

Årsrapport 2012

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 10
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 18
Kongehuset	Side 18
Miljøverndepartementet	Side 18
Landbruks- og matdepartementet	Side 36
Kunnskapsdepartementet	Side 48
Statens Helsetilsyn	Side 60
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 62
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 67
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 70
Arbeidsdepartementet	Side 77
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 80
Samferdselsdepartementet	Side 98
Utenriksdepartementet	Side 98
Kulturdepartementet	Side 99
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 99
Andre	Side 112
Endringer i årsrapporten	Side 114

Embete:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag legger med dette frem sin årsrapport for 2012. Vi har lagt om innrapporteringen noe i forhold til foregående år, både for å gi et mer helhetlig bilde av tilstanden i fylket gjennom kap 1 og 2, og for å oppnå mindre gjentakelser mellom kapitlene. Forhold som tidligere var beskrevet relativt grundig i kap 2, skal derfor nå være å finne i kap. 3.

For å få frem en beskrivelse av tilstanden i fylket har vi utviklet et "fylkesbilde", etter mønster av kommunebildene som produseres i forkant av ledergruppas samlede besøk i kommunene. Fylkesbildet gir innledningsvis Fylkesmannens overordnede inntrykk av kommunene i fylket sine sterke og svake sider, utfordringer og muligheter samlet sett. Videre er fylkesbildet inndelt i kapittel etter tema under hovedoverskriftene:

- Fylkesmannens overordnede fylkesbilde
- Velferd, helse og personlig tjenesteyting
- Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling
- Arealdisponering, byggesaker og universell utforming
- Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Hvert kapittel er så inndelt på følgende måte:

- Fylkesmannens fokusområder - konkret og med utgangspunkt i statlige forventninger og politikk, samt Fylkesmannens kjennskap til kommunene, hvilke områder Fylkesmannens *har hatt* og *har* fokus på i sin dialog med kommunene i fylket.
- Fylkesmannens samlede bilde av kommunene i fylket - kort oppsummert kommunenes status samlet sett i forhold til Fylkesmannens fokusområder og eventuelle andre relevante forhold når det gjelder sterke og svake sider, utfordringer og muligheter.
- Gode eksempler på tiltak i enkeltkommuner/regioner - det foregår mye godt arbeid i kommunene i fylket. For å bidra til kunnskapsdeling og erfaringsutveksling mellom kommunene i fylket, ønsker Fylkesmannen derfor å synliggjøre tiltak hvor en kommune har utmerket seg på en god måte.

Fylkesmannens samlede bilde av kommunene, slik det fremkommer i fylkesbildet, er i årsrapporten bygd sammen med rapporteringspunktene i kap 1 og 2.

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Tilstanden i embetet

Sør-Trøndelag fylkesmannsembete har vært preget av at det var første år med ny embetsledelse. En rekke gjennomganger av tilstand og status er gjort, og mange prosesser er gjennomført med sikte på en helhetlig og strategisk ledelse samt lik praksis mellom embetets avdelinger. Vi viser i den forbindelse til resultatområde 98.0 i kap 3.

Økonomisk har embetet hatt store utfordringer i 2012. Det er tidligere rapportert om dette, som blant annet omfatter tilbakebetaling av store etterslep på driftsutgifter samt leie og forberedelse av lokaler for vergemålsenheten. Som et ledd i dette har embetet gjennomført en organisasjonsgjennomgang og evaluering av forsøket med "Enhet for kommuneretta samordning". Det ble besluttet å etablere enheten fast som en stabsfunksjon. Den har nå fått navnet Kommunal- og samordningsstaben (KOS). Den tidligere Kommunal- og beredskapsavdelingen har skiftet navn til Justis- og beredskapsavdelingen.

Oppfølgingspunkter i fylkesmannens lederavtale

1. Få på plass en intern strategi under overskriften «Sør-Trøndelag, Norges sunneste og reneste fylke». Det er et mål at minst ett prosjekt under denne strategien kan settes i gang i 2012, og da fortrinnsvis i samarbeid med andre etater/institusjoner.

Folkehelsearbeid har generelt vært et sentral tema i det tverretatlige samarbeidet i fylket. De viktigste aktørene i tillegg til fylkesmannen er fylkeskommunen, KS, St. Olavs hospital HF, NTNU og HiST. Økt mestring hos barn og unge skal stå i fokus i dette arbeidet og målet er å øke fysisk aktivitet og legge til rette for et sunnere kosthold.

Temaet er også satt på dagsorden i 2012 i fylkesmannens kvartalvise møter med regionale etatsjefer. Etatene har sagt seg svært interesserte i å delta i et videre samarbeid om temaet. Vi viser til tidligere gode fellesprosjekter som "Klimaråd underveis" og "Verdierklæring for barn og unge". KS har dessuten utfordret til en sterkere samordning av statlig tilsyn mot en utviklingsrettet dialog om helse/omsorg og oppvekst.

Folkehelse er et svært omfattende og tverrfaglig tema, og samtlige av embetets avdelinger berøres av det. Blant områdene som blir berørt ut over helse- og oppveksttemaene, kan nevnes Inn på tunet, Grønt flagg, Trøndersk matmanifest, friluftsliv og kulturlandskap, forurensning og vannkvalitet, arealplanlegging, samfunnssikkerhet og trygge lokalsamfunn, universell utforming mfl. I strategiplanen som ble vedtatt høsten 2012 inngår "Norges sunneste og reneste fylke" som eksempel og utviklingsarena for felles kompetansebygging på tvers av avdelingene. Organiseringen er nå på plass, og arbeidet vil fortsette i 2013. Vi vil også se arbeidet i sammenheng med at Sør-Trøndelag er utpekt som pilotfylke i så vel tilsyn etter folkehelseloven som tilsyn etter opplæringsloven.

2. Utvikle innholdet i samordningsdelen av embetsoppdraget til å arbeide frem flest mulig regionale løsninger.

Fra 01.06.2011 til 31.12.2012 etablerte embetet en midlertidig organisering med "Enhet for kommunerettet samordning" (EKS), der arbeidet med interkommunalt samarbeid, kommunale planer og kommuneøkonomi ble samlet og løftet frem som sentrale samordningsoppgaver. Fra 01.01.2013 er denne organiseringen gjort permanent som en stabsenhet under navnet "Kommunal- og samordningsstaben" (KOS). Embetets GIS-funksjon legges samtidig til KOS. Enheten har som oppdrag å bistå ledergruppen og embetets avdelinger i overordnet analysearbeid i tillegg til samordning på en rekke områder. Gjennom gode analyser og bilder av muligheter og utfordringer i fylket, tar embetet sikte på å bli enda bedre på å spisse seg på satsinger/aktiviteter til det beste for innbyggerne i fylket.

Vi viser også til at ett av målene i embetets strategiske plan, utarbeidet 2012, har som to av sine strategier at Fylkesmannen skal hjelpe kommunene og andre relevante aktører til å finne sitt handlingsrom, og at embetet skal ha en løpende forståelse av sitt eget skjønnsrom. Det er utarbeidet tiltak i tilknytning til disse strategiene, som avdelingene forutsettes å ta inn i sine virksomhetsplaner.

I arbeidet med kommunale plansaker har det vært lagt vekt på å oppnå regionale løsninger gjennom at embetet har

deltatt tidlig og proaktivt i planprosessene, med sikte på å forebygge innsigelser. Et godt eksempel er planen for ny E6 gjennom Melhus, der det ble oppnådd enighet om de alt overveiende delene av planen på denne måten, til tross for en rekke interessemotsetninger. Det er ellers få plansaker som må oversendes til avgjørelse i Miljøverndepartementet.

Det er utviklet og høstet gode erfaringer med en fylkesmodell for felles løft om å utvikle bærekraftige lovpålagte tjenester. I 2010 ble det gjennom en egen prosess tatt grep som innebar at vi gikk fra 11 til 21 kommuner i fylket som samarbeider om robuste barneverntjenester. Hvert år siden 2010 har KS, Fylkeskommune, St Olav og Fylkesmannen stått sammen om å ta fylkesgrep innenfor samhandlingsreformen. Gjennom å bygge opp robuste kommunegrupperinger og understøtte felles aktiviteter og erfaringsoverføring, er det etablert nye tjenester og bedre samhandling innad i kommuner, mellom kommuner og mellom kommuner og helseforetak. I 2012 startet det opp ett nytt fylkesprosjekt, med sikte på å utvikle fylkespiloter for å teste ut bærekraftige tjenester innenfor plan-, miljø- og landbruksområdet. Trøndersk landbruksmelding er utarbeidet i nært samarbeid med fylkeskommunens politiske nivå, og det er et stort antall samarbeidsordninger innenfor mange oppgaveområder, blant annet på matområdet, økologisk landbruk, naturmangfold i praksis og rovviltforvaltningen.

3. Bidra til mer forutsigbare rammebetingelser m.h.t. arealbruk for utmarksarealer som nyttes av reindriftsnæringen

Fylkesmannen avsluttet i 2009 *Dialogprosjekt for felles politikk i fjellområdene - bedre dialog mellom kommunene og reindriftsnæringen/forvaltningen, men viderefører årlige konferanser om temaet*. I 2012 har vi tatt initiativ til å få aktuelle kommuner i Rørosregionen til å gå sammen om en interkommunal plan for å kunne vurdere bruken av utmarka samtidig som hensynet til reindrifta ivaretas. Fylkesmannen har gitt skjønnsmidler for å bidra til finansieringen til dette. Arbeidet er nå i oppstartfasen. Sør-Trøndelag fylkeskommune er i tillegg i gang med å utarbeide felles retningslinjer for forvaltning av fjellområdene i en regional plan.

Fylkesmannen har også flere ganger etterspurt oppfølging av kommunale vedtak om igangsetting av tilsvarende plan for Trollheimen, og også tatt opp saken med reindriftssjefen og LMD for å få avklart nødvendige forutsetninger for en slik plan.

Fylkesmannen deltar for øvrig aktivt i kommunale og regionale planprosesser for å ivareta landbrukets og reindriftas interesser, og sikre en levedyktig reindrift i fylket ved å legge vekt på økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i næringa.

4. Få på plass, og implementert, gode nok verktøy for risikobasert styring og ledelse i hele embetet, innen 1. oktober 2012 (senere endret til 01.01.2013)

Strategi (policy) for helhetlig risikostyring ble sluttbehandlet i embetets ledermøte 01.10.2012. Risikostyringen inngår i det styringssystemet embetet allerede har etablert. Oppfølgingen synliggjøres i årshjulet. Risikostyring ved embetet skal benyttes på alle nivå i virksomheten. På overordnet nivå styres det på risiko i forhold til overordnede mål og samfunnsoppdrag. Tilsvarende brytes dette ned på lavere nivå i virksomheten og integreres i virksomhetsplanleggingen. Overordnet risikovurdering pr desember 2012 ble sluttbehandlet i ledermøtet 17.12.2012. Ny strategisk plan for embetet ble vedtatt i november 2012.

Det er i tillegg gjennomført ROS-analyse relatert til en rekke enkeltområder, herunder alle områder innenfor administrasjonsstabens virkefelt, innkjøp og økonomiske virkemidler i fagavdelingene, samt flere fagområder. Vi viser for øvrig til mer utdypende rapportering ikap 3, under FADs resultatområde 98.2, samt tidligere oversendt materiale i tilknytning til risikostyringsarbeidet.

5. Etablere gode personlige relasjoner til kommunene ved politisk og administrativ ledelse

Fylkesmannen har personlig gjennomført besøk og samtaler med samtlige ordførere og rådmenn i fylket. Dette kommer i tillegg til embetets omfattende kommunedialog, som er nærmere beskrevet i kap 3 under KRDs resultatområde 61.1.

Fylkesmannen deltar også på de felles konferanser som KS og Fylkesmannen arrangerer, der rådmenn og ordførere deltar. Fylkesmannsembetet deltar videre som observatør i alle fylkets regionråd, og har et administrativt nettverk med de daglige lederne i regionrådene.

Sammen med tett kontakt med daglig ledelse i KS, gir dette Fylkesmannsembetet gode muligheter til å delta i å sette viktige tema og problemstillinger på dagsorden. Gjennom felles bilder av utviklingsbehov og -muligheter, arbeides det tett og godt på tvers av etater og forvaltningsnivåer om felles måloppnåelse. Fylkesmannen ønsker å forsterke kommunedialogen, med grunnlag i å bli bedre i analyser og framstilling av faktagrunnlag. Med

bakgrunn i dette vil vi sette fokus på det skjønnsmessige handlingsrommet som kommunene har, innenfor nasjonal politikk.

6. Rullering av embetets strategiske plan

2012 har vært preget av en rekke prosesser og initiativ som alle har vært ledd i utviklingen av helhetlige og strategiske ledelsesgrep i embetet. Det har vært utarbeidet årshjul for virksomheten som helhet. Risikopolity er laget, og risikovurdering pr høsten 2012 er gjennomført. Gjennom en prosess som har involvert alle medarbeidere, er det utarbeidet en strategisk plan. Denne skal rulleres årlig slik at embetet til enhver tid befinner seg i første år av en fireårig strategisk plan, hvor tiltakene for det første året i sum utgjør embetets felles virksomhetsplan.

I daglig arbeid skal strategisk plan legges til grunn i prioriteringen av oppgaver og måten de løses på. Alle avdelinger har ansvar for gjennomføringen av tiltakene i planen, og det er utarbeidet en mal for implementering av strategisk plan i avdelingenes virksomhetsplaner. Intensjonen er at tiltakene skal styrke embetets oppdragsløsning, i form av økt kvalitet, bedre effektivitet og/eller redusert sårbarhet. Vi viser for øvrig til mer utdypende rapportering i kap 3 under FADs resultatområde 98.0.

Utviklingstrekk og status i fylket

Samlet sett er Sør-Trøndelag et fylke i vekst med hensyn til befolkningsutvikling, næringsliv og arbeidsplasser, men det er store variasjoner mellom de ulike delene av fylket. Oppsummert kan følgende beskrivelse gis av fylket sett under ett:

Vekst i befolkningen

- Men store variasjoner mellom kommuner og regioner
- Fortsatt nedgang i befolkningen, særlig i innlandet
- Storbyen, randkommunene og øyregionen vokser mest

Optimisme i næringslivet

- Vekst i arbeidsplasser og større attraktivitet for bolig- og næringsutvikling
- Trondheim et kraftsentrum, ellers variasjon mellom kommunene

Kommunene

- Jevnt over gode tjenester til innbyggerne
- God på standardisert drift, krevende å følge med krav om utvikling/innovasjon
- Noen steder små og sårbare fagmiljøer, gjelder også mellomstore kommuner

Ufordringer som kommunene og offentlige aktører må jobbe med

- Balansert vekst - Trondheimsområdet vs distriktene
- Rekruttering, arbeidskraft
- Økonomi
- Behov for fortsatt økt samarbeid

I forbindelse med samhandlingsreformen er det satt fokus på folkehelse, og det arbeides med å ta et helhetlig grep etter visjonen Sør-Trøndelag – det sunneste og reneste fylke. Kommunene i fylket har tatt godt tak i arbeidet med samhandlingsreformen, og klarer på en god måte å ta i mot utskrivingsklare pasienter fra spesialisthelsetjenesten, selv om det setter de kommunale tjenestene under press. Det er god dekning på fagutdannet personell i pleie- og omsorgstjenestene, mens det på flere områder i kommunehelsetjenesten er utfordrende å rekruttere og beholde fagpersoner. Landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i NAV har avdekket at det mangelfull saksbehandling og kompetanse og utstrakt bruk av standardvedtak mer enn individuell vurdering ved behandling av søknad om økonomisk stønad fra familier med barn. Det er også et økende behov for avlastningstjenester på grunn av flere yngre tjenestemottakere.

Barnehagedeltakelsen i fylket er nest høyest i landet og andelen ansatte med fagutdanning er høy, selv om distriktene er sårbare i forhold til å få på plass nok førskolelærere. En økning i antall barn med særlige behov, som kan være en indikasjon på økt fokus på tidlig innsats, er en kompetansemessig utfordring i barnehagene. Resultatene i grunnskolen varierer mye, både fra skole til skole og fra år til år. Dette kan være en indikasjon på mangelfull systematikk. Selv om den statlige satsningen på barnevernet har bidratt til en økning i andelen barn i fosterhjem med tilsynsfører, har antallet bekymringsmeldinger i barnevernet økt og det sees store

fristoverskridelser i enkelte tjenester. For å sikre en stabil og faglig god bemanning i barnevernet, vil det være viktig å ha fokus på kompetansebyggende tiltak og samarbeid mellom kommuneene.

Kommunene er i sin planlegging opptatt av å finne bærekraftige løsninger. Lojaliteten til vedtatte planer er i hovedsak god, men antallet dispensasjoner er betydelig i enkeltkommuner. Gjennom en interkommunal plan er det utviklet et felles grunnlag for hvordan utbyggingspresset i Trondheimregionen skal løses. Det arbeides også med en interkommunal plan for hvordan hensynet til reindriftas arealbehov kan ivaretas parallellt med andre interesser i utmarka.

Opphevelsesprosenten på klagesaker etter plan- og bygningsloven fra kommunene skiller seg ikke spesielt ut i forhold til situasjonen i andre fylker. Fylkesmannen ser at en del kommuner har klare utfordringer i forhold til å ha tilstrekkelig kompetanse innen planlegging og byggesaksbehandling. Arbeidet for universell utforming bør styrkes, hvor fokus bør være hva dette kan bety for den enkelte av forbedret livskvalitet og deltakelse i samfunnet.

På tross av at antallet jordbruksforetak har gått ned i fylket er jordbruksarealet forholdsvis stabilt. For å nå målet om økt matproduksjon vil det være viktig å øke lønnsomheten i næringen gjennom blant annet ytterligere effektivisering og kompetansebygging. Innenfor bygdenæringer er det satset mye på Inn på tunet, lokale matspesialiteter og reiseliv, men for at mat skal bli en viktig del av reiselivet og opplevelsesnæringa er det viktig med et godt samarbeid på både lokalt og regionalt plan mellom de to næringene. Skogbruket i fylket har et stort potensiale ved at ressursutnyttelse har vært lav over lang tid. Økt vegbygging og andre infrastrukturtiltak er viktig for økt ressursutnyttelse og sikker forsyning av råstoff til skogindustrien. Kunnskapsgrunnlaget om naturtyper, trua og sårbare arter er de senere årene styrket i flere kommuner styrket. Målinger viser en negativ utvikling av den økologiske og kjemiske tilstanden i Orklavassdraget på grunn av gruveforurensning. Det hevdes også å være en negativ utvikling i øvre Gaula. Avfallshandteringen i fylket er godt organisert gjennom interkommunale avfallsselskaper og profesjonelle private avfallsbehandlere.

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap synes rimelig godt forankret både hos kommuneledelsen og kommunene i fylket og grunnberedskapen må kunne sies å være på et forsvarlig nivå.

Befolkningsutvikling og demografi

Fylket hadde ved utgangen av 2012 i underkant av 303 000 innbyggere. Av disse var knappe 60% eller 180 000 bosatt i Trondheim og 871 bosatt i Tydal, kommunen med færrest innbyggere i fylket. Fylket har 3 kommuner med mindre enn 1000 innbyggere og 4 kommuner over 10 000 innbyggere (inkl. Trondheim). Gjennomsnittskommunen (ekskl. Trondheim) har drøyt 5 100 innbyggere.

Befolkningen har økt med drøyt 4% eller 12 000 innbyggere de 4 siste årene. Dette er marginalt mer enn landet som helhet. Hele 20 kommuner har hatt befolkningsvekst. Trondheim med omkringliggende kommuner sammen med havbrukskommunene Hitra og Frøya, industrikommunene Rissa og Midtre Gauldal og turistkommunen Oppdal har hatt størst vekst, og aller størst har den vært i Skaun med hele 7,7%. De mindre kommunene Rennebu, Osen og Holtålen har hatt størst befolkningsnedgang i denne perioden.

Omlag halvparten av kommunene har fødselsoverskudd. Det er Trondheim med omkringliggende kommuner som har det største overskuddet i fylket. Kommunene med fødselsunderskudd kjennetegnes ved at de er små og ligger i distriktet. Flere av kommunene med fødselsunderskudd har likevel og på grunn av arbeidsinnvandring knyttet til behovet for arbeidskraft en befolkningsøkning.

Fylkets aldersmessige befolknings sammensetning skiller seg ikke vesentlig fra landet som helhet, men kommunene omkring Trondheim har en høyere andel yngre og en lavere andel eldre innbyggere enn både fylket forøvrig og landet som helhet. Når det gjelder bosetningsmønster er det tegn til sentralisering både innad i kommunene, i regionene og i fylket som helhet, hvor en stadig større andel av befolkningen bor i tettbygde strøk.

Næringsgrunnlag og utvikling

Varehandel er ved siden av offentlige tjenester (undervisning, helse- og sosialtjenester), de sektorene som sysselsetter fleste personer. Sør-Trøndelag har lange tradisjoner innen landbruk, industri og havbruk. Disse står fortsatt for en stor del av sysselsettingen. Utviklingen viser at de trønderske gårdsbrukene blir færre og større. Fiske og fiskeoppdrett utgjør betydelige eksportverdier for Sør-Trøndelag og har bidratt til store lokale verdier i kystkommunene. Hyttesatsing med tilhørende ringvirkninger er sammen med landbruk viktig næringsgrunnlag i innlandskommunene. Bygge- og anleggsnæringen i Trøndelag er inne i en periode med høy aktivitet. Selv om reiselivsnæringen er blitt stadig viktigere i regionen, ligger det fortsatt et potensial for næringen. Det er mangel på arbeidskraft innen helse- og omsorgsyrkene, samt ingenører av alle slag. Generell er det også mangel på faglært arbeidskraft innen industri og bygg og anlegg.

Telemarksforskning publiserer på oppdrag fra NHO data om næringsutviklingen i fylker, regioner og kommuner. Her ser vi mye positivt med fylket sammenlignet med andre deler av landet. Sør-Trøndelag kåres som det fjerde beste fylket etter Rogaland, Oslo og Hordaland når det gjelder lønnsomhet, vekst og nyetableringer. Trondheimsregionen kåres som den andre beste regionen i landet, basert på utviklingen de siste 10 årene. Trondheimsregionen er den tredje beste regionen og Orkdalsregionen den 17. beste for 2012. Blant kommunene er Orkdal totalt sett rangert som nr 11 og Trondheim som nr 17. For 2012 var det en god, men moderat optimisme i næringslivet mht sysselsettingsutvikling. Trondheimsregionen var mest optimistisk.

Sør-Trøndelag har et sterkt forskning- og utviklingsmiljø. NTNU- og SINTEF-miljøet gir Trondheim som landets teknologihovedstad, med sterkt kompetansemiljø, en sentral rolle i regionens utvikling. Trøndelag er regionen med nest høyest utdanningsnivå både blant kvinner og menn. Det er hovedsakelig Trondheim som trekker snittet opp for hele Sør-Trøndelag fylke. Teknologimiljøene har de siste årene bidratt til en betydelig nyetablering av bedrifter, særlig innenfor IKT-bransjen.

Trondheimsregionen har sterk befolkningsøkning og sterk næringutvikling. Veksten i og rundt Trondheim gir mange muligheter og samtidig utfordringer knyttet til areal for bolig og næringsutvikling. Veksten utfordrer også samferdselsutbygging, kollektivutbygging, miljø, landbruk og markautvikling mv.

Mange av kystkommunene har nedgang i folketallet, med unntak for kommuner med en sterk oppdrettsnæring. Dette er typiske hjørnesteinsbedrifter og endrede konjunkturer/rammevilkår vil være krevende ikke bare for næringen, men for hele kommunesamfunn. I årene framover er det sterk optimisme om vekst knyttet til den nye kampflybasen som skal bygges opp på Ørlandet, sterk vekst i marine næringer og mange planer om vindkraftutbygging. Sterk vekst kan gi knapphet på arbeidskraft og utfordringer for det kommunale velferdstilbudet.

Mange av innlandskommunene viser nedgang i folketallet. Her er utfordringene med hensyn til jobbmuligheter, tilgang på ønsket kompetanse, utdanningstilbud og kulturtilbud annerledes. Disse områdene er i stor grad basert på landbruksnæring og reiseliv. Basis for reiselivsnæringen er for de fleste kommunene privat hyttebygging.

Arbeidsledigheten i fylket (2012) er den laveste siden 2008. Årsgjennomsnittet er på 2,3 prosent. Sør-Trøndelag har gjennom store deler av året hatt en ledighet som har ligget godt under landsgjennomsnittet. Ledigheten har vært lav innen de aller fleste yrker og næringer, og vi ser ikke noen store problemer så langt. Det er god etterspørsel etter arbeidskraft innen de fleste næringer, selv om vi på slutten av året merket en viss utflating i etterspørselen. Om dette betyr at vi står overfor en nedgangsperiode er for tidlig å si, situasjonen ute i Europa kan få effekt på trøndersk næringsliv. På grunn av fylkets noe spesielle næringssammensetting (høy andel innen offentlig sektor og andre relativt skjermede næringer) gjør at vi normalt blir noe mindre påvirket av konjunktursvingninger enn andre fylker.

For regional næringsutvikling er det viktig å ha tilgang på kapital. Dette synes å være en utfordring i Sør-Trøndelag. I et slikt perspektiv er det viktig at regionale finansinstitusjoner kan opprettholde sin rolle som sentrale aktører og støttespillere til så vel nytt som eksisterende næringsliv.

Økonomi og økonomistyring

Kommunene i fylket kan generelt og sammenlignet med landet forøvrig vise til gode driftsresultater og god likviditet, men noe høy lånegjeld og svakere soliditet. Selv om det ikke vært registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK siden 2010, er det en håndfull kommuner som har utfordringer med å finne et bærekraftig driftsnivå. Dette gjelder særlig de minste og mellomstore kommunene som sliter med å tilpasse tjenestenivå og struktur til endringer i demografien. Det er til sammen 20 kommuner som har valg å innføre eiendomsskatt, hvorav 6 i hele kommunen. Flere små kommuner skal utrede eiendomsskatt for 2014. Kommunene i to regioner har felles regnskapstjeneste, og har således et mer robust kompetansemiljø sammenlignet med kommuner med egen regnskapstjeneste.

Resultatet for 2012 vil være positivt påvirket av den økte skatteinngangen gjennom året, men allerede nå ser vi at det strammer seg til for flere kommuner. Enkeltforhold som særlig vil påvirke kommunenes økonomiske balanse framover er økte pensjonskostnader, redusert utbytte fra lokale energiverk og kommunenes evne til kjapt å tilpasse tjeneste til endringer i demografi og rammebetingelser. Det siste vil være spesielt aktuelt i små sårbare kommuner med befolkningsnedgang. Næringslivet i flere av kommunene, særlig kystkommunene, er avhengig av arbeidsinnvandring for å holde hjulene i gang. På den annen side setter invandringen trykk på de kommunale tjenestene, særlig i forhold til fremmedspråklige elever.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Fylkesmannen viser til tabell nedenfor med oversikt over ressursbruk på fagdepartement i 2012. Vi gjør oppmerksom på at tilsvarende tall for 2011 inneholder noen feil. De riktige tallene sendes FAD i egen epost.

Merknad til kap 1510: KD har fått en rammeoverføring på kr 801.000 i 2012. Embetet har samtidig en refusjon av sykepenges på ca 520.000 på KD sitt område i 2012, så rammeoverføringen vises derfor ikke i sin helhet i ressursrapporteringen. Enkelte reduksjoner på kap 1510 skyldes at noe mer av lønnsutgiftene er belastet Fagdep. Innenfor HOD området er det brukt ekstra ressurser på førerkortsaker. "Andre" viser en økning på ca 2 mill. kr på grunn av større utgifter til husleie med tilhørende driftsutgifter. Endringer på de øvrige fagdepartement skyldes blant annet lønnsøkninger, foreldre- og sykepengerefusjoner og at embetet innførte en ny budsjettfordelingsmodell fra 2012. MD har 1 stilling, AD har 0,8 stilling og HOD har 1,2 stilling på kap 1510 post 21 som ikke er med i tallene.

Merknader til Fagdep: På KD utgjør kr 10.694.891 godtgjørelse til sensorer, en økning på ca 700.000 fra 2011. På HOD utgjør kr 3.755.883 godtgjørelse til kontrollkommisjonene, og ca 210.000 godtgjørelse til andre eksterne. HOD har en økning på ca 1,6 mill. kr fra 2011 som i hovedsak skyldes at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er sekretariat for implementering av Samhandlingsreformen. På MD utgjør kr 618.000 bonusutbetalinger til eksterne. Økning fra 2011 skyldes nasjonalparkstyret for Forollhogna samt arbeid med uttak av fremmede arter.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet	kr 9 902 130,18	kr 4 477 238,37
Landbruks- og matdepartementet	kr 11 485 785,98	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 5 290 532,88	kr 11 988 230,50
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 3 342 782,03	kr 205 227,26
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 805 959,05	kr 452 431,51
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 4 318 384,60	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 416 208,72	kr 972 071,29
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 12 353 084,11	kr 7 685 962,45
Andre	kr 31 276 603,76	kr 0,00
Sum:	kr 81 191 471,00	kr 25 781 161,00

1.3 Andre forhold

IKT-arkitektur og IKT-sikkerhet

Vi har ikke utviklet egne programmer eller satt i gang egne elektroniske tjenester i 2012. IKT-strategien for Fylkesmannsembetene som kom på slutten av 2011, legger vi til grunn for våre prioriteringer og satsinger på IKT-siden framover. Vi har et aktivt sikkerhetsutvalg som har jevnlig møter.

Innkjøp

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har siden 2009 inngått i et samarbeid med Sør-Trøndelag Fylkeskommune og 20 av kommunene i fylket om innkjøpsavtale. Dette samarbeidet er videreført også i 2012.

Embetet har en egen innkjøpskoordinator. I 2012 ble det holdt kurs i regelverket om offentlige anskaffelser i staten med særlig fokus på innkjøp under 500.000, da dette er særlig aktuelt hos oss. Kurset gjennomgikk prosesser og krav rundt slike innkjøp fra start til slutt.

På grunn av vårt regionale innkjøpsamarbeid har vi ikke sett behov for å ta i bruk Mercell KGV. Embetet bruker protokoll i de innkjøp der det er aktuelt.

Vi har i 2012 startet en prosess for å bli miljøsertifisert, i den forbindelse er vi blitt kontrollmedlem i Grønt punkt Norge AS. Arbeidet med å bli miljøsertifisert fortsetter i 2013.

Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Vi har ikke etablert publikumstjenester i 2012 og har heller ikke tilgjengeliggjort rådata som har samfunnsmessig verdi.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Interkommunalt samarbeid

Dagens samarbeidsstrukturer består av 5 regionråd, 5 kommunegrupper for helsereformen og opptil 11 subregioner for samarbeid om tjenesteproduksjon. Understøttet av Fylkesmannen med råd, veiledning og omstillingsmidler, har kommunene i fylket tatt mange samarbeidsgrep. Siden 2009 (da ble alt samarbeid kartlagt) er situasjonen at:

- Det er tatt et løft på barnevernsamarbeid – fra 11 til 21 samarbeidende kommuner
- Det er etablert mange interkommunale samarbeider for å løse samhandlingsreformen. Det har vært satset på å bygge kommunegrupper for å kunne tilby robuste tjenester
- Det er etablert mange samarbeider innenfor administrative støttetjenester, kompetansekrevene lovpålagt tjenester og utviklingsområder
- Det er etablert en høyere bevisst rundt samarbeidsbehov
- Det er etablert veldig mange faglige nettverk, som på sikt gir grunnlag for mer formelle samarbeid
- Det er under utvikling en tydeligere regioninndeling for samarbeid om lovpålagte tjenester
- Trondheimsområdet er etablert som én tjenesteregion.

Utfordringsbildet peker i retning av at det vil bli behov for andre og sterkere strukturer for oppgaveløsning i kommunesektoren. Dette er problemstillinger kommunene har jobbet aktivt med de siste ti årene. I 2003-2005 konkluderte alle kommunene med at det er ønskelig å utvikle et tettere og mer forpliktende interkommunalt samarbeid som alternativ til endringer i kommuneinndelingen. I 2009 vedtok et enstemmig KS fylkesstyre at det var særskilt behov for å ta grep rundt samhandlingsreformen, barnevern og IKT.

Gjennomgang av erfaringer med dagens samarbeid tyder på at resultatene er gjennomgående positive når ordningene vurderes enkeltvis. Det gjelder særlig i forhold til kompetanse og kvalitet, mens det er mer varierende resultater mht. økonomisk innsparing. Etablering av omfattende samarbeid om kjerneoppgaver reiser spørsmål om politikernes styringsmuligheter på den interkommunale arena.

Dagens samarbeidsstrukturer er mangfoldige, og det er ikke etablert faste samarbeidsregioner. Samtlige regiondannelser går ut over fylkesgrensene. Værnes-regionen må sies å være kommet lengst i å utvikle samarbeidet. Et viktig grunnlag for dette har nok vært at man valgte å starte med samarbeid om IKT-løsning og administrative oppgaver. Værnes-regionen har nå etablert en styringsmodell med folkevalgt nemnd.

KS fylkesmøte 01.02.13 konkluderte med at det er behov for å videreutvikle samarbeidsløsningene, spesielt innenfor samhandlingsreformen og tverrfaglig innsats for barn og unge. For noen kommuner kan sammenslåing være et alternativ til økt kommunesamarbeid. Ørland og Bjugn har startet en slik prosess, som kan ende ut i en eventuelt ny kommune 1. januar 2016. Kommunene har også konkludert med at de vil se på forenkling og samordning av de mange samarbeidsstrukturene som er etablert.

Samordning og fornying av offentlig sektor

Alle kommunene i Sør-Trøndelag står overfor store utfordringer og store muligheter i møte med tunge samfunnstrender de kommende årene. Eldrebølgen vil kreve en kraftig ekspansjon i det kommunale tjenestetilbudet. Samhandlingsreformen innenfor helsesektoren innebærer desentralisering av flere og tyngre oppgaver til kommunene. Arbeidskraftutfordringen, kompetanseutfordringen og økonomiutfordringen gjør at det vil stilles store krav til omstilling og samarbeid mellom dagens kommuner. Kommunene møter også store utfordringer som utviklingsorganer, og gjennom økte krav og forventninger fra innbyggerne.

Med utgangspunkt i dette utfordringsbildet foregår det veldig mange aktiviteter og tiltak i kommunene for å forbedre og fornye kommunene selv og deres tilbud til innbyggerne. Fylkesmannen deltar aktivt for å understøtte dette arbeidet, bl.a. gjennom tildeling av skjønnsmidler, råd og veiledning, arbeid i nettverk og gjennom konferanser.

Fylkesmannen arbeider løpende for å se på muligheten av å samle statistikk og analyse av samfunnsforhold som er av betydning for utviklingen av det sør-trønderske samfunnet. Tall og statistikk gir et faktagrunnlag som viser likheter og variasjoner i dekningsgrad, produktivitet og effektivitet mellom kommunene. Kommunene får dermed et redskap til å vurdere kvalitet i egne tjenester og å finne egne forbedringsmuligheter. Fylkesmannen ser at stadig

flere kommuner aktivt tar i bruk faktamateriale til å finne forbedringsmuligheter. Videre ser vi en positiv utvikling der kommunene, politisk og administrativt, legger til rette for å bruke ulike arbeidformer/drøftingsmåter for å kunne sammenlikne seg selv og med andre kommuner over tid på jakt etter "god praksis" og læring.

Fylkesmannen har et utstrakt samarbeid med mange av de regionale statsetatene, KS og fylkeskommunen på saks- og prosjektnivå for å samordne og utvikle forvaltningen i fylket, og hvor samarbeidet med fylkeskommunen, KS og Husbanken er formalisert i egne samarbeidsavtaler. Det er også etablert egne samordningsarena gjennom i form av nettverk og faste møterarena som:

- Fylkesberedskapsrådet
- Fylkesgruppe for helsereformen og kommunesamarbeid
- Fylkesgruppe for NAV-reformen
- Statlig etatsjefsforum
- Geoforum Trøndelag
- Tenkeloft Trøndersk landbruk
- 5 fylkesmannsmøte, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Hedmark, Oppland og Møre og Romsdal
- Tilsynsforum
- Koordineringsmøte for regionale statlige tilsynsetater og sekretariatene for kontrollutvalgene
- Planforum
- KOMØKNETT

Rettsikkerhet og forvaltning

De mindre kommunene innehar sjelden egen juridisk kompetanse som kan brukes for å kvalitets sikre egne vedtak. Det kan også være problematisk å bygge opp tilstrekkelig robuste fagmiljøer innen de enkelte myndighetsområder. Enkelte saksbehandlere har et veldig spenn i oppgaveporteføljen noe som gjøre det krevende å holde seg faglig oppdatert.

Generelt sett holder de forvaltningsvedtakene som Fylkesmannen kommer i kontakt med, god kvalitet. Det kunne imidlertid være et sterkere fokus på rask foreberedende klagesaksbehandling og oversendelse til klageinstansen. I klagesaker hvor den administrative innstillingen ikke følges ved behandling i de politiske utvalg, ser Fylkesmannen at det nye resultatet ofte kan være mangelfullt begrunnet. Kommunene bør innarbeide bedre rutiner for å unngå slike saksbehandlingsfeil.

Fylkesmannen har mange roller i forhold til å bistå kommunene og å bidra til å ivareta borgernes rettsikkerhet. Dette skjer bla. gjennom opplæring, kurs og veiledning, klagesaksbehandling, lovlighetskontroll og tilsyn.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Arbeidet med implementering av Samhandlingsreformen har satt sitt preg på helse- og omsorgsåret 2012. Reformen gir nye muligheter i samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene. I løpet av 2012 er nytt administrativt samarbeidsutvalg mellom partene etablert og flere faglige utvalg. Antall utskrivingsklare pasienter har gått betydelig ned uten at det er holdepunkter for økning i reinnleggelser. Det har vært uenighet mellom foretak og kommunen om hvorvidt sykehuset har oppfylt alle kriteriene i forskrift om medfinansiering av spesialisthelsetjenesten i en del enkeltsaker. Dette har ført til færre utbetalinger fra kommunene.

Spesialisthelsetjenesten

Når det gjelder spesialisthelsetjenesten spesielt har Fylkesmannen ført tilsyn med kreftbehandling og reumatologi. Begge tilsynene viste svikt i rutinene for ventelisteføring og manglende oversikt over ventelister på kontrolltime. Dette nyanserer bildet som ellers viser nedgang i antall fristbrudd og kortere ventelister.

Fylkesmannen har hatt bekymring knyttet til uverdige forhold for akuttpsykiatrien knyttet til bygningsmassen ved Psykisk helsevern avdeling Østmarka. Bygningene er gamle og lite egnet for moderne pasientbehandling. Mest alvorlig har vi opplevd bruken av dobbeltrom for akuttinnlagte pasienter. Noen ganger må også pasienter innlagt på tvang dele rom med andre. Sykehuset gjør tiltak for å rette på dette og i løpet av 2013 vil det være slutt med dobbeltrom. Bygningene vil fortsatt være gamle og uhensiktsmessige. Styret i St. Olavs Hospital har vedtatt en

plan for nybygg, men denne er ennå ikke vedtatt i styret for Helse Midt-Norge RHF. Fylkesmannen behandler årlig et stort antall klager på vedtak om behandling med medikamenter uten samtykke. I 2012 var dette antallet større enn noen gang før. Det er et mål å redusere antall tvangsbehandlinger og nye hensiktsmessige bygninger kan være et middel til å realisere dette.

Statens Helsetilsyn har mottatt 21 varsler om alvorlige hendelser fra spesialisthelsetjenesten i Sør-Trøndelag i 2012. 7 av sakene gjelder selvmord i psykisk helsevern. Sakene har ført til økt oppmerksomhet på selvmord.

Til slutt må vi nevne at det foregående året synliggjorde en rekke brudd på arbeidstidsbestemmelsen ved St. Olavs Hospital. Fylkesmannen er bekymret for hvilke konsekvenser dette kan ha for forsvarlig pasientbehandling.

Folkehelsearbeid

En forutsetning for framtidig bærekraft er satsing på helsefremmende og forebyggende arbeid. Folkehelse er forankret som et av tre områder i «fylkesgrepet» som er en samarbeidsmodell knyttet opp mot samhandlingsreformen mellom KS, fylkeskommunen, St. Olavs Hospital HF og fylkesmannen. Mange kommuner har forankret folkehelse i planstrategier og kommunale planer. Fysisk aktivitet har størst fokus. Flere av kommunene deltar i et systematisk samarbeid med forskningsmiljø om kunnskapsbasert praksis gjennom prosjektet «Fra kunnskap til handling og fra handling til kunnskap». I 2012 har det vært et løft i forhold til det systematiske arbeidet med miljørettet helsevern i skoler og barnehager.

En klar utfordring for kommunene er å få oversikt over befolkningens helsetilstand og de bakenforliggende årsakene til utvikling av uhelse og sosiale helseforskjeller. Det trengs kompetanse på analyse. Fortsatt er det en utfordring å få innarbeidet folkehelse som en tverretattlig satsning. Det er også få spor etter en satsning på lovpålagte forebyggende helsetjenester som en del av folkehelsestrategien.

Kommunale helse- og omsorgstjenester

Kommunene i fylket har tatt godt tak i arbeidet med samhandlingsreformen. Samarbeidet med helseforetaket er godt, men viktigst er utviklingen av det interkommunale samarbeidet i 5 kommunegrupper. Dette gir mulighet for felles utnyttning av eksisterende kompetanse og bedre tilgang til ny.

Fylkesmannen opplever relativt få rettighetsklager på kommunehelsetjenesten, men vi ser at det er forbedringsmuligheter på forvaltningskompetanse.

Kostratall viser at dekningen av personell i kommunehelsetjenesten er under landsgjennomsnittet på flere områder. Dette gjelder både jordmortjenester, helsesøstre, fysioterapeuter og leger. Trondheim kommer dårlig ut på jordmødre og helsesøstre.

Etter at to av de minste kommunene har inngått samarbeid med nabokommunene om legetjenesten har det ikke vært alvorlige rekrutteringsproblemer i fylket, men den lave dekningen viser igjen ved at det er få fastleger med ledig listekapasitet. Når det gjelder koordinerende enhet i kommunene ser vi at det gjenstår mye utviklingsarbeid.

Kommunene har også vært flinke til å ta i mot utskrivingsklare pasienter fra spesialisthelsetjenesten, men kortere liggetid og tidligere retur til kommunale tjenester har gitt utfordringer. Økende interkommunalt samarbeid kan være et svar på dette.

Mange kommuner har opprettet egne demensteam og det avholdes årlige samlinger i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Sør-Trøndelag som fylke ligger også over landsgjennomsnittet på sykehjemsplasser særlig tilrettelagt for demente. Stadig flere yngre tjenestebrukere synliggjør et økende behov for avlastningstjenester.

Fylket ligger over landsgjennomsnittet på fagutdannet personell i pleie- og omsorgstjenestene og fylkesmannen opplever at det er stor interesse for kompetansehevende tiltak. Kommunene kan bli bedre på kompetanseplanlegging i tjenestene.

Rettsikkerhet knyttet til bruk av makt og tvang for personer med psykisk utviklingshemming har gradvis bedret seg de 12 årene dette har vært lovregulert. Organisering av saksbehandlingen har imidlertid fortsatt mangler, særlig i Trondheim kommune.

Sosiale tjenester i NAV

Fylkesmannen har høsten 2012 gjennomført første del av opplæring i ny lov om sosiale tjenester i Nav, del to kommer i løpet av våren 2013. Målgruppe for opplæringen har vært Nav-ledere og alle som saksbehandler etter

loven. Opplæringsoppdraget er omfattende og ressurskrevende. Fylkesmannen arbeidet tett med NAV Sør-Trøndelag bl.a. om felles kompetansestrategi og struktur for samarbeidet.

Gjennom landsomfattende tilsyn med Sosiale tjenester i NAV – behandling av søknad om økonomisk stønad fra familier med barn, har vi sett mangelfull saksbehandling og kompetanse og utstrakt bruk av standardvedtak mer enn individuell vurdering. Statistikk for klagesaker viser at disse i større grad enn tidligere oppheves og dette kan relateres til de samme funnene.

Kvalifiseringsprogrammet er en del av det kommunale tilbudet i NAV og er satt i fokus gjennom nettverkssamlinger og opplæring i lov og forskrift. Utviklingen viser likevel at antall deltagere har gått kraftig ned i fylket siste år. Viktig arbeid blir å sikre at de med rett til program får det og å øke NAVs kunnskap om programmet gjennom opplæring og samlinger.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Barnehage

Barnehagedeltakelsen i Sør-Trøndelag er nest høyest i landet. Hele 93 prosent av alle barn i alderen 0-5 år går i barnehage. 15 av kommunene har både private og kommunale barnehager, de øvrige 10 har bare kommunale. Sammenlignet med landsgjennomsnittet har Sør-Trøndelag en høy andel ansatte med førskolelærerutdanning i barnehagene, og bare et fåtall dispensasjoner fra utdanningskravet. De fleste barnehagene deltar i de kvalitets- og kompetansetiltakene som er igangsatt.

Fylkesmannen har siden 2007 drevet tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet. Det er i denne perioden avdekket mange avvik som viser at kommunenes arbeid med tilsyn og godkjenning av barnehagene ikke er tilfredsstillende.

I løpet av 2012 er det avdekket en sårbarhet når det gjelder å skaffe førskolelærere i distriktene. Økningen i antall småbarn og barn med særlige behov de siste årene har gitt en del barnehageeiere utfordringer på kompetansefeltet.

Til tross for at det er bygget mange nye barnehager de siste årene, vil det fortsatt være behov for nybygging for både å erstatte gamle og midlertidige lokaler, og for å ta høyde for økt etterspørsel. Omlegging til rammefinansiering av sektoren har vært utfordrende for de kommunene som har private barnehager.

Grunnskoleopplæring

Andelen enkeltvedtak om spesialundervisning øker for hvert årstrinn i grunnskolen, med en topp i 10. trinn, og Sør-Trøndelag skiller seg ikke nevneverdig ut fra landstallene i så måte. De siste tre årene synes det å være en økning i antall enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp til barn under skolepliktig alder, noe som indikerer en dreining mot tidlig innsats. Dette er en ønsket utvikling og det bør fremdeles gjennomføres målrettede tiltak for at flere elever får større utbytte av den ordinære opplæringen.

Fylkesmannen registrerer at det er store forskjeller mellom kommuner og mellom skoler i samme kommune når det gjelder resultater fra nasjonale prøver i lesing og regning. Det er også store forskjeller fra år til år, noe som kan være en indikasjon på mangelfull systematikk. Dette er forhold mange skoleeiere i fylket bør se nærmere på.

Deltakelsen på videreutdanning for lærere i grunn- og videregående skole er økende. Økningen fra strategien ble innført i 2009 er på ca 85%. Dette er en veldig positiv utvikling.

Embetet har involvert kommunene i arbeidet med utforming av kommende modell for felles nasjonalt tilsyn på oppvekstområdet, og formidlet kommunenes synspunkter på samling i Utdanningsdirektoratet. Modellen vil bestå av både kontrollvirksomhet, veiledning og egenvurdering, i tråd med ønsker fra de sør-trønderske kommunene.

Barnevern

En positiv effekt av statlig satsing har vist seg gjennom økning av antall tiltaks- og omsorgsplaner og andel barn i fosterhjem med tilsynsfører. Antall bekymringsmeldinger til barneverntjenestene har økt med 16 % i fylket i løpet av det siste året. Enkelte kommuner skiller seg ut med opptil 100 % økning av antall meldinger. Denne økningen er større i fylket enn gjennomsnittet for landet. Det sees store fristoversittelser i undersøkelsessaker i enkelte tjenester. Mange saker er svært krevende, både ressursmessig og faglig. Dette krever spesielt god kompetanse,

både i det barnevernfaglige arbeidet og forvaltningsmessige. Det er ulik kompetanse og kvalitet i kommunene. Flere kommuner har et forbedringspotensial med styringssystem (internkontroll) i barneverntjenesten.

Nødvendig opplæring av ansatte er kommunenes ansvar, det er også kommunens ansvar å holde kvalifikasjoner ved like og holde seg a jour med nye metoder og forskning på barnevernfeltet. Det vil være svært viktig for å beholde de mange nytilsatte og sikre en stabil og faglig god bemanning. Interkommunalt samarbeid og ytterligere samarbeid mellom kommunene må fortsette. Ledelsesutvikling og utvikling av styringssystemet (internkontroll) bør prioriteres i enkelte kommuner.

Likestilling

Alle kommunene i fylket har et formannskap som så langt det lar seg gjøre oppfyller kommunelovens krav til kjønnsmessig balanse. Fylkesmannen hadde i 2012 spørsmål fra kommunene i tilknytning til kommunelovens bestemmelser om kjønnsmessig balanse i komiteer, utvalg og råd (konstitueringer etter kommune- og fylkestingsvalget). Gjennom disse bestemmelsene i kommuneloven har fylkesmannen i løpet av 2012 hatt myndighet til å kontrollere at kommunene har overholdt disse kravene. Fylkesmannens likestillingsteam har i 2012 utarbeidet en lokal handlingsplan for pedagogisk likestillingsarbeid innenfor barnehageområdet, med utgangspunkt i regjeringens "Likestilling 2014", som skal gjennomføres med tiltak de to neste årene. Rekruttering av menn inngår som en del av dette. Det er bred enighet innen landbrukssektoren i Sør -Trøndelag om at det skal legges til rette for at ungdom og kvinner i ulike livsfaser skal gis gode muligheter for å delta i og utvikle lønnsom næring og finne det attraktivt å bo på bygda. Det er videre et mål å øke eierandelen til kvinner i landbruket og å øke kvinneandelen i styrer og råd.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Arealdisponering

Alle kommuner i fylket utarbeider/ruller kommunepaner for bruk av arealene. Kvaliteten på planarbeidet har stadig blitt bedre og hovedinntrykket er at kommunene er opptatt av å finne bærekraftige løsninger på sine arealutfordringer der også hensyn til aktiv livsstil og barn og unge tas på alvor. Lojaliteten til vedtatte planer er god. Imidlertid er antall dispensasjoner betydelig i noen kommuner – eks. på saker som ikke bør behandles som dispensasjon er utbygging av nye veger i hytteområder og større byggetiltak i sentrumsområder. Det er vanskelig å skaffe personer med god plankompetanse i deler av fylket.

Reiseliv og hyttesatsing med tilhørende ringvirkninger er sammen med landbruk viktig næringsgrunnlag i innlandskommunene. Hensynet til reindriftas arealbehov ved utvikling av «hytteturisme» har vært utfordrende. Det arbeides for å få utarbeidet interkommunale planer både for Rørosregionene og Trollheimen for å løse dette.

Vekst i oppdrettsnæringen har medført høy befolkningsvekst i noen av kystkommunene. I tillegg forventes etablering av Ørland Hovedflysatsjon å føre til betydelig vekst. Dette gir stort utbyggingspress. Samtidig krever dette økt fokus på god tettstedsutvikling. - Kommunene er generelt blitt mer langsiktig i sin forvaltning av strandsonen.

Trondheimsregionen har stort og jevnt utbyggingspress både når det gjelder bolig, tjenestetilbud og næring. Gjennom IKAP (interkommunal arealplan) er det utviklet et felles grunnlag for hvordan utbyggingspresset skal løses samtidig som det tas hensyn til kvikkleire og at viktige arealressurser bevares for matproduksjon, rekreasjon og leveområde for ulike arter. Et godt utviklet kollektivtransporttilbud er også viktig premiss. Kommuneplanene har dessuten hatt fokus på utbyggingsmønster/tetthet, og dette har bidratt til gode løsninger. Lokalisering av logistikknutepunkt vil være viktig for framtidig utvikling i fylket.

KOSTRA-tallene for 2011 viser at Sør-Trøndelag har store utfordringer med å få ned omdisponeringen av verdifull dyrka jord på et akseptabelt nivå. Presset er størst i Trondheimsregionen som opplever stor vekst i form av boligbygging, men også i form av store infrastrukturtiltak. Store samferdselsprosjekt er vedtatt som E6 Melhus og etablering av nasjonal kampflybase på Ørlandet. Dette er prosjekter som vil kunne medføre omdisponering av flere tusen dekar verdifull dyrka jord, i første rekke kornjord. I tillegg til arbeidet med å redusere årlig omdisponering av dyrka og dyrkbar jord, har Fylkesmannens fokus på utnyttelsesgrad, boligtetthet og parkeringsnormer fått større aksept blant kommunene, og da spesielt kommunene i Trondheims-regionen.

Dette gjelder både på kommuneplannivå, men også på reguleringsplannivå.

Byggesaker

Fylkesmannen behandlet i 2012 hele 273 klagesaker etter plan-og bygningsloven fra kommunene. I ca 23% av sakene førte klagen frem, slik at resultatet ble endret eller slik at kommunens vedtak ble opphevet og sendt tilbake til ny behandling. Opphevelsesprosenten skiller seg ikke spesielt ut i forhold til situasjonen i andre fylker. De fleste klagesakene kommer naturlig nok fra Trondheim som er den største kommunen og hvor det skjer mye utbygging. De fleste klagesakene hører hjemme i følgende hovedgrupper: Hyttebygging i innlandet, hytter eller tiltak i strandsonen og utbyggings/fortettingssaker i Trondheim kommune.

En del kommuner bruker for lang tid på å forberede og oversende klagesaker til Fylkesmannen. De aller fleste sakene skal iht byggesaksforskriften oversendes Fylkesmannen innen 8 uker fra klagetidspunktet. Dersom behandlingen av slike saker tar for lang tid vil det undergrave tilliten til klageordningen og kunne svekke rettsikkerheten. Enkelte kommuner har etter Fylkesmannens syn for lite fokus på planlegging. Dette kan resultere i mangelfull saksbehandling for større tiltak og at i at det enkelte steder blir gitt for mange dispensasjoner, eks i strandsonen. Fylkesmannen ser at en del kommuner har klare utfordringer i forhold til å ha tilstrekkelig kompetanse innen planlegging og byggesaksbehandling. Dette kan være et rettssikkerhetsproblem. Det synes også å være en økt «rettsliggjøring» av saker etter plan- og bygningsloven ved at søkere eller klagere i større grad bruker advokater i sin kontakt med kommunen.

Universell utforming

Det arbeides for å få forståelse for at universell utforming er et viktig tiltak for at flest mulig skal kunne leve aktive liv og være mest mulig selvhjulpne, jf også samhandlingsreformen. Det er vanskelig å se betydelige resultater av dette arbeidet enda. Fylket har en ressurskommune (Trondheim) og fire foregangskommuner. Disse har spesiell fokus på universell utforming på flere områder, også når det gjelder mer overordnet planlegging. Vi viser til utdypende rapportering i kap 3, BLDs resultatområde 46.

Arbeidet for universell utforming bør styrkes. Fokus bør være hva dette kan bety for den enkelte av forbedret livskvalitet og deltakelse i samfunnet, dernest hvilke positive effekter dette kan få for samfunnet.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruksforvaltning og landbruksrelatert næringsutvikling

Jordbruk

Det er gode naturgitte forutsetninger for å drive landbruksproduksjon i Sør-Trøndelag. Produksjons-området strekker seg fra kyst til fjell. Selv om mange produksjonsområder i fylket fra naturens side er små, spredt og til dels tungdrevne, har Sør-Trøndelag i en nasjonal sammenheng rasjonelle jordbruks-areal med gode vekstvilkår. Variasjonen er stor fra de brede bygder med store sammenhengende produksjonsarealer ved Trondheimsfjorden, til de små og ekstensive arealene i fjellbygdene. For mange lokalsamfunn utgjør landbruket en bærebjelke, både direkte som ressurs for sysselsetning og bosetning, og ikke minst gjennom produksjon av fellesgoder knyttet til kulturlandskap, miljø og levende bygder.

Matproduksjonen i fylket kjennetegnes ved grovfôrbasert husdyrproduksjon med melk og kjøtt som hovedproduksjoner. Antall jordbruksforetak har gått jevnt nedover de siste årene og var ved utgangen av 2012 vel 3 000 foretak. På tross av denne nedgangen er jordbruksarealet fortsatt relativt stabilt. Det har vært en betydelig effektivisering innen alle produksjonsgrener i landbruket. Landbruket står for om lag 2,5 % av all sysselsetting i Sør-Trøndelag. Rennebu har flest sysselsatte med rundt 20 % i landbruksnæringen.

For å kunne nå målet om økt matproduksjon må dyrka og dyrkbar jord ivaretas. Videre ligger et potensiale i god agronomi, nydyrking og økt beitebruk. Det er en stor utfordring å opprettholde produksjonsmiljøene og sikre rekrutteringa. En styrking av lønnsomheten står sentralt i den forbindelse. Det er et kontinuerlig behov for å utvikle kompetansen i næringa. Kommunal landbruksforvaltning er også viktig for måloppnåelsen i jordbruket, og nedbyggingen av denne over tid er en utfordring.

Bygdenæringer

Innenfor bygdenæringer er det satset spesielt mye på Inn på tunet, mat/reiseliv og Bygdeservice. Det eksisterer Inn

på tunet tilbud i omtrent alle kommuner med hovedtyngden i Trondheimsregionen. Innen matspesialitetsfeltet har Sør-Trøndelag om lag 75 produsenter. Bondens Marked og Trøndersk Matfestival er her viktige arenaer for salg og markedsføring av matspesialiteter. Også innenfor de tradisjonelle landbruksnæringene arbeides det med utviklingsarbeid. Mange kommuner har satt i gang ulike mobiliserings- og utviklingsprosjekter, flere av disse prosjektene har vært kommuneovergripende.

Det ligger store muligheter i landbrukets samlede ressurser til næringsutvikling. Samtidig er det viktig å videreutvikle det som allerede er etablert av bygdenæringer. Selv om det har vært en positiv utvikling innen matspesialitetsfeltet er det fortsatt en utfordring å øke mangfoldet og lønnsomheten. For at mat skal bli en viktig del av reiselivet og opplevelsesnæringa er det viktig med et godt samarbeid på både lokalt og regionalt plan mellom de to næringene.

Skogbruk

Ressurstilgangen til utviklingsarbeid innen landbruksområdet i kommunene er over tid redusert. Skogprosjektet LENSEA har derimot stimulert til samarbeid mellom kommunene. Det har vært en positiv utvikling siste året med økninger i avvirkning, vegbygging, planting og ungskogpleie. Kommunene sitt tilsyn av foryngelsesplikten etter skogbruksloven har blitt bedret. Tilsynet på miljøområdet kan derimot utvikles videre. Mange kommuner har mangelfulle oversikter over skogressursene. Dette medfører et viktig grunnlag for tømmeromsetningen. «Miljøregistreringer i Skog» mangler på ca. halve skogarealet.

Sør-Trøndelag har mange små og mellomstore bedrifter innenfor treindustrien. På tross av store kvantum med hogstmoden skog i de sørtrønderske skogene, blir 40 % av treindustriens behov importert fra andre deler av landet. Det er derfor behov for å øke avvirkningen i Sør-Trøndelag for å sikre egen treindustri tilstrekkelig med råstoff. Fylket har et stort potensiale ved at ressurs-utnyttelse har vært lav over lang tid. Økt vegbygging og andre infrastrukturtiltak er viktig for økt ressurs-utnyttelse. Det er et stort behov for å etablere gode nok ressursdata med miljø-registreringer på store arealer som grunnlag for vegbygging, skogeierveiledning og potensiale for virkesforsyning.

Naturressursforvaltning og miljøvern

Rovviltforvaltning

Året 2012 har nedgang i på påviste rovviltskader. Dette har gitt lavere erstatningsutbetalinger. For sau er over 25 % av vedtakene om erstatning i 2012 påklaget. Dette kan ses som et signal om økt konflikt, selv om totaltapene av sau og lam har gått ned.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag deltar aktivt i arbeidet inn mot rovviltnemda med fagkunnskaper og faktagrunnlag for beitenæringene, utvikling i rovviltbestandene og om skadesituasjonen.

Det er avholdt møter i samarbeidsfora med beiteinteresser, naturverninteresser, Mattilsyn og landbruk og miljøvern avdeling hos fylkesmannen. Foraet brukes som støtteorgan for våre medlemmer i rovviltnemda.

Prosjektet "Effektivisering av skadefellinger på bjørn" er overtatt av kommunene som deltar i prosjektet. For å avdekke skadesituasjoner har vi med kommunene og sauene næringen etablert elektronisk overvåking av sau og storfe.

Vern og verneområdeforvaltning

Vi har ferdigstilt nasjonalparkplanen. Det er utarbeidet verneforlag i samsvar med kommunale initiativet på Fosen for å få vernet Dåpma. Ved den kommunale høringen ønsket ikke kommunen å videreføre prosessen. Bakrunnen for dette var reindriftens krav om fri motorferdsel på barmark.

Det er etablert forvaltningsstyret og ansatt forvaltere for Forollhogna NP, samt for Trollheimen LVO og Dovre- og Sunndalsfjella NP.

Det er arbeidet aktivt med å øke skogvernet gjennom frivillig vern, og tilgangen på områder er tilfredsstillende.

Vi har ikke ønsket fremdrift på forvaltningsplaner.

Opplæring i naturmangfoldloven

Fylkesmannen har sammen med Direktoratet for naturforvaltning gjennomført opplæring av kommuner og

regionale etater i naturmangfoldloven fase II. I underkant av 200 deltok på samlingen vi hadde høsten 2012.

Vannrammedirektivet

Vi samarbeider nært med fylkeskommunen om gjennomføringen av vanndirektivet. Tiltaksovervåkning er under gjennomføring i aktuelle vassdrag, overvåkingsplan er utarbeidet. Arbeidet med karakterisering og risikovurdering er gjennomført.

Helse og miljøfarlige kjemikalier

Vi følger opp arbeidet med tiltaksplanlegging i Trondheim havn. Tiltaksplanen er under avslutning, og med tanke på oppstart i 2014. Gjennom tilsynsarbeidet etter forurensningsloven har vi fokus på miljøgifter og handteringen av disse.

Farlig avfall problematikken knytta til bygge og riveavfall er i betydelig utvikling, og vi jobber aktivt overfor avfallsbransjen, entreprenører og kommunen med felles kunnskapsgrunnlag knytta til regelverkforståelse, miljøgiftinnhold i ulike fraksjoner/nye miljøgifter og forsvarlige behandlingstiløsninger.

Handlingsplaner etter naturmangfoldloven

Vi har utarbeidet handlingsplaner for Svartkurle og Elvebredd-edderkopp, og vi er i slutfasen med handlingsplan for Kroksjøer og meanderende elvepartier samt Huldrestarr.

Kunnskapsgrunnlaget og miljøinformasjon

Vi har arbeidet aktivt opp mot kommunen for å kartlegge naturmangfold, og har i 2012 lagt ned ekstra innsats i å ta inn etterslepet med kvalitetssikring av naturtypedata.

Tilsyn på miljøområdet

Vi har etablert et tilsynsnettverk for utvikle og styrke kommunen innen forurensningstilsyn. Dette vil vi utvide og videreutvikle med flere kommuner. Tilsyn på miljøområdet for øvrig er omtalt under kapittel 12.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Samtlige kommuner har beredskapsplaner på ulike nivå og i ulike sektorer, og ledelsesnivået i alle kommunene synes å ta dette alvorlig. Alle kommunene, med unntak av tre har i de siste ti årene gjennomført en større øvelse hvert tredje eller fjerde år. Det er utført helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyser i så godt som alle kommunene, gjerne i forbindelse med rullering av kommuneplanen. De 4 kommunene som har særlige utfordringer med kvikkleire tar tilfredsstillende hensyn til dette i forbindelse med utbygging.

Nytt krisehåndteringsverktøy er presentert for alle kommunene og det er gjennomført opplæring i 17 av 25 kommuner.

Det er vanskelig å peke på konkrete utfordringer da ansvaret i forhold til beredskap synes rimelig godt forankret både hos ledelsen og i organisasjonen i samtlige kommuner, og grunnberedskapen må kunne sies å være på et forsvarlig nivå. Likevel kan det synes som om det kan ligge utfordringer i å systematisere hensynstaking til risiko fra kommuneplan til byggesak.

Kapittel 3 - Resultatområder

nytt punkt 10:23:57

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde i 2012 koordineringsansvaret ved 2 kongelige besøk til fylket:

- H. M. besøkte Holtålen og Røros 30.04.2012. Hovedmålet med besøket i Holtålen var å få et innblikk i skadene etter flommen i august 2011.
- H. K. H. Kronprinsessen besøkte prosjektet "Kjør for Livet" i Melhus 07.06.2012.

Fylkesmannen er kjent med at det er sendt invitasjon til kongelig deltagelse ved 20 arrangementer i 2012, 7 av disse ble sendt via Fylkesmannen.

Med tanke på fremtidige kongelige besøk til fylket, ble det utarbeidet en "Håndbok ved kongelige besøk i Sør-Trøndelag". Den er ment som en veiledning for alle som deltar i planlegging av og tilrettelegging for besøk til fylket vårt.

Siden vi hadde relativt få besøk sammenlignet med tidligere år, gikk det kun med 10 ukeverk til arbeidet med Kongelige besøk i 2012 (inkl. tid til utarbeidelse av håndboken og sammenlagt for personalsjef og kommunikasjonsrådgiver). Den tiden embetsledelsen brukte kommer i tillegg.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

2012: Mottatte søknader St. Olavs orden: 6 (menn) 2 avslag

Mottatte søknader Kongens fortjenstmedalje: 16 hvorav 5 kvinner/11 menn. Avslag 3 kvinner/8 menn.

Mottatte søknader om Kongens fortjenstmedalje som ikke er sendt Slottet pga at vilkårene i statuttene ikke var oppfylt: 3

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 - 06 Naturmanfold, vannforvaltning og forurensning

Skogvern

Areal (km²) produktiv skog vernet i ulike vegetasjonssoner i Sør-Trøndelag

pr. 01.01.2013:

Boreonemoral Sørboreal Mellomboreal Nordboreal Totalt

Vernet areal	0,5	5,3	33,8	78,7	118
% vernet	1,9	0,6	1,4	11,5	2,8

I alt 2,8 % av den produktive skogen i Sør-Trøndelag er vernet, men det er stor variasjon mellom de ulike vegetasjonssoner (jf. tabell). Høyreliggende skog (nordboreal) er godt dekt opp, mens de lavereliggende sonene er klart underrepresentert når det gjelder skogvern. Vi har hatt god tilgang på områder for frivillig vern i 2012.

Følgende verneplaner er gjennomført:

I Verneplan barskog I og II

I Verneplan edelløvskog

I Verneplan flommarkskog

I Skogarealer i nasjonalparkplanen

I Vern på Statskog SFs grunn

I Vern på Opplysningsvesenets fonds skoger

I Frivillig vern (5 enkeltområder, samt deler av 4 områder i Statskogplanen)

Bekkekløfter i skog

Vi har fått registrert i alt 60 bekkekløftlokaliteter (2007). Resultatet er formidlet til grunneierne, kommunene og Allskog. 6 lokaliteter er av nasjonal verneverdi, men på grunn av økonomi (MD) har arbeidet stoppet opp.

Det er startet en prosess med utvidelse av Grytdalen naturreservat og Kvasshyllan naturreservat (frivillig vern).

Kartlegging av edelløvskog er gjennomført og resultatet sendt ut til grunneiere, kommuner og Allskog.

Nasjonal marin verneplan

Vi avventer oppdrag fra DN.

Forvaltning og naturoppsyn i verneområder

Antall verneområder og vernet areal er i perioden 1989 til 2013 økt betydelig i fylket. Nasjonalparkplanen er slutført. Noe som også gjelder flere av de temavise verneplanene:

Sammenligning vernestatus 01.01.1989 og 01.01.2013

År	Antall	Landareal (km ²)	% vernet landareal
1989	72	1036	5,5
2013	137	3592	19,1

Det økte verneomfanget gir økt behov for forvaltning og oppsyn. 33 av fylkets 137 verneområder (24 %) har godkjente forvaltningsplaner. I tillegg arbeides det med forvaltningsplaner for flere verneområder. Disse er i ulike faser i forhold til gjennomføring, fra nesten ferdig til nettopp påbegynt. Vi har hatt lavere gjennomføring enn forventet fra DN, men vi har nå økt den faste bemanningen med en person (3 til sammen).

Godkjente forvaltningsplaner for verneområder i Sør-Trøndelag pr. 01.01.2013

Verneområde Godkjenningsår

Apoteket NR 1999

Flå-Slipran

NR 1999

Sjømyråsen NR 1999

Granøyen PL 1999

Garbergmyra NR 1999

Høgkjølen-Bakkjølen NR 1999

Urvatnet NR 2004

Litlbummyran NR 2004

Hosensand LVO og PL 1997

Leinslia NR 1997

Rønningen NR 1997

Nordelva NR 2006

Skarvan og Roltdalen NP 2008

Forøllhogna NP 2004

Budalen, Endalen og Forddalen LVO 2005

Øyungen og Ledalen LVO 2002

Trollheimen LVO 2005

Verneområdene på Dovrefjell (4) 2006

Bymarka naturreservat 2010

Leira og Laugolia naturreservater (felles rapp) 2009

Høydalmoan naturreservat 2009

Verneområdene i Gaulosen (3) 2009

Røstøya naturreservat 2003

Sølendet 2011

Utvidelse av Leinøra er godt i gang, men ble ikke sendt på høring. Grunnen til dette er ressursituasjonen på avdelingen.

I arbeidet med forvaltning er det et godt samarbeid mellom avdeling for landbruk og bygdeutvikling og miljøvernavdelingen i embetet.

Nytt publikumsanlegg i Gaulosen ble ferdigstilt i 2012. Anlegget er et tilbud til allmenheten, skoleklasser, tilreisende og andre som ønsker å se og lære mer om fuglelivet og naturtyper i Ramsarområdet.

Ørland våtmarksenter fikk status som et av landets 5 sertifiserte våtmarksentere i 2012. Fylkesmannen har fulgt søknadsprosessen og bidratt med råd underveis.

Fylkesmannen har i samarbeid med Statens vegvesen og NVE igangsatt et større restaureringsprosjekt i Gammelelva naturreservat i Melhus kommune. Målet er å øke vannspeilet i området, til gagn for de arter som er knyttet til dette stadiet i suksesjonen i kroksjøen. Konkret er det gravd ut to dammer som hver har et areal på ca. 2 dekar og dybde 1-2 meter. Sluttarbeid vil bli gjort i 2013.

Nasjonalparker og større verneområder

Med bakgrunn i et initiativ fra kommunene på Fosen ga Miljøverndepartementet/Direktoratet for naturforvaltning oss i oppdrag å arbeide frem et forslag for vern av Dåapma som nasjonalpark. Etter flere års arbeid hvor et verneforslag var ferdig utarbeidet og sendt på høring, har dette nå stoppet opp og arbeidet er avsluttet. Et avgjørende forhold var reindriftenes krav om å få fri adgang til motorferdsel utenom godkjente traseer på barmark.

Sylan, Skardsfjella-Hyllingsdalen, Femundsmarka

Forvaltningsplan for Sylan er ligger i Tydal kommune i påvente av politiske avklaringer. For Skardsfjella Hyllingsdalen er forvaltningsplan under utarbeidelse og forvaltningsplan for Femundsmarka avventer konsultasjon med Sametinget.

Dovre og Sunndalsfjella samt Trollheimen

Forvaltning av disse områdene skjer gjennom etablerte styrer.

Forollhogna

Forvaltningsstyre og forvalter fungerer godt for området og forvalter har i dag kontorsted på Dokortjønna nasjonalparksenter på Røros.

Aktuelle kommuner har fått invitasjon fra Miljøverndepartementet til å delta i felles nasjonalparkstyre for Skarvan- og Roltdalen nasjonalpark, Sylan landskapsvernområde og Femundsmarka nasjonalpark.

Motorferdsel i utmark

Fylkesmannen har ikke en egenaktivitet i forhold til motorferdsel i vassdrag og oppfølging av kommunenes behandling. Men, vi tar inn og foretar lovlighetskontroll av saker som blir forelagt Fylkesmannen av enkeltpersoner og organisasjoner, samt svarer på henvendelser om praktisering av lovverket fra kommuner og enkeltpersoner (rådgivning).

Arbeid med og forvaltning av utvalgte naturtyper (UN), prioriterte arter (PA) og trua arter

Dette er et arbeidsfelt som krever mye ressurser. Vi er ikke dimensjonert for oppgavene og vi har derfor utfordringer med fremdriften. Tross dette har vi fått gjort mye på enkelte naturtyper/ arter. Og vi jobber målbevisst med å forsøke å ivareta leveområdene til truede arter i fortløpende arealplansaker.

Kulturbetingede naturtyper

Det er gjennomført møter i skjøtelsgruppen for slåttemark/kystlynghei. Det er gjennomført kartlegging og utarbeidet skjøtelsplaner for nye lokaliteter. Vi har vært på befaringer og møter med grunneiere og hatt oppfølging av kommuner. For svartkurle er det satt i gang kartlegging i to områder samt gjennomført noe skjøtsel. Vi har et godt samarbeid internt i embetet mellom landbruksavdelingen og miljøvern avdelingen også innen dette feltet.

Kalksjøer og hule eiker

Grunnet manglende kapasitet er det ikke gjort noen oppfølging av handlingsplanene for disse i 2012. Vi planlegger å søke midler til kartlegging i 2013.

Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elvepartier

Det er utarbeidet et utkast til faggrunnlag for kroksjøer, flomdammer og meandrerende elvepartier. Fylkesmannen skal i løpet av 1 kvartal 2013 skrive kapittel om økonomiske-, administrative og juridiske vurderinger.

Elvemusling

Det er i 2012 utført tiltak i tre vassdrag for å fremme den prioriterte arten elvemusling. Det settes mange vilkår knyttet til «hensynet elvemusling» i tillatelser ol. Arten blir til dels kartlagt i forbindelse med ønskede tiltak.

Elvesandjeger og stor elvebreddedderkopp

Faggrunnlag til stor elvebreddedderkopp er gjennomgått og tilbakemelding er sendt til DN. Handlingsplan for elvesandjeger er fulgt opp og NINA har gjennomført kartlegging av både elvesandjeger og stor elvebreddedderkopp og andre trua arter på elvebredder. I tillegg skal kunnskapsstatus sjekkes på kjente lokaliteter. Berørte Fylkesmenn blir informert om resultater av kartlegging og tiltak på elvesandjeger og stor elvebreddedderkopp. NINA bidrar også med informasjonstiltak (infoplakater og infomøter).

For å ta vare på leveområdene for trua arter langs Gaulas elvebredder, er det sommeren 2012 gjennomført skjøtselstiltak ved at hagelupiner er slått og luket i området fra Klett til Oppdal.

Huldrestarr

Miljøfaglig Utredning har utarbeidet faggrunnlag for huldrestarr. Fylkesmannen skal i løpet av 1 kvartal 2013 skrive kapittel om økonomiske-, administrative og juridiske vurderinger.

Fjellrev

Vi deltar i Interregprosjektet på fjellrev (referansegruppe og i informasjonsgruppe).

Moskus

Arbeid med moskus utføres fortløpende med fokus på å hindre konflikter mellom moskus og mennesker. Bestanden av moskus har økt jevnt de seinere årene. Det er ikke fastsatt bestandsmål, men definert et leveområde for arten. Dagens strategi går ut på å regulere bestanden gjennom uttak av individer som etablerer seg utenfor dette området, eller som skaper fare og konflikt i forhold til hytteområder og bosetning i omkringliggende bygder.

Det er kjent avgang på 72 moskus i 2012. Det var et betydelig sykdomsutbrudd i bestanden der mange dyr fikk lungebetennelse høsten 2012. 44 dyr er gjenfunnet døde eller avlivet i den forbindelse. Innsatsen med å få full oversikt over døde dyr i forbindelse med epidemien ble avsluttet og det forventes av den grunn å være langt flere dyr som reelt døde av sykdom. Oversikt over bestanden får vi først etter vårtelling.

Storsalamander

Oppfølging av handlingsplanen er gjennomført i form av tilskudd til tiltak i kommunene Malvik, Trondheim og Orkdal/Meldal. Det er startet ny kartlegging i Orkdal/Meldal.

Flaggermus

Vi ga tilskudd til kartlegging i Trondheim kommune. Denne gav oppsiktsvekkende resultater i forhold til variasjon i artssammensetning igjennom året.

Kulturlandskap

Arbeidet med kulturlandskap løses i stor grad av/sammen med avdeling for landbruk og bygdeutvikling. Det er veldig mange ordninger for finansiering av arbeidet med kulturlandskap, og det er bra, men vi savner retningslinjer for de ulike ordningene hver for seg og sammen. Dette gjelder både midler i forbindelse med utvalgte kulturlandskap, midler gjennom bestillingsdialogen med SNO og midler gjennom ulike handlingsplaner.

Vi har ikke hatt spesiell fokus på ”Utvalgte kulturlandskap i jordbruket”, men har videreført skjøtsel i 15 områder med slåttemark. I Oppdal kommune er slåttemark-områdene lagt på vent grunnet uenigheter med grunneiere. Det er ikke startet skjøtsel i nye områder, men det er utført kartlegging (Bioreg) i et seterområde i Hemne kommune.

Det er ikke utført nye kartlegginger av kystlynghei.

Det er ikke registrert høstingsskog i fylket.

Viltforvaltning

Vi har gjennomført lovpålagte oppgaver, inkludert oppfølging av Viltfondssøknader. Vi veileder fylkeskommunen og kommuner ved henvendelser.

Forvaltning av villrein

Arbeidet med villrein er høyt prioritert og foregår fortløpende. Vi har stort fokus på dette ved behandling av plansaker, hvor vi prøver å sikre at villreinens leveområder ikke blir ytterligere redusert.

Veiledning av de nye villreinnemndene foregår i samarbeid med NVS og sekretariatet. Oppdal kommune har sekretariatsfunksjonen for villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder.

Vi har deltatt i arbeidet med kartfesting av villreindata for Knutshø villreinområde og Snøhetta villreinområde. Vi har deltatt i arbeidet med regional plan for Forollhogna, samt nystartet regionale planer for Snøhetta og Knutshø. En faglig tett oppfølging i arbeidsgruppene og representasjon i styringsgruppene krever mye ressurser både på saksbehandlernivå og ledernivå for miljøvernavdelingene, samtidig som det er et behov for samhandling mellom fylkesmannen i de ulike områdene

Rovviltforvaltning

Arbeidet med rovvilt er prioritert høyt. Det inkluderer god kontakt med landbruksorganisasjonene og kommunene. Det er etablert et samarbeidsforum for rovviltforvaltning i fylket av drøftende og informerende art. Samarbeidsforum består av forvaltning, næringsorganisasjoner og miljøorganisasjoner i Sør-Trøndelag. Forumet har hatt ett møte i 2012.

Året 2012 har vært enda et nedgangsår med tanke på påviste rovviltskader. Relativt lite sau (88) og rein (7) er dokumentert eller antatt drept av fredet rovvilt. Tilsvarende tall for de to foregående år er 2011: 94/19 og 2010: 232/43. Nedgangen i skader forvoldt av rovvilt har medført lavere erstatningsutbetalinger. I forhold til erstatning av sau er over 25 % av vedtakene om erstatning i 2012 påklaget. Dette kan ses som et signal om økt konflikt, selv om totaltapene av sau og lam har gått ned. En dom i pågående rettsak om temaet kan også ha medvirket til et økt antall klager.

Prosjekt effektiv skadefelling av bjørn, et prosjekt initiert av Fylkesmannen for å få økt effektiviteten av skadefellingsforsøk, er videreført som et interkommunalt samarbeid. Holtålen kommune er tillagt vertskapsrollen. Oppdal kommune er tatt med i samarbeidet fra høsten 2012. Dette medfører at det nå er 9 av kommunene sørøst i Sør-Trøndelag som har felles vaktordning for fellingsleder og hundefører igjennom sommeren. Det er tidligere gitt skjønnsmidler til dette prosjektet. Fylkesmannen deltar med en representant i arbeidsgruppa til prosjektet.

Direktoratet gav våren 2012 tillatelse til felling av 2 bjørner i fylket. SNO hadde oppgaven med fellingen, og samarbeidet med personer i de lokale fellingslagene. Dette samarbeidet fungerte bra. En bjørn ble felt. Fylkesmannen har gitt skadefellingstillatelse på skadegjørende bjørn i Oppdal kommune, dels i samarbeid med Fylkesmannen i Møre og Romsdal da det skadegjørende individet beveget seg mellom Oppdal og Sunndal. Videre har det vært gitt flere tillatelser til felling av en skadegjørende ulv i området Agdenes, Orkdal og Snillfjord. Samt at det er gitt avslag på en søknad om skadefelling av kongeørn. Det er ikke felt rovvilt på skadefellingstillatelser gitt av Fylkesmannen i 2012. Kjent avgang av rovvilt i Sør-Trøndelag for 2012 er 1 bjørn, 11 jerv og 2 gauper.

Det er også i 2012 brukt midler på e-sporingsenheter, både radiobjeller og findmysheep. Tilbakemeldingen i 2012 har vært mer negative en tidligere i forhold til bruk av radiobjeller. Mange enheter gikk fort tom for strøm. Hva som er årsaken til dette er foreløpig uklart. Det er planlagt et møte med leverandør av enheter og batterier for om mulig å finne et svar på dette.

I forhold til utprøving av findmysheep er det også for disse enheten sprikende erfaringer fra brukerne. Hensikten med bruk av e-sporingsenheter er å øke skadedokumentasjonen, kartlegge tapsårsaker og å kunne forebygge ytterligere skader ved å iverksette tiltak ved rovviltangrep. Alarm fra radiobjelle, førte til at en raskt fikk satt inn tiltak som tidlig sinking og skadefellingsforsøk i forbindelse med ulveskader i Agdenes/Orkdal.

Forvaltningen av kongeørn er fortsatt det området som vi anser som mest krevende å håndtere innenfor rovviltforvaltningen. Det er denne arten vi har minst kunnskaper om, både i forhold til bestand og skadepotensiale. Fra noen områder i fylket med særlig store tap av lam hevdes det at kongeørn er en vesentlig skadegjører, og at antall kongeørn er økende og over bestandsmålet. Vi ser frem til at det i 2013 blir gjort en helhetlig kartlegging av kongeørn i fylket. I motsetning til slik det er for øvrige rovviltartene med lisensfelling eller kvotejakt er skadefelling eneste aktuelle form for uttak av kongeørn.

Vi har i 2012 tatt initiativ for å få etablert et prosjekt for dokumentasjon av tapsårsaker på Fosen.

Fremmede organismer

Den tverrsektorielle strategien blir fulgt opp gjennom at det nå arbeides med en handlingsplan mot fremmede arter. Dette er et arbeid som er et samarbeid mellom ulike sektorer, kommuner, Statens vegvesen, NVE mfl. og fylkesmannen.

Som grunnlag for tiltak for de artene som skal bekjempes i fase 1 vil vi foreløpig legge eksisterende kunnskap om utbredelse til grunn. På sikt er det også en målsetting å øke kunnskapen om utbredelsen av fremmede arter i fylket.

Fylkesmannen har koordinert tiltak mot lupiner og signalkreps i samarbeid med regionale etater og kommuner. Tiltak mot lupiner er samfinansiert med midler fra Statens vegvesen.

Signalkreps

Det er oppdaget en signalkrebsbestand i Hemne. Bestanden overvåkes og kommunen har fått midler til å

gjennomføre tiltak. Tiltak var i utgangspunktet tenkt å være flytting av steinblokker for å hindre kreps i å spre seg nedover i vassdraget. Etter dialog med kommunen, DN og NINA har vi funnet ut at det er mest hensiktsmessig å overvåke bestanden inntil videre. Mattilsynet har vedtatt en forskrift i området. Infoplakater til allmennhet er satt opp i området. Det er også sendt ut grundig informasjon til alle berørte hytteiere og grunneiere. Tema og problemstilling er grundig omtalt på våre hjemmesider.

Det ble iverksatt en omfattende bekjemping av lupiner langs E6 og Gaula på strekningen Melhus-Oppdal og langs Orkla i 2012. Tiltak for å hindre spredning vurderes. Tiltak mot lupiner er samfinansiert med midler fra Statens vegvesen. Øya Videregående skole driver fortløpende lusing av lupiner på viktige elvesandjegerlokaliteter (prioritert art) langs Gaula.

Meldal /Orkdal kommuner har fått midler for bekjemping av fremmede arter langs Orkla.

Fylkesmannen har satt seg grundig inn i regelverk om fremmede arter og har gjennomført opplæring av kommunene i hva naturmangfoldloven sier om fremmede organismer og hvordan den kan brukes i arbeidet med bekjemping av fremmede arter. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har også bidratt til opplæring for kommuner innen temaet i Vestfold.

Hageavfall og kompostjord på avfallsdeponi kan være en stor kilde til spredning av fremmede arter. Dette er tatt opp med eierne/driverne av Heggstadmoen avfallsanlegg i Trondheim. Vi vil gå ut med informasjon og varsel om krav til å gjennomføre tiltak på hageavfallsmottak i fylket for å hindre at fremmede arter spres.

Informasjon om Utenlandske treslag er lagt ut på hjemmesiden vår.

Flere kommuner har startet bekjemping av fremmede arter på eget initiativ.

Helhetlig vannforvaltning

Fylkesmannens oppgaver knyttet til vanddirektivet blir fulgt opp, men de tildelte midlene er ikke tilstrekkelig til å dekke reiser og kursing med mer. Tiltaksovervåkning er under gjennomføring i aktuelle vassdrag, og vi har utarbeidet en overvåkingsplan. Det er bevilget kr 800.000 i skjønnsmidler til kommunene for gjennomføring av tiltaksrettet overvåking samt kr 300.000 for å styrke kommunenes deltakelse i arbeidet i vannområdene.

Arbeidet med karakterisering og risikovurdering er gjennomført i henhold til fristen 1. juli. Alle vannforekomstene er gitt en klassifisering basert på karakteriseringsarbeidet. Dette vil bli oppdatert etter hvert som nye og sikrere data kommer inn. Karakterisering er ferdig i alle kommunene i planfase 2 (vannområdene Nea, Orkla, Søndre Fosen og Nordre Fosen samt Røros i VO Glomma), med unntak av småbåthavner som ikke er registrert i Søndre Fosen.

Vurdering etter vannforskriften er tatt med i maler for behandling av forurensnings- og vannressurssaker. Fylkesmannen har ikke gitt unntak etter vannforskriftens § 12 i forurensningssaker.

Det er et godt internt samarbeidet med avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

Arbeidet med regulerte vassdrag og naturforvaltningsvilkår samt regulerte vassdrag og fiskepassasjer i vannkraftkonsesjoner er igangsatt, men ikke ferdig.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Vi har for lite kapasitet på dette feltet, men vi utfører oppgavene i embetsoppdraget. Vi har mange saker (møter og befaringer) i grensesnittet lakseforvaltning – vannforskrifta/vassdragsforvaltning. En økt aktivitet innen fornybar energi vil også kunne sette deler av våre lakse- og sjøaurevassdrag under press. Vi har etterslep på høringssaker fra NVE og noen er bare tatt til orientering og noen er ikke svart på pga kapasitetsproblemer.

Vi opplever store forventninger fra rettighetshavere og brukere og bidrar i lokale fagrådsmøter og andre møter så godt vi kan.

Vi er bekymret for den negative bestandsutviklingen vi får rapportert i forhold til sjøaure i flere av våre kystvassdrag. Det er behov for å styrke kunnskapen om bestandsutviklingen samt årsaker til nedgangen i sjøaurebestandene i vår region.

Fordeling av tilskuddsmidler fra Statens fiskefond gjennomføres, men det er mye jobb i forhold til pottens størrelse

Vi er bevisst problematikken med bekjempelse av G. salaris og dette vektlegges i bla vilkår til fisketillatelse mv. Ellers følger vi arbeidet med dette i Driva.

Samarbeidet med Sør-Trøndelag fylkeskommune om innlandsfiskeforvaltning går bra, men det er lav aktivitet fra vår side.

Akvakultur

Oppdrettsnæringens omstrukturering i forhold til adskilte produksjonssoner for ulike årsutsett har sammen med ressursmangel hos oss, ført til etterslep i saksbehandlingen. Vi satte imidlertid inn ekstra ressurser, og på slutten av 2012 var vi à jour i saksbehandlingen. Ut over dette har vi også mange klagesaker på dette arbeidsfeltet.

Vi har et godt samarbeid med fylkeskommunen som konsesjonsmyndighet, men opplever å få lite gehør for fraråding ut fra naturmangfold. Vi har også jevnlig møter med FHL regionalt, og har årlige møter mattilsynet og fiskeridirektoratet

Avløp

Det er fremdeles en del arbeid med oppfølging av ESAs vedtak vedrørende Høvringen renseanlegg og harmonisering av rensekrav ved Ladehammeren renseanlegg i Trondheim. Kommunen har sendt søknad om harmonisering til Miljøverndepartementet og videre til ESA.

Både Selbu og Røros arbeider med nye anlegg/ombygginger.

Vi får lite spørsmål fra kommunene på dette feltet, men her burde vi hatt mer ressurser slik at vi kunne ha satt mer fokus på kommunenes myndighetsutøvelse og tiltaksgjennomføring bla i forhold til vannforvaltningsarbeidet.

Vannforurensning og vannkvalitet

Fylkesmannen deltar på møter i Vannregionutvalget og har jevnlig møter med vannregionmyndigheten.

Vi har utarbeidet liste til Klif over bedrifter (som Klif er konsesjonsmyndighet for) som har utslipp til resipienter som er karakterisert til å være i risiko for ikke å nå miljømålene innen 2021.

Tiltak for forekomster i VO Gaula og VO Nidelva som er satt i risiko i Vann-Nett, er publisert i Tiltaksprogram for vannregion Trøndelag del 1A: Sør-Trøndelag. For øvrige vannområder er det ikke gjennomført tiltaksanalyser innenfor eget myndighetsområde.

Vi deltar i redaksjonsgruppen for Vannmiljø.

Oljeforurensning

Fylkesmannen har hatt noen saker om akutt forurensning til informasjon, men har ikke fått delegert noen saker i 2012. Vi har deltatt på seminar og øvelse i regi av IUA.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

By- og stedsutvikling

Fylkesmannen har særskilt fokus på samordnet areal- og transportplanlegging i planer innenfor Trondheimsregionen. Her gir vi tydelige signaler om at ønsket arealpolitikk er fortetting rundt knutepunkt som følges opp med tilstrekkelig grønne lunger og aktivitetsområder for barn og unge. Fylkesmannen deltar tidlig i planprosesser og er også med i framtidens byer. Fylkesmannen har tatt initiativ til drift av et storbynettverk, men avventer tilbakemelding fra MD.

Vi viser ellers til rapportering under resultatområde 12.1.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Ivaretagelse av attraktive friluftslivsområder

Vi behandler sakene vi får. Feltet ivaretas gjennom plan og er for øvrig medprioritert etter forvaltningsreformen.

Fylkesmannen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de statlig sikrede friluftsområdene

Vi ivaretar de sakene vi får.

Forvaltning og drift av de statlig sikra friluftslivsområdene

Vi har ingen oppgaver her.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Vi behandler søknadene om refusjon av utgifter til jegerprøven.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Sedimenter

Bystyret i Trondheim kommune vedtok i 2011 at det skal gjennomføres tiltak mot forurenset sjøbunn i havnebassenget. Det skal gjennomføres tiltak (mudring og/eller tildekking) i 5 avgrensede områder. Gjennomføring av tiltak planlegges å starte opp i 2014 og være ferdigstilt i løpet av 2015. Dette arbeidet er i rute og midler er bevilget fra Klif.

Malvik kommune er i oppstartsfasen med å sette fokus på sedimentene i Hommelvik-bukta og ved Muruvik. Fylkesmannen deltar i dette arbeidet, både med rådgiving og med egen saksbehandling.

Skipsverfts-sakene, 5 i Sør-Trøndelag, følges opp, men dette er vanskelige og tunge saker, både i forhold til bla. ansvarsforhold, økonomi, tilstrekkelige tiltak/tiltaksgrenser og kost/nytte. 2 av verftene er i drift i dag. Trondheim Verft (nedlagt) og Bugen Verft (nedlagt) har begge utarbeidet tiltaksplaner som viser at det må gjennomføres massutskifting på land for at de helsebaserte tilstandsklassene for forurenset grunn skal være tilfredsstillt. Miljøtekniske grunnundersøkelser for de to verftene som er i drift viser at det ikke er behov for større tiltak på land. Ved det siste verftet, lokalisert i Malvik kommune, må det gjøres ytterligere miljøtekniske undersøkelser for å få avklart om det også her skal ryddes på land. En fullstendig kartlegging av tilstanden i sedimentene utenfor verftene planlegges påbegynt i 2013.

Flere saker om mudring er til behandling eller avsluttet/rapportert. Det er et behov for å avklare flere sider rundt småbåthavner både i forhold til opprydding, grenseverdier for forurensinger med mer.

Grunnforurensning

Grunnforurensning ivaretas i plansaker mht krav om miljøundersøkelser. Det er stor mangel på kompetanse i kommunene på dette feltet og vi blir etterspurt som veileder. I og med at Fylkesmannen er klagemyndighet i disse sakene, kan det være vanskelig å hjelpe kommunene direkte i sakene de har til behandling.

Vi har tatt initiativ til å få på plass massedeponier rundt Trondheim, jf. krav om økt boligbygging. Der skjer det nå et arbeid i regi av kommunene og MEF (Maskinentreprenørenes forbund).

Sluttrapport for prosjektet om opprydding på Nygården i Hommelvik er ferdig og det er også utarbeidet en overvåkningsplan for området.

Rissa bilopphuggeri ble ferdig ryddet i 2011. Avklaring av omfanget av grunnforurensning og behov for tiltak mot utlekking er ennå ikke avklart.

Arbeidet med kvalitetssikring av Grunnforurensningsdatabasen har stoppet noe opp, men forventes ferdig i 2013.

Avfall og gjenvinning

”Miljøgift”problematikken tas opp på møter med administrativ og politisk ledelse i kommunene i forhold til kommunenes egen forbruks- og innkjøpspolitikk. Videre fokuseres det på tilstrekkelig tilbud på mottaksstasjoner for publikum og kommunenes informasjonsoppgaver og opplæring bla i skoler.

Farlig avfall er tema på alle tilsyn Fylkesmannen utfører. I tillegg får vi en rekke henvendelser fra kommuner og

bedrifter om dette temaet.

Fortsatt en del saker vedrørende avfallsanlegg til behandling, men saksbehandlingstiden har likevel gått ned i forhold til i fjor.

Det ble arrangerte seminar om byggavfall og miljøgifter i september sammen med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Avfallsforum Midt-Norge og MEF. Vi erfarer at flertallet av kommuner mangler kompetanse på farlig avfall innen bygg- og riveavfall, fylkesmannen har jevnlig henvendelser der vi må rådggi kommunen om farlig avfall og kartlegging, analyse og behandling av ulike fraksjoner.

Miljøgifter ved riving og rehabilitering av bygg er en utfordring, og det er krevende å veilede kommunene som forurensningsmyndighet - kommunene har myndigheten men ikke kompetansen.

Vi har spesiell fokus på kassert betong og tegl fra bygging og riving som knuses i pukkverk, og har en søknad til behandling om tillatelse til mottak av forurensede masser og betong/tegl/asfalt i pukkverk.

Fylkesmannen har ikke hatt spesiell fokus på avfallsplaner i havner, men 9 av 12 avfallsplaner anses som tilfredsstillende, men fortsatt er 2 uavklart.

Resultatområde 10 Rein luft

Luftforurensning

Dette løser vi gjennom plansaker og tillatelser til industribedrifter.

Støy

Støy tas opp i plansaker. Det kan være mye arbeide med dette, spesielt i Trondheimsregionen.

Arbeidet med forurensningsforskriftens kapittel 5 følges opp mot Statens vegvesen og Trondheim kommune. Trondheim kommune leder og samkjører arbeidet med strategisk støyplan for byen.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Klimaendringer

Fylkesmannen har nedsatt en egen intern strategigruppe for arbeidet med klimarelaterte utfordringer. Sammen med fylkeskommunen er det gjennomført en klimaskole for alle ansatte. I samarbeid med flere andre statsetater, organisasjoner, forskning og utdanning gjennomførte Fylkesmannen kunnskapsprosjektet Klimaråd under vegs.

Klimaråd under vegs har hatt som hovedmål å formidle faktainformasjon om klimaproblemene kombinert med konkrete handlingsalternativer. Vår visjon er at vi skal opprettholde motivasjon og engasjement for klimasaken, og skape forståelse blant folk flest i fylket for at klimautfordringene krever en samlet samfunnsdugnad der alle kan og må bidra.

Selv om ikke alle kommuner benytter tilbudene fra Klimaråd Under vegs, har det vært stor aktivitet i året som er gått.

I all informasjon og aktivitet er de nasjonale og fylkeskommunale klimamålene fremhevet. Klimainformasjon og klimaråd fra samarbeidspartnerne i prosjektet blir i hovedsak formidlet i direkte møte med kommuner og definerte målgrupper. Prosjektet består fortsatt av til sammen 19 samarbeidspartnere, inkludert Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Sør-Trøndelag Fylkeskommune, som er prosjektets formelle eiere. Det er et mål at folkeopplysning og klimaråd fra partnerne og andre skal bidra til at kommunene når målene nedfelt i egen klima og energiplan.

Lokal og regional presse og media viser generelt liten interesse for dagens klimaproblemer med mindre det kan vinkles som en særegen nyhetssak. Det pågår med andre ord et omfattende folkeopplysningsarbeid som ellers i liten grad blir gjort kjent overfor folk flest gjennom media. Mye av informasjonen blir derfor spredd gjennom ulike nettsider og sosiale media.

Arbeidet med å få til en bedre koordinering av klimaarbeidet på regionalt nivå. Målet for arbeidet er at de ulike aktørenes arbeid ut mot kommunene skal bli mest mulig samordnet slik at det oppleves mest mulig enhetlig og minst mulig forvirrende for kommunene. Arbeidet for å få Klimaråd under vegs integrert i handlingsprogrammet for Klima og energi i fylket er også blitt prioritert. Det samme gjelder Grønt Flagg Sør-Trøndelag. I løpet av 2012 er det ansatt egen prosjektleder for Grønt Flagg.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

Vi viser til teksten under de enkelte resultatområdene.

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Arealpolitikk og samfunnsutvikling

12.1SO1:

Det er opparbeidet en rutine for at Fylkesmannen presenterer statlige forventninger i planarbeidet ved oppstart av kommunale planprosesser, gjerne i egne oppstartmøter. I tillegg gjøres dette ved Fylkesmannens helhetlige kommunebesøk (hver kommune besøkes normalt hvert 4. år), og gjennom det såkalte "kommunebildet" som lages som forberedelse til dette møtet. Nasjonal politikk formidles dessuten jevnlig gjennom veiledning, møter, forhåndsuttalelser og høringsuttalelser, om nødvendig med innsigelser. Der det er mulig varsler Fylkesmannen innsigelser ved forhåndshøring eller ved uttalelse til planprogram. Bl.a. veiledere utarbeidet i tilknytning til plan og bygningsloven fra 2008 samt Nasjonale forventninger, vedtatt 24.juni 2011 blir brukt i dette arbeidet. Alle avdelinger i embetet deltar aktivt i planprosessene. Enhet for kommuneretta samordning samordner fagavdelingenes innspill i en felles uttalelse.

Fylkesmannen har stort fokus på barn og unges interesser i planlegging. Avdeling for oppvekst og utdanning har det faglige ansvaret for planuttalelser innenfor dette området. Fylkesmannen har også, i samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune, jevnlig konferanser med dette som tema.

Sosial- og helseavdelingen deltar aktivt i arbeidet med planuttalelser. Veiledning i helse i plan vektlegges. Dette gjelder forebyggende arbeid og planlegging av omsorgstjenester som en del av både planstrategitenkingen og kommuneplanens samfunnsdel samt arealdel – hensynet til universell utforming blir vurdert i alle relevante plansaker. I uttalelser til kommunale planstrategier etterspørres kunnskap om folkehelse/folkehelsestatistikk, og vi har framhevet de som har brukt kunnskap om folkehelse i sin beslutning om planstrategi. Avdeling for landbruk og bygdeutvikling har ansvar for å sikre at de nasjonale målsettingene om jordvern og kulturlandskap ivaretas i plansammenheng.

Fylkesmannen formidler reindriftens interesser i plansammenheng der reindriftsforvaltningen selv ikke har anledning.

12.1SO2: Fylkesmannen har internt planforum hver 14. dag. Temaet er plansaker på høring der særlig konfliktfylte saker blir tatt opp. Det interne planforumet tar også opp tema, f.eks: hvordan vi skriver uttalelser – klart språk og klart budskap, vårt skjønnsrom ved krav om at nasjonal politikk gjennomføres kontra kommunalt selvstyre, samspill mellom egne mål og innen andre sektorer, storbypolitikk/boligpolitikk/ samordnet areal- og transportplanlegging samt hensyn til klima. Sammen med fylkeskommunen arrangeres regionalt planforum hver 14.dag. Her inviteres statlige og regionale organer, kommuner og ev. private interessenter. Temaer er presentasjon av kommunale og regionale planstrategier, kommunale og regionale planer, private reguleringsplaner og konsesjonssaker samt samferdselssaker. Forumet er en nyttig arena for å få utdypet kompliserte og konfliktfylte saker, og møtene forenkler og forbedrer arbeidet med uttalelser til planprogram og planer.

12.1SO3: Fylkesmannen har særskilt fokus på samordnet areal- og transportplanlegging i planer innenfor Trondheimsregionen. Her gir vi tydelige signaler om at ønsket arealpolitikk er fortetting rundt knutepunkt som følges opp med tilstrekkelig grønne lunger og aktivitetsområder for barn og unge. Fylkesmannen deltar tidlig i planprosesser og er også med i framtidens byer. Fylkesmannen har tatt initiativ til drift av et storbynettverk, men avventer tilbakemelding fra MD.

12.1SO4: Det har vært store utfordringer knyttet til utbyggingspress i strandsonen. Implementering av de nye SPR for differensiert strandsoneforvaltning har vært viktig i den sammenheng. Vi vil gi ros til MD/DN for tildeling av midler som muliggjør videreføring av de regionale kystsonenettverkene. Sør-Trøndelag har sekretariatsfunksjonen for nettverket og følger derved opp denne spesifikke oppgaven fra embetsoppdraget. – Vi

har gjennom aktiv deltakelse i kommunalt planarbeid, tydelig politikkformidling, kunnskapsinnhenting og dialog klart å redusere omfanget av konfliktsaker i kystsonen. Vi har hatt tydelige policyer både mht. småbåthavner, naust, sjøbasert næringsutvikling mm, som har bidratt til både å gi lokalt handlingsrom og å sikre ivaretagelse av nasjonale strandsoneinteresser. Vi har også ført statistikk over arealforvaltning før og etter innføringen av SPR. Fylkesmannen samarbeider også med fylkeskommunen om prosjektet "Kysten er klar". Fylkesmannen har for øvrig gitt skjønnsmidler for å støtte dette arbeidet. Fylkesmannen har i flere år arbeidet målrettet for å bevisstgjøre kommunene i forhold til behovet for å vedta helhetlige planer og policyer for hytteutbyggingspolitikken. Flere kommuner er nå i ferd med å ta grep for å tydeliggjøre fritidsboligsatsningen og målrette utbyggingsmønster bl.a. slik at næringsinteresser hensyntas og at natur- og miljøvernteresser ivaretas.

12.1SO5: Fylkesmannen ser arbeidet med kommunale arealplaner som det viktigste "verktøyet" for å sikre naturmangfoldet. Hovedutfordringen slik vi ser det er manglende revisjon, kvalitetssikring og nykartlegging av naturtyper og biologisk mangfold knytta til de ulike naturbasene.

Klima-, forurensning og lokalisering av utbygging i areal- og transportplanleggingen

I og rundt Trondheim er det igangsatt arealplanarbeid som vil ha stor betydning for fremtidig utbyggingsmønster, transportvekst og reisemiddelfordeling. Arbeidet med Trondheim kommuneplan og bydelsplaner, samt prosessen rundt planleggingen av nytt logistikk-knutepunkt står sentralt. Utfallet av disse planprosessene vil være av stor betydning i forhold til i hvor stor grad man lykkes i forhold til bl.a. nasjonale mål om trendbrudd i transportmiddelfordelingen og derigjennom bidra til å nå nasjonale klimamål. De pågående planprosessene er utfordrende og krever stor ressursinnsats. Fylkesmannen har også som del av sin forvaltning på dette området hatt fokus på en restriktiv parkeringspolitikk, fortetting rundt kollektivknutepunkt og krav om høy arealutnyttning som virkemiddel for å begrense privatbilbruk og sikre god arealøkonomisering, og på den måten også medvirke til økt bruk av kollektivtransport i og nær Trondheim.

Støy - storby: Det er fortsatt stor aktivitet og mye oppfølgingsarbeid knyttet til aktiviteten i og rundt Trondheim. Av planstatistikken går det frem at det nå er innenfor forurensningsområdet, på temaene støy og forurenset grunn, og parkeringspolitikk/utnyttingsgrad, at det fremmes flest innsigelser. I all hovedsak knytter dette seg til plansaker i Trondheimsregionen. Det mekles imidlertid sjelden på disse temaene, noe som vi mener kan tilskrives at det er forståelse for viktigheten av at det settes klare grenser innenfor disse politikkområdene. Fylkesmannen har ikke stor aktivitet innenfor arbeidet "Fremtidens byer".

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har tatt initiativ til å etablere et eget nettverk for de Fylkesmenn som har storbyproblematikk i sin oppgaveportefølje. Dette er kommunisert til DN/MD. Ideen om etablering av et storbynettverk er også presentert på fylkesmiljøvernsmøtet 2012, hvor forslaget fikk god mottakelse. Det er også gjennomført et "sonderingsmøte" med de aktuelle storbyfylkene hvor det ble konkludert med at behovet for et slikt forum absolutt er tilstede. FM i Sør-Trøndelag søker midler for å kunne drifte et slikt nettverk.

Energiplanlegging

Sør-Trøndelag er omfattet av betydelig interesser i forhold til vindkraftutbygging. I så godt som alle våre kystkommuner foreligger det planer for, eller er godkjent nye vindkraftverk. Dette har krevd og krever store ressurser i saksbehandlingen. Vi har påpekt miljøfaglig problematikk ved flere energirelaterte saker som ligger til NVE. Disse prosessene betyr også merarbeid. Vi registrerer også de første sakene med vindkraft i våre fjellområder i innlandet. Fylkesmannen er bekymret for det omfang vindkraftutbyggingsplanene i vårt fylke er i ferd med å få. Vi savner et nasjonalt grep/styring i forhold til omfanget av vindkraftutbygging i forhold til andre samfunnsinteresser herunder også i forhold til en sårbar kystnatur, INON-områder og leveområder for flere rødlistede og fredede arter. Et nasjonalt grep kunne bidratt til at vi fikk styrt utbyggingen mot de riktige utbyggingsområdene i forhold til infrastruktur i kraftforsyningen, forsyningssikkerhet og beredskap, og samtidig fått bygd ut de områdene som hadde minst konflikter i forhold til viktige regionale og nasjonale miljøverdier. – Fylkesmannen ønsker klarere politiske signaler om vektingen mellom viktige nasjonale miljømål for produksjon av "grønn" energi og målsettinger om ivaretagelse av urørt natur, sammenhengende fjellområder og fredede arter og arter på rødlista.

Omfanget av småkraftverksaker synes også å være i sterk vekst. Uten tilført ressurser vil Fylkesmannen fort kunne bli en flaskehals i forhold til nasjonale målsettinger om en effektiv og rakt saksbehandling på dette området.

Det skjer en positiv utvikling innenfor biovarme basert på trevirke i Sør-Trøndelag. Kompetansemiljøer innen biovarme utvikles flere steder. I all hovedsak dreier dette seg om anlegg rettet mot offentlige bygg.

Naturmangfold, landskap og friluftsliv i arealplanleggingen/Landbruk, Helse og oppvekst,

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det vises til omtale under *Arealpolitikk og samfunnsutvikling* og omtale under de respektive resultatområder.

Fylkesmannen som rettssikkerhetsgarantist og samordner av statlige interesser – jf. også *Arealpolitikk og samfunnsutvikling*

Rettsikkerhet

De mindre kommunene innehar sjelden egen juridisk kompetanse som kan brukes for å kvalitetssikre egne vedtak. Det kan også være problematisk å bygge opp tilstrekkelig robuste fagmiljøer innen de enkelte myndighetsområder. Enkelte saksbehandlere har et veldig spenn i oppgaveporteføljen noe som gjør det krevende å holde seg faglig oppdatert.

Generelt sett holder de forvaltningsvedtakene som Fylkesmannen kommer i kontakt med, god kvalitet. Det kunne imidlertid være et sterkere fokus på rask forberedende klagesaksbehandling og oversendelse til klageinstansen. I klagesaker hvor den administrative innstillingen ikke følges ved behandling i de politiske utvalg, ser Fylkesmannen at det nye resultatet ofte kan være mangelfullt begrunnet. Kommunene bør innarbeide bedre rutiner for å unngå slike saksbehandlingsfeil.

Fylkesmannen har mange roller i forhold til å bistå kommunene og å bidra til å ivareta borgernes rettssikkerhet. Dette skjer bla. gjennom opplæring, kurs og veiledning, klagesaksbehandling, lovlighetskontroll og tilsyn.

Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Det arrangeres årlig flere konferanser med sikte på å heve plankompetansen i kommunene. Bl.a. driver vi sammen med fylkeskommunen et plannettverk for kommunale planleggere. Nettverket møtes 2 ganger pr år. Dette er finansiert gjennom Fylkesmannens skjønnsmidler.

I 2012 har Fylkesmannen dessuten hatt særlig oppmerksomhet mot politikeropplæring. Der har styringssystemer og politikerrollen vært tema. Bl.a. var det en gjennomgang av kommunestyrets ansvar i hhv. plan- og bygningsloven med gjennomgang av ulike plannivå inklusive kommunal planstrategi. – Der det anses særlig nødvendig, har vi møter med kommunene for å veilede om bestemmelser og juridiske virkemidler, dette gjelder særlig kommuneplaner.

Sammen med KS og Fylkeskommunen, har Fylkesmannen jobbet med prosjektet "fylkespilot for å styrke plan-, miljøvern og landbrukskompetansen i kommunene". Her har vi kartlagt fagmiljøer, kompetanse og kapasitet i alle kommunene, og kommunene er invitert inn til å arbeide fram pilotprosjekter. Flere kommuner ser egen sårbarhet og ønsker å delta i pilotsatsinger for å styrke kompetanse og kapasitet. Et samla sett pilotprosjekter vil bli utarbeidet og oversendt involverte departementet våren 2013.

Fylkesmannen arrangerer kvartalsvise møter med ledere for regionale statsetater, hvor ulike tema av felles interesse tas opp. I disse møtene er regional plan fast tema, både under utarbeidningen av nye regionale planer/planstrategi og i gjennomføringen og oppfølgingen av planen og dens årlige samhandlingsprogrammer. Fylkesmannen legger vekt på å engasjere de enkelte etatene i henhold til deres ansvarsområder også i gjennomføringsarbeidet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke delegert innsigelsesretten til fagavdelingene, men avgir en samlet uttalelse i kommunale planer. Avdelingenes faglige innspill samordnes i en felles uttalelse. Dersom de faglige innspillene med innsigelsesvarsler er i tydelig motstrid, drøftes spørsmålet med embetsledelsen. Det er samtidig et mål at ingen faglige syn skal "samordnes bort", men gå tydelig frem av uttalelsen. Det ligger i sakens natur at denne delen av vårt oppdrag kan inneholde interessante og tildels vanskelige utfordringer. Samtidig skal også det lokale handlingsrommet og hensynet til folkestyrets legitimitet ha vekt. Vi arbeider mye med disse spørsmålene, og legger opp til å utvikle arbeidsprosessene ytterligere. Jf. også omtale under planforum/arealpolitikk og samfunnsutvikling.

Interkommunalt plansamarbeid er i startfasen i Rørosregionen og Trollheimen der det er reindriftas arealbehov opp mot andre utmarksinteresser som er tema. I Trondheimsregionen er de i gang med å revidere interkommunal arealplan (IKAP).

Rapportering 12.1RA2 – behandlede planer

394 reguleringsplaner fordelt slik

- 207 forhåndshøring eller planprogram
- 187 ordinære høringer

21 kommuneplaner/regionale planer fordelt slik

- 2 planprogram til arealdel
- 8 kommuneplanens arealplaner
- 5 planprogram til samfunnsdel
- 6 kommuneplanens samfunnsdel/delplaner til samfunnsdel

22 kommunale planstrategier

2 regionale planstrategier

3 planprogram til regionale strategier/planer

1 KVU/Transporthøring

Innsigelser

Innsigelser fremmet til reguleringsplaner av hensyn til:

Utbyggingsmønster (fortetting jordbruk), herunder RPR areal og transport: 10

Barn og unges oppvekstmiljø, herunder RPR barn og unge: 3

Vann og vassdrag, herunder RPR vernede vassdrag: 5

Strandsone, herunder RPR Oslofjorden og SPR strandsone: 1

Naturvern, friluftsliv, landskap, grønnstruktur: 5

Forurensning, støy: 35

Kulturminner, kulturmiljø, landskap: 0

Transport (veg, bane, luft, sjø): 0

Jord- og skogbruk: 1

Reindrift: 0

Fiskeri: 0

Masseuttak, andre næringsinteresser: 0

Kraftutbygging, ledninger: 0

Regional/kommunal planavklaring, plankvalitet (manglende beslutningsgrunnlag): 0

Universell utforming (jf. RPR): 2

Annet (manglende risiko- og sårbarhetsanalyse): 2

Sum antall innsigelser til reguleringsplan: **64**

Innsigelser fremmet til kommuneplaner av hensyn til:

Utbyggingsmønster (fortetting jordbruk), herunder RPR areal og transport: 10

Barn og unges oppvekstmiljø, herunder RPR barn og unge: 0

Vann og vassdrag, herunder RPR vernede vassdrag: 0

Strandsone, herunder RPR Oslofjorden og SPR strandsone: 0

Naturvern, friluftsliv, landskap, grønnstruktur: 2

Forurensning, støy: 1

Kulturminner, kulturmiljø, landskap: 1

Transport (veg, bane, luft, sjø): 0

Jord- og skogbruk: 12

Reindrift: 0

Fiskeri: 0

Masseuttak, andre næringsinteresser: 0

Kraftutbygging, ledninger: 0

Regional/kommunal planavklaring, plankvalitet (manglende beslutningsgrunnlag): 1

Universell utforming: 0

Annet (manglende risiko- og sårbarhetsanalyse): 0

Sum antall innsigelser til kommuneplan: **27**

Meklinger

Det ble gjennomført 4 meklinger: 2 kommuneplaner og 2 reguleringsplaner

Antall avgjørelser sendt til MD

3 av de meklede sakene ble sendt til MD for avgjørelse, en reguleringsplan og to kommuneplaner; hhv. ett byggeområde fritidsbebyggelse og en avkjøring/kryss på planlagt ny E6. I tillegg ble en reguleringsplan i Trondheim sentrum sendt direkte til MD uten forutgående mekling.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Landbasert industri

Vi får inn mange søknader om utslippstillatelser fra ulike industri og næringsvirksomheter og bruker flere årsverk på saksbehandlingen av disse.

Når det gjelder asfaltverk og pukkverk har vi vurdert det slik at vi foreløpig beholder tillatelser på tre av disse (et asfaltverk og to pukkverk). Det er mange store fiskeforedlingsanlegg (IPPC) i fylket og disse har utslippstillatelser. Vi regner ikke med at det er noen mindre anlegg med tillatelse (og har heller ikke fått noen henvendelse fra disse anleggene om at tillatelsen skal trekkes tilbake).

På grunn av kapasitetsproblemer har vi ikke gått systematisk gjennom de bransjene som nå er forskriftsregulert og som ev. kan få konsesjonene sine slettet.

Kontrollplanlegging i Forurensning

Vi har gjennomført Kontrollplanlegging i Forurensning.

Tilsyn

Fylkesmannen greier ikke tilsynskravet, men inntektskravet. 1/3 av inntektene kommer fra tilsyn, 1/3 fra konsesjonsbehandling av akvakultur og 1/3 fra konsesjonsbehandling av landbasert industri. Inntektene dekker ikke utgiftene, og dette gjelder særlig innen tilsyn av mindre virksomheter.

Vi har gjennomført kommuneundersøkelsen og kontrollaksjon fiskeforedling, kontrollaksjon verksteder samt egeninitierte tilsyn. Aksjonene på pukkverk og havner og avfall er ikke gjennomført pga. permisjoner. Kommuneundersøkelsene krever betydelige tidsressurser og er ikke gebyrbelagt. Ressursmessig sett må vi prioritere tilsyn som gir inntekter.

Vi har startet et tilsynsnettverk for kommunene som ønskes videreført. Dette setter kommunene i stand til å gjennomføre og prioritere sine tilsynsoppgaver etter forurensningsloven, og er godt mottatt. Vi burde hatt ressurser til å videreutvikle dette.

Vi har brukt 1,2 årsverk på tilsyn i 2012.

Vi har gjennomført tilsyn på:

5 fiskeforedlingsbedrifter

13 verksteder

5 andre anlegg – ulike bransjer

2 revisjoner (gjenvinning og avfall)

3 kommuner i kommuneundersøkelsen

Samt at vi har deltatt i risikoaksjonen med alle tilsynsetatene.

Kommunen som forvalter av miljøvernlovgivningen

I Prosjektet «Naturmangfold i praksis» er det holdt 3 nettverkssamlinger i 2012 med tema «Miljødata og Naturbase 4», «Naturmangfold i landbrukslovgivningen» og «Miljøinformasjon». I tillegg er det arrangert «Feltkurs i naturmangfold» for deltakerne i nettverket.

Opplæring av kommunen i naturmangfoldloven er videreført med ny samling med 120 deltakere desember 2012. Den ble gjennomført som en kombinasjon av kurs i naturmangfoldloven og ei fagsamling innen tema biologisk mangfold.

Det har vært stor aktivitet i prosjektet, der bl.a. mer utadrettet informasjonsarbeid og naturmangfold som tema i politikeropplæringen har vært sentrale tema. Det er håp om videreføring av prosjektet ut over den første prosjektperioden på fire år.

Opplæring i naturmangfoldloven og prosjektet «Naturmangfold i praksis» har høy deltakelse fra kommunene og regionale myndigheter. Jf. også vår satsing på å dyktiggjøre kommunene innen tilsyn etter forurensningsloven.

Kommuneundersøkelsene tar mye ressurser og vi er usikre på hva dette gir av konkrete forbedringer i kommunene. Gjennom prosjektet kartlegging av kapasitet og kompetanse innen plan, miljøvern og landbruk utført av NIVI-analyse for Fylkesmannen er status i kommunene: «mangel på kapasitet, fagmiljø og kontinuitet utfordringene kommunen har. Miljøvern mangler enhetlig ledelse og prioritet i kommunene»

Miljøkommune.no

Miljøkommune.no markedsføres på samlinger for kommunene og på møter med kommunene som vi har sammen med avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Kart og geodata

Sammen med Sør-Trøndelag fylkeskommune og Statens kartverk er Fylkesmannen i aktiv dialog med kommunene om plan- og bygningslovens nye bestemmelser. I denne dialogen er planregister, kart og stedfestet informasjon et sentralt tema sammen med faglige, prosessuelle og juridiske problemstillinger. Arenaen for denne dialogen er regionale samlinger og besøk i kommunene.

Fylkesmannen er aktiv deltaker i Norge digitalt-samarbeidet i fylket. Samarbeidet med Statens Kartverk er bredt, og vi deltar på alle nivåer i fylket. Dette innebærer at Fylkesmannen leder fylkets Geodatautvalg (øverste nivå i Norge digitalt-samarbeidet), og embetet er godt representert i utvalgene basisdata, temadata og plandata.

Embetet har en medarbeider innen GIS med utvidet GIS-kompetanse som finansieres av flere avdelinger ved embetet. AscGIS-lisenser i den felles kartpoolen er en suksess og en stor styrke i GIS-arbeidet.

Geovekstdata og data fra Norge digitalt anvendes i stor utstrekning i hele embetet, framfor alt gjennom bruk av

vår kartportal GisLink (<http://www.gislink.no/>), som har blitt en viktig del av vår infrastruktur. Portalen er nå modernisert og ny versjon er satt i drift.

Kartdata brukes daglig i forvaltningen, og er av stor betydning. Med Geovekst og Norge digitalt sikrer vi at alle nivå av forvaltningen har tilgang til oppdatert geografisk informasjon. Det er først og fremst innen arbeidsområdene landbruk, miljøvern og beredskap at bruken er størst, og flere større prosjekter drives innen disse områdene, med GIS som et viktig verktøy. Også planer på høring blir behandlet ved hjelp av GIS.

Det har vært økt interesse for GIS i embetet, og GIS og kartdata anvendes i stadig større utstrekning til analyser og produksjon av tematiske kart. Utviklingsmulighetene for å utnytte GIS i stadig større grad innen hele embetet er store.

Geodatautvalget:

Deltakelsen er av strategisk betydning for kartbruk og kartsamarbeid i fylket. Utvalget har i 2012 utarbeidet fylkets geodataplan og vært arrangør av flere fag- og temadager i Norge digitalt-samarbeidet.

Basisgeodatautvalget:

Gjennom basisgeodatautvalget bidrar Fylkesmannen som landbrukets part til etablering og ajourhold av grunnkartene. Utvalget har stor fokus på kontinuerlig ajourhold hos kommunene og på gjennomføring av periodisk ajourhold. Landbruksparten finansierer sin deltakelse - årlig ca 0,5 mill kr - gjennom kontantmidler fra Norsk institutt for skog og landskap og ved egeninnsats gjennom AR5.

I 2012 har Fylkesmannen hatt spesielt fokus på å sikre at AR5 inngår i det periodiske ajourholdet. Samtidig har vi hatt fokus på kompetanse og rutiner hos kommunene med sikte på kontinuerlig ajourhold av AR5. I utvalget er det fokus på å dokumentere endringer som skjer gjennom kontinuerlig ajourhold og bidra til å bygge kompetanse og etablere rutiner hos kommunene. Utvalget har også fokus på en utvikling der ajourhold kan skje online.

Temadatautvalget:

Det er en utfordring å få lagt alle datasett som mottas av oppdaterte temadata på plass i basene sine fortløpende, enten det er snakk om informasjon som skal til ROVBASE, NATURBASE, VANNMILJØ eller andre. Arbeidet med handlingsplaner for utvalgte naturtyper og prioriterte arter er også med på å generere nye datasett som må på plass.

Vi er aktive i temadatautvalget som jobber for å utvikle nye viktige temadata for kommunene, og der en av de viktigste oppgavene nå er å få på plass data over følsomme områder, for eksempel drikkevannskilder. Dette for å synliggjøre disse som områder som krever særskilt beskyttelse, for eksempel ved miljøfarlige utslipp eller ved smittespredning. Gjennom utvalget er Fylkesmannen aktiv innen ulike temadataprojekt i fylket.

Det har videre vært fokusert på temadata som skal inn i det offentlige kartgrunnlaget. I denne sammenheng har det vært viktig å bygge nettverk, informere og drive kursrettet virksomhet for å bistå kommunene i å etablere og nyttiggjøre seg temadata, særlig i plan- og byggesaksprosesser.

Plandatautvalget:

Sør-Trøndelag har opprettet et eget plandatautvalg under Borge digitalt, hvor Fylkesmannen deltar med både jurist og plankoordinator.

Sammen med Sør-Trøndelag fylkeskommune og Statens kartverk er Fylkesmannen i aktiv dialog med kommunene om plan og bygningslovens nye bestemmelser. I denne dialogen er planregister, kart og stedfestet informasjon et sentralt tema sammen med faglige, prosessuelle og juridiske problemstillinger. Arenaen for denne dialogen er regionale samlinger og besøk i kommunene.

Kartlegging og overvåking av naturmangfold

Vi planlegger og bestiller kartlegging der det trenges mest, dvs i kommuner med dårlige/gamle data og i kommuner som er særlig utsatt for utbyggingspress og kommuner/områder med spesielt verdifulle naturtyper. Alle oppdrag bestilles i tråd med veiledere.

I 2012 er det kartlagt naturtyper i Åfjord, Skaun, Snillfjord, Ørland og Bjugn og kystgranskog på Fosen. Data fra naturtypekartlegging i Hemne er mottatt i 2012, men ikke kvalitetssikret.

Data sendes relativt fortløpende over til DN for innlegging i Naturbase. Alle oppdrag bestilles med krav om pedagogiske beskrivelser av områdene og med krav om at artsdata legges inn i Artsdatabankens artskart. Vi har hittil ikke fått tid til å gjøre denne informasjonen tilgjengelig i en tilrettelagt form for allmenhet utover at det er lagt inn i naturbase. Men kart over hvor store deler av kommunene som kartlegges godt osv. bestilles i alle oppdrag så disse er tilgjengelige for kommuner som er kartlagt de seinere årene.

For 2012 er det levert data fra naturtypekartlegging i Tydal og data fra konsekvensutredninger i Tydal. Data fra Oppdal er kvalitetssikret og sendt til DN. Det er levert data fra edelskogskartlegging. Datasett fra Trondheim kommune er kvalitetssikret og sendt tilbake til kommunen for rettinger. Data fra konsekvensutredninger i Hemne er kvalitetssikret og sendt til DN.

De siste årene har vi prioritert mer ressurser til arbeidet med kartlegging. I 2012 ble det satt inn ekstraressurser på kvalitetssikring av naturtypedata til Naturbasen og store deler av etterslepet fra tidligere år er nå hentet inn. For viltdata har vi fortsatt et stort etterslep med data som dels også foreligger på format som ikke er lett importerbare.

Miljøstatus.no

Miljøstatus oppdateres fortløpende. Hovedside for Dyr og planter, Trua arter, Elvesandjeger er omfattende redigert i 2012. Sider om arealplanlegging, miljøgifter, friluftsliv er også oppdatert i 2012.

Ved utlegging av nyheter på hjemmeside vår lenkes det opp til relevante tema på miljøstatus. Det er også lenker til miljøstatus fra sider med fast info på hjemmesidene våre. Vi bruker alle anledninger til å informere om miljøstatus. Det er dessverre enda ikke funnet tid til å reklamere for miljøstatus til skoler osv.

Miljøvernabdelingens hjemmesider er betydelig oppgradert og oppdatert. Sidene har fått langt flere tema og er i tillegg skrevet om med vekt på klarspråk og pedagogisk tilrettelagte tekster.

Databasen Forurensning

Vi jobber kontinuerlig med å oppdatere Forurensning, men er ikke helt à jour ennå.

Fagsystemet Naturbase

Nye data på naturtyper som leveres, kvalitetssikres og sendes over til DN for innlegging i Naturbase relativt fortløpende. For 2012 er det levert data fra kartlegging i Tydal og fra edelskogskartlegging. Datasett fra Trondheim kommune er kvalitetssikret.

De siste årene har vi prioritert kartlegging, og i 2012 satte vi inn ekstraressurser på kvalitetssikring til Naturbasen. Vi har hentet inn betydelige deler av etterslepet fra tidligere år.

Sikre at miljøhensyn blir formidlet, forankret og integrert i alle sektorer av samfunnet

Vi legger betydelige ressurser i kommunedialog både ved deltakelse i de samordnede møtene med embetsledelsen og øvrige avdelinger, og i de mer fagorienterte dialogmøtene vi har sammen med avdeling for landbruk og bygdeutvikling. I disse møtene får vi ofte møte ordfører, rådmann og fagpersonell innen landbruksfaglig/-miljøfaglig sektor. Vi ser at vi både på saksbehandlernivå og særlig ledernivå burde ha kapasitet til å drive nettverksbygging og forankringsarbeid mot ledelsesnivået i kommunene både politisk og administrativt. Dette ville bedre forståelsen og forankringen i kommunene av den nasjonale miljøpolitikken og iverksettingen av denne. I tillegg vil det også bidra til at kommunene på politisk nivå vil bygge opp og ivareta egen miljøvernkompetanse.

I 2012 gjennomførte vi sammen med resten av embetet, også politikeropplæring for nyvalgte kommunepolitikere etter siste valg.

I samarbeidet gjennom arealplanforum og i tilknytning til arbeidet med ulike arealplaner mm formidles naturverdier og nasjonal miljømål til aktuelle sektorer. Vi har et godt og nært samarbeid med NVE regionalt, Statens vegvesen, Jernbaneverket, fiskerimyndigheter, fylkeskommunen og Mattilsynet. Dette gjelder både i det løpende arbeidet mellom saksbehandlere og på ulike arenaer for samordning og samhandling på ledernivå.

Gjennom ulike konferanser og samlinger formidles regionale utfordringer knyttet til ivaretagelse av naturverdier, tiltak mot forurensning og klimaendringer. I tillegg til kommunene er målgruppe for disse konferansene/samlingene ulike regionale etater og organisasjoner.

Ellers blir dette ivaretatt gjennom prosjektet Naturmangfold i praksis og tilsynsnettverket vårt.

Vi har ikke fått inn spesielt mange søknader på skjønnsmidler til miljøvernprosjekter, men det var satt av skjønnsmidler til vannområdearbeid, rovvilt og klima.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Ingen resultatkrav for Sør-Trøndelag

Ressursrapportering

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger til eksterne. De eksterne honorarutbetalingene utgjør ca 15,2% av de totale lønnsutgiftene som fremkommer på fagdepartement. Økning fra 2011 skyldes nasjonalparkstyret for Forollhogna samt arbeid med uttak av fremmede arter.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 3 683 208,47	kr 3 452 442,32
09 Giftfritt miljø	kr 852 409,16	kr 57 962,28
Andre oppgaver under MD	kr 2 938,20	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 112 400,12	kr 0,00
12.1 Planlegging for bærekraftig utvikling	kr 2 725 572,64	kr 93 078,83
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 1 009 109,91	kr 340 261,73
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 1 516 491,68	kr 533 493,21
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 9 902 130,00	kr 4 477 238,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

Regjeringens ambisjoner for landbruks- og matpolitikken er tydeliggjort i Meld. St. 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikken. Her blir de fire overordna målene for norsk landbruks- og matpolitikk definert som Matsikkerhet, Landbruk over hele landet, Økt verdiskaping og Bærekraftig landbruk.

Landbruket, som andre næringer, er helt avhengig av at verdiskapingen økes slik at det å investere og arbeide i landbruket er konkurransedyktig målt opp mot andre næringer. I denne sammenhengen er det snakk om økt verdiskaping både i det tradisjonelle landbruket og i bygdenæringene. I landbruksmeldingen fokuseres det også på viktigheten av samhandling med det øvrige næringsliv. I denne sammenhengen er det verd å nevne samarbeid mellom landbruk og næringsavdelinger i kommunene som det stimuleres til gjennom samarbeid med Innovasjon Norge, Fylkeskommunen og andre. Det er gjennom ført samlinger og kurs for målgruppen i 2012.

Målsettingen om bærekraftig landbruk betyr i denne sammenhengen at landbruksproduksjonen skal skje på en miljømessig bærekraftig måte. Produksjonen skal ikke føre til belastninger utover naturens tålegrenser.

I samarbeid med Nord-Trøndelag ble Regionalt Bygdeutviklingsprogram (RBP) slutført like opp under jul 2012. RBP er en samlebetegnelse for 3 tidligere strategi-/forvaltningsområder innen landbruk, og skal inneholde "regionale planer og virkemidler for å fremme landbruksbasert næringsutvikling og målrette miljø- og klimaarbeidet i sektoren". Det består av Regionale næringsprogram (RNP), Regionale miljøprogram (RMP) og Regionalt skog- og klimaprogram (RSK).

RBP skal bidra til å styrke samhandlingen mellom disse tre programområder for dermed å kunne tilpasse disse til regionale utfordringer og muligheter på en bedre måte enn i dag. Videre skal RBP ha en god kobling mot fylkeskommunens arbeid for regional næringsutvikling for øvrig.

Også den regionale landbruksmeldinga for Trøndelagsfylkene, som ble utarbeidet i 2010, er et godt grunnlag for verdiskaping og bærekraftig utvikling. Landbruks-meldinga er godt forankret i overordnede planer, blant annet i felles fylkesplan under hovedmål 5: *Bruk av ressurser i et bærekraftig perspektiv*. Det er utpekt 5 felles satsingsområder og meldinga følges nå opp med fylkesspesifikke handlingsplaner. I tillegg er ”Kompetanseløftet” et felles satsingsområde for begge fylkene. Tenkeloft Trøndersk landbruk er fortsatt et viktig forum i denne sammenhengen og bidrar til forankring og kompetanse for videre utvikling av landbruket og prosesser knyttet til dette. Økonomiforum i landbruket er etablert for å sette fokus på lønnsomhet og driftsledelse i landbruket. Forumet skal opprette møteplasser for rådgivningstjenesten i landbruket, både offentlige og private med bonden i sentrum.

Bygdeutviklingsmidlene benyttes målrettet og i samråd med landbruksnæringa og et bredt regionalt partnerskap på områder og tiltak som er prioritert i overordnet planverk.

21.1 Jordbruk

Utviklinga i jordbruket i Sør-Trøndelag viser fremdeles en reduksjon i antall husdyrbrukere. Melkeproduksjonen består volummessig selv om antallet melkeprodusenter for første gang er under 1 000 stk. Vi har fortsatt forsterket fokus på lønnsomhet i melkeproduksjon gjennom både møter og prosjekter. Økologisk melkeproduksjon settes naturlig nok på kartet gjennom prosjektet ØkoMELK (forgangsregion for økologisk melkeproduksjon). Det produsentretta arbeidet er videreført med blant annet analyser, rådgivning og kontroll av grov-forproduksjonen på de utvalgte eksempelbrukene i begge trøndelagsfylkene. Kompetansen er hevet både hos produsentene, rådgiverne og innen foredling, men enda mer fokus er rettet mot markedsarbeidet.

Det har de siste årene vært et forsterket fokus på behovet for investerings-virkemidler i landbruket. Prosjekt Folkefjøset bidrar på en positiv måte for å holde investeringene nede på et realistisk nivå. Utstrakt bruk av både innmarks og utmarksbeiter er vesentlig for å bedre lønnsomheten i husdyr-produksjonen i fylket.

Vesentlige drivkrefter for utvikling av jordbruket er blant annet kompetanse-hevende tiltak, ulike strategiske prosesser, samt motiverte og engasjerte personer (pådrivere) både i næringa, i det offentlige og hos privat rådgivnings-tjeneste. Signaler fra nasjonal landbruksmyndighet gjennom strategiske dokumenter, samt føringer i nasjonalt, regionalt og kommunalt planverk er naturlig nok også viktige drivkrefter for utviklinga av jordbruket i fylket.

En av hovedutfordringene knyttet til juridiske virkemidler er blant annet å skape forståelse blant kommunale beslutningstakere om hva det skjønsmessige handlingsrommet kan/skal brukes til. Vi ser bl.a. i en del saker at personlige og økonomiske hensyn (dvs. utenforliggende hensyn) blir tillagt avgjørende vekt framfor langsiktige areal og ressursdisponeringshensyn.

I kontrollsammenheng er det en utfordring at de enkelte regelverk kan forvaltes uavhengig av hverandre. En kan gjennom jord og konsesjonsloven fradele en tomt og sette opp et fjøs, for i neste omgang å bli nektet produksjonstilskudd på grunn av f.eks driftsfelleskap. Tid og kompetanse i kommunal landbruks-forvaltning er fremdeles utfordrende. Når det gjelder de økonomiske virkemidlene er det også kompetansen i kommunal landbruksforvaltning som er den store utfordringen. Videre finner vi grunn til å påpeke at kontroll av hvorvidt det foreligger et driftsfellesskap eller regelstridig samarbeid etter husdyrkonsesjons-lovgivningen er svært krevende. Både fordi det kreves store ressurser til bl.a. regnskapsmessig gjennomgang for å avdekke omfanget av samarbeid, men også fordi vi mangler klare holdepunkter for hvordan regelverket skal forstås. Dette siste innebærer også en betydelig usikkerhet for jordbruksforetakene.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2011	2010
FMST	44527	71814	87	2,86	7,7	6,7	7,26
Sum	44527	71814	87	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Økt avvirkning. Uttak av tømmer er økt med 10 % i forhold til 2011. Det er fortsatt store muligheter for økt uttak. Dette fordrer utbygging av flere veier, økt andel aktive skogeiere og betydelig veiledningsarbeid. Det er behov for mer skogressursdata som kan underbygge slik innsats på enkelteierdommer og som grunnlag for gjennomføring av MIS-registreringer.

Sør-Trøndelag har mange små og mellomstore bedrifter innenfor treindustrien. På tross av store kvantum med hogstmoden skog i de sør-trønderske skogen blir 40 % av treindustriens behov importert fra andre deler av landet. Det er derfor et potensiale for å øke avvirkning i Sør-Trøndelag for å forsyne egen treindustri med en større andel lokalt råstoff.

Interkommunalt samarbeid om skogeierveiledning og kompetanseløft i skogbruket.

LENSA er en samarbeidsmodell som utvikles for å øke aktiviteten i skogbruket. Det ligger et stort potensial i å utvikle denne modellen videre som en modell for interkommunalt samarbeid om skogeierveiledning og kompetanseløft i skogbruket. I 2012 er det lagt ned mye arbeid for å etablere et grunnlag for videreutvikling av modellen gjennom prosjekt fra 2013. Samarbeidet med Skogkurs og Regnskapskontorene utvikles.

Gjennom LENSA arbeides det også med ungdomskontakt for økt rekruttering til skogbruket. Dette har resultert i flere søkere fra fylket til Vg2 skogbruk. Dette sees i sammenheng med igangsetting av samarbeidsprosjektet Velg Skog Trøndelag.

Effektiv og god forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler.

Kurs for regnskapskontor i skogfond vil være et viktig tiltak som ledd i en mer effektiv og aktiv bruk av skogfondsordningen i skogbruket. Det er gjennomført kurs i bruk av skogfond for 31 regnskapsførere innenfor LENSA sitt deknings-område i samarbeid med Skogkurs, Daldata og Agdenes Regnskap.

Det er gjennomført egen ROS-analyse og tiltak for å sikre forvaltning av økonomiske virkemidler gjennom ØKS.

Hovedplan skogsveger er et viktig grunnlag for bedre infrastruktur.

Det er hittil i 2012 bevilget 4.65 mill. kroner til veg. Fylket forventer en betydelig økning i aktiviteten når planene er på plass og det planlegges tiltak for oppfølging av disse. Mangel på kompetanse og kapasitet i kommunene samt lønnsomhet er en utfordring.

Aktiviteten i det bratte terrenget er svært lav, bevilgningen hittil i år er på 1.05 mill. kroner. Dette skyldes i hovedsak mangel på entreprenører og lave tømmer-priser. Det virker som om næringa er inne i en kritisk fase når det gjelder å ta vare på de få entreprenørene som er igjen. Tilgjengelighet og økonomi er stikkord.

Vegbygging er det viktigste tiltaket for å følge opp industriens behov for mer lokalt tømmer. Vi registrerer at innsatsen for å få opp vegbyggingsaktiviteten har gitt gode resultater. Hovedplanarbeidet vil avsluttes i 2013 og det vil bli satt fokus på oppfølging i kommunene. Sammen med et godt utvikla skognettverk lokalt og god vegplanleggingskompetanse ligger det godt til rette for fortsatt økt vegbyggingsaktivitet.

På dette grunnlag ønsker vi å tilkjennegi at økt tilgang på tilskudds midler til vegbygging i Sør-Trøndelag vil bli utnyttet effektivt.

Skogbruksplan: Ferdigstilte og planlagte prosjekter er rapportert gjennom T-SKOG. Det er en stor utfordring at kun 50% av produktivt skogareal har digitale skogbruksplaner med MIS. Det er også en utfordring at eldre MIS registreringer har noe variabel kvalitet. En endring av skogbruksplanleggingen bør legge til rette for økt omfang av skogbruksplanlegging

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samarbeid med regionale aktører:

Kvartalsvise møter med IN og STFK. Regelmessige møter i Regionalt landbruksforum og hovedsaken her i 2013 har vært arbeidet med regionale bygdeutviklingsprogram med underprogram. Dialogmøter med kommunene hvert annet år i tillegg til fellessamlinger og fagsamlinger gjennom året.

I 2012 arrangerte vi kurs for førstelinjetjenesten i næringsutvikling sammen med Innovasjon Norge og Fylkeskommunen.

Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling (RNS)

Arbeidet med næringsstrategien samt fastlegging av retningslinjer for bruken av bygdeutviklingsmidlene har vært forankra i et bredt sammensatt partnerskap, med *Regionalt landbruksforum* som rådgivende forum. Revidert RNS samt retningslinjer for bruken av BU - midlene for 2012 ble fastlagt på møte i Regionalt landbruksforum i januar 2012.

I 2012 startet også arbeidet med regionale bygdeutviklingsprogram, regionalt næringsprogram og regionalt skog

og klimaprogram. Regionalt miljøprogram ble revidert. I Trøndelag har vi valgt å samarbeide om regionalt bygdeutviklingsprogram og samtidig lage handlingsplan for trøndersk landbruksmelding. Regionalt næringsprogram ble utarbeidet og ferdigstilt pr 31.12.12.

Overordnet fellessatsinger i Trøndelag

Forprosjektet for kompetanseløft Trøndersk landbruk er ferdigstilt. Oppstart hovedprosjekt januar 2013. Grønn forskning Midt-Norge oppnår gode resultater og kobler næring, forvaltning og forskning. "Innovasjon i midtnorsk landbruk" er i startfasen og er et prosjekt i samarbeid med SINTEF, fylkeskommunene og fylkesmennene i Nord og Sør-Trøndelag. Grønn forskning Midt-Norge og VRI Trøndelag bidrar til prosjektet.

Etableringen av Skjetlein Grønt kompetansesenter skal bidra til en ekstra satsing innenfor fornybar energi, tjenesteproduksjon med særlig vekt på IPT, økologisk landbruk og lokal mat. I tillegg har vi egne prosjekter på IPT og Bygdeservice.

Tiltak for økt satsing innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon, matspesialiteter, grønt reiseliv og utmarksnæring.

Flere prosjekter pågår i forbindelse med næringsutvikling i tilknytning til verneområder. Vi har initiert og bidratt i et arbeid som omfatter begge trøndelagsfylkene, der en ser på mulighetene for en langsiktig og samlet satsing på naturbasert reiseliv. Eget seminar er gjennomført med nøkkelpersoner fra naturbaserte reiselivsbedrifter, destinasjonsselskaper, forvaltning og virkemiddelapparatet, der en kom fram til felles visjon, mandat og hvor arbeidsgruppe ble nedsatt. Målet er å løfte Trøndelag som en naturbasert reiselivsdestinasjon.

Handlingsplan for matspesialiteter fra Trøndelag (revidert i 2012), inneholder seks hovedmål for videre satsing på matspesialiteter i de to fylkene. Konkrete og fylkesovergripende samarbeidsprosjekter er f.eks forberedelse og deltagelse på IGW 2013 (Internationale Grüne Woche i Berlin), og et mat- og reiselivsprosjekt langs pilegrimsledene i begge fylker. Det er satt konkrete mål på antall nyetableringer og vekstbedrifter, og tiltakene som er iverksatt skal sørge for at målene blir nådd. Det er et tett og godt samarbeid med mange aktører i Trøndelag; matkontakten er representert i styret for Kompetansenavet Midt, interregprosjektet Søke Gammelt Skape Nytt Mathandtverk og flere andre prosjektgrupper. Det er i tillegg gjennomført flere bedriftsbesøk med konkret veiledning både til enkeltbedrifter og til produsentsammenslutninger. Det er et uttalt mål at antall produsentsammenslutninger skal økes i tillegg til at de eksisterende nettverkene skal styrkes. Matkontakten har videre sekretariatsfunksjon for Hanen Trøndelag og har en god dialog med Bondens Marked Trøndelag. FMLA har vært representert i hovedkomiteen for Trøndersk Matfestival.

Det planlegges nå felles mal for gjennomføring av inspirasjonsdager/ mobiliseringstiltak for nyetablerere i samarbeid med Innovasjon Norge, FMLA i Nord-Trøndelag og begge fylkeskommuner. Vi har et eget prosjekt for stimulering til satsing på Bygdeservice. Prosjektet involverer bredt og har som formål å øke verdiskapingen i eksisterende bygdeservice og stimulere til nyetableringer. Det er en spesiell fokus på kvinnearbeidsplasser og omsorgstjenester.

Inn på tunet.

Det er hos FMST satt ned ei tverrfaglig arbeidsgruppe for implementering av samhandlingsreformen. Landbruksavdelingen er med i denne gruppen. Det er god dialog mellom avdelingene hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i arbeidet med Inn på tunet. Dette er konkret samarbeid om tiltak og på strategisk nivå. Det er fire Inn på tunet løft -kommuner i Sør-Trøndelag. Arbeidet med Inn på tunet er prosjektorganisert med en spesiell fokus på kjøpere av tjenestene.

Førstelinetjenesten får høsten og vinteren 2012/13 kurstilbud for veiledning til nyetablerere (dette gjelder næringsutvikling generelt) Kurstilbudet er et samarbeid mellom Fm. FK og IN. Kurset har god oppslutning.

Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Regionalt miljøprogram : Gjennom revideringen av regionalt miljøprogram har vi prioritert hardere for å kunne øke satsene for enkelte ordninger. Vi mener de virkemidlene vi har i RMP stort sett er bra tilpassa miljøutfordringene i fylket vårt, men hadde gjerne sett at potten var større. Kravet om miljøplan trinn 1 burde

vært endra da vi mener det blir altfor strengt og virker mot sin hensikt når man mister alt RMP-tilskudd dersom man ikke får godkjent sin miljøplan. Dersom man i stedet mistet f.eks. 25 % av tilskuddet, ville kommunene i større grad underkjent miljøplaner som ikke oppfyller kravene. Miljøtilskuddene er i seg selv en kompensasjon til søkeren for ulemper eller merarbeid knyttet til det man får tilskudd til, så da bør man ikke miste alt selv om miljøplanen ikke blir godkjent.

Hovedprioriteringer for bruk av SMIL-midlene:

Det er også i år gjort et godt arbeid i kommunene innenfor SMIL-området. Årets tildeling av SMIL-midler til Sør-Trøndelag er i sin helhet innvilget til nye SMIL-tiltak. I tillegg ble overførte midler fra 2011 og inndradde midler i 2012 innvilget til nye tiltak i 2012. Samlet sett er det innvilget over 11 mill. kr til SMIL-tiltak i Sør-Trøndelag i 2012.

Fylkesmannen prioriterte i 2012 SMIL midler til kommuner som hadde høy aktivitet i 2011 og som meldte om behov for tiltak mot forurensing og utbedring av hydrotekniske anlegg. I tildelingsbrevet til kommunene ba vi også kommunene om spesielt å fokusere på forurensingstiltak og å vurdere økt tilskuddssats på slike tiltak for å sikre at de blir gjennomført. Vi ser at dette er fulgt opp, og forbruket av SMIL-midler er økt fra 950 000,- i 2011 til 2,5 mill i 2012, altså nært en tredobling. Vi ser også at enkelte kommuner ikke fører opp riktig hjemmelsnummer på forurensingstiltak i SATURN, og det er derfor fare underrapportering på dette tiltaksområdet. Vi vil skjerpe dette inn i 2013 gjennom informasjon til kommunene gjennom tildelingsbrevet og regionale møter.

Vi ba i 2012, som tidligere år, om at kommunene vurderer sammenhengen mellom bruken av SMIL - midler og tilskudd innen regionalt miljøprogram i sin prioritering av søknader. Det er bra sammenheng mellom disse tilskudds-ordningene i fylket, og vi forventer at dette fokuset videreføres med nytt regionalt miljøprogram fra og med 2013.

Tilstanden og utviklingen av biologisk mangfold og kulturminner har vært stabil i Sør-Trøndelag. Sammenlignet med andre fylker har vi en relativ stor andel bruk med beitedrift, spesielt i fjellkommunene. Kystkommunene satser nå også mer og mer på beitedrift, noe som bidrar til å ivareta biologisk mangfold, kystlynghei og skjøtsel av kulturminner i disse områdene. Mange kommuner har kommet godt i gang med vurderinger at miljøprinsippene i naturmangfoldloven ved behandling av SMIL-søknader.

Gjennom RMP - ordningene har vi satsing på biologisk mangfold og kulturminner i jordbruket i form av egne tilskuddsordninger. Utvalgte kulturlandskap og SMIL bidrar også til bevaring av biologisk mangfold og kulturminner. Både intensivering og ekstensivering (gjengroing) gjør landskapet vårt fattigere, men vårt inntrykk er imidlertid at tilskuddsordninger rettet direkte mot slike tema bidrar til å ivareta noe av det vi har. Ved revideringen har vi styrket tilskuddet til slåttemark.

Tilstand og utvikling forurensing fra landbruket:

Vannforskriften er førende for alle tiltak med formål å sikre kvaliteten på våre vannforekomster, inkludert tiltak for å redusere avrenning/forurensning fra landbruksarealer. For 1. planperiode som omfatter Nidelva og Gaula skal tiltaksplaner være på plass innen utgangen av 2013 som er ett år utsettelse. De lokale arbeidsutvalg i hvert vannområde som skal stå for dette arbeidet er enda bare delvis etablert og innarbeidet i vannforvaltningen i kommunene. Samtidig er kartlagt status for vannkvalitet for de fleste vannforekomster i fylket der graden av landbrukspåvirkning er vurdert og lagt inn i portalen vann-nett.no.

Databasen er etter hvert et godt verktøy for utarbeiding av tiltaksplaner i de enkelte vannområder. Kartleggingen viser at landbruk påvirker vannkvaliteten i svært mange vannforekomster, men også at forurensningsgraden er liten i mngde av disse og at akutte tilfeller med avrenning fra landbruksarealer er sjeldne, men at avrenning over tid er mer vanlig og kan forebygges.

I regi av NILF og Bioforsk gjennomføres med assistanse fra fylkesmannen en kartlegging av kost/nytteforholdet ved tiltak mot avrenning fra landbruksarealer. Risstadelva på Byneset er utvalgt vassdrag i denne kartlegging i Sør-Trøndelag.

Gjennom revideringen av RMP har vi med bakgrunn i klimaendringer og vann-forskriften valgt å bruke en noe større andel av midlene på forurensning og klima enn tidligere. I denne revidering er ett vannområde i Rissa kommune valgt ut som et forsøksområde i samarbeid med Fylkesmannens miljøvern avdeling for ekstra tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel med slangeutstyr og krav til spredetidspunkt. Tiltaket skal medvirke til økt spredning i vekstperioden for plantene og senke avrenning av spesielt næringsstoffer til vassdrag.

Tilskudd til grøfting ble vedtatt som tilleggsnotat ved jordbruksforhandlingene i 2012. Et positivt tiltak som viser politisk vilje til å motvirke trenden der stadig større andel av dyrka jordareal trenger grøfting for å opprettholde eller øke avlingspotensialet. Målsettingen om økt matproduksjon krever jord i god hevd, der et fungerende grøftesystem er grunnleggende. Det er derfor igangsatt arbeid for å stimulere til grøfting i alle kommuner som på sin side har meldt inn anslag for grøftetilskudd til Fylkesmannen. Det er i alt ca 7,3 mill til disposisjon i fylket. Det forventes ny forskrift om ordningen fra LMD i første kvartal av 2013, men planlegging og rådgiving er i gang på basis av noen få signaler fra SLF og LMD, men ellers ut fra erfaringer og en grøfteveileder utarbeidet av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Foreløpig er noe usikkert om det kreves Miljøplan trinn 2 ved søknad om grøftetilskudd, men den nye forskriften vil avklare dette samt om den skal legges inn under SMIL-ordningen.

Status og behov for oppfølgingstiltak – miljøplanarbeidet:

Kontroller i regi av KSL, kommunene og oss selv viser at en stor andel av gårdbrukerne, kanskje ca. 25 %, har avvik på sine miljøplaner. Det først og fremst gjødselplanene og jordprøvene, samt sjekklista avvikene går på. Dette var bakgrunnen for at vi i 2012 har samarbeidet med kommunene og landbruksrådgivinga om en «ny giv for miljøplan». Interessen blant gårdbrukerne har vært veldig stor og over 300 har deltatt på kurs eller fått individuell rådgiving. Vi er nå i gang med planleggingen av et lignende tilbud for 2013, og videre framover tenker vi at det må være et fast opplegg for nye gårdbrukere.

Arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren:

Klima er tatt inn som et nytt hovedmål i det reviderte regionale miljøprogrammet. Siden tilskuddspotten ikke har økt noe har vi kun valgt å innføre en mindre prøve-tilskuddsordning som møter klimautfordringen. Dette går på å spre husdyrgjødsel tidlig på arealer ved enkelte vassdrag med dårlig vanntilstand, samt ekstra tilskudd for å bruke tilførselsslanger.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2012 etter søknadsomgang 2011 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmidler	Avfall	Andre miljøtiltak
FMST	7249595	7778096	5818578	238110	29992300	192840		
Sum	7249595	7778096	5818578	238110	29992300	192840		

22.4 Økologisk landbruk

Økologisk handlingsplan:

Det er utarbeidet ny Økologisk Handlingsplan 2012 -2015 for Trøndelagsfylkene i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Planen inneholder konkrete mål og et tilhørende tiltaksprogram for de første to år av planen. Økologiske foregangsfylker fortsetter med fokus på tiltak retta mot økomelkprodusentene og mot markedet.

Økologiske foregangsfylke – ØkoMELK:

Det produsentretta arbeidet er videreført med blant annet analyser, rådgiving og kontroll av grovforproduksjonen på de utvalgte eksempelbrukene i begge trøndelagsfylkene. Kompetansen er hevet både hos produsentene, rådgiverne og innen foredling, men enda mer fokus er rettet mot markedsarbeidet enn i tidligere år, der målet er et økt forbruk. Det er avviklet Økoveke i Nord-Trøndelag med et høgt faglig nivå for økt forståelse for økologiske produkter, med stor vekt på storhusholdninger. Prosjektet er evaluert med mål om å forbedre og utvikle samt å gjennomføre tilsvarende opplegg i Sør-Trøndelag i 2013.

Det er videre gjennomført studietur til Røros med god deltakelse og aktivitet retta mot storhusholdning med sikte på å utvikle et nettverk av ressurspersoner for å lettere få i gang omlegging til økologiske menyer. Her arbeides med å bruke Skjetlein Grønt Kompetansesenter og Mære Landbruksskole som mentorer og støttespillere i en slik prosess. Prosjektet er ellers markedsført i samarbeid med prosjektene ”Økomat i Trondheimsregionen ” og ”Grønt Flagg” som begge arbeider for gode kostholdsvaner i barnehager og skoler med henholdsvis helseaspektet og miljøaspektet som innfallsvinkel, og for å få frem verdiene som er knyttet til økologiske produkter. Fylkesmannen har i tillegg vært vertskap for Nofima/Difi-seminar om omlegging til økologisk drift i storhusholdninger” Spis mer Økologisk” Det var godt besøkt og skaper nettverk.

22.5 Tre og miljø

Økt bruk av tre

TREbyentrondheim er et arkitektur- og byutviklingsprosjekt for Trondheim og Trondheimsregionen. Målsettingene oppnås gjennom forbildeprosjekter av høy håndverksmessig og arkitektonisk kvalitet. Samtidig skal prosjektet bidra til kopling mellom byggenæring og kompetansemiljøer samt bidra til verdikjedeutvikling og

bedriftsutvikling regionalt. Prosjektet lykkes i økende grad å komme inn i kommunale prosjekter, men det etterlyses flere regionale, fylkekommunale og private prosjekter.

Trebasert Innovasjonsprogram i regi av Innovasjon Norge, har på landsbasis etablert et drivernetverk som skal være pådrivere for økt bruk av tre. Tredriverne er organisert i regionale prosjekt, og i Trøndelag er denne rollen lagt til tresida i *Midtnorsk Skog- og tresenter(MNST)*. MNST har bidratt til etablering av et stort antall utviklings-prosjekt for økt bruk av tre i trøndelag. Prosjektet ble avslutta i 2012.

Det vil være viktig å kople kompetanse som er etablert gjennom tredriverne ved tidligere Midtnorsk skog- og tresenter med kompetansemiljøene i Trondheim, prosjektet TREbyenTrondheim. Trøndelag må fremstå mer samla og med større kraft i forhold til økt verdiskaping med utgangspunkt i tre som råstoff.

Bioenergi

Etter avslutta prosjekt BioKom i 2011, er Fylkesmannens arbeid med å utvikle bruk av bioenergi videreført gjennom prosjekt fornybar energi gjennom Skjetlein Grønt Kompetansesenter (SGK). Det overordna målet er å utvikle innholdet i Skjetlein Grønt Kompetansesenter(SGK) innenfor satsingsområde fornybar energi, slik at senteret kan bidra til en sunn og lønnsom utvikling av fornybar energi med vekt på lokale ressurser i landbruket.

Det skjer en positiv utvikling innenfor biovarme basert på trevirke i Sør-Trøndelag om utviklingen ikke går veldig fort. Kompetansemiljøer utvikles på Fosen med tidligere biovarmeanlegg i Rissa og nytt anlegg i Åfjord som skal forsyne kommunale bygg med varme. Det skjer en positiv utvikling i Orklaregionen gjennom Orkla Trebrensel og utvikling av flisterminalen på Løkken. Det legges opp til flisvarme på nye Meldal VS. Orkla Trebrensel er også i godt samarbeid med Statkraft for levering av flis til fjernvarme i Trondheim.

I Gauldalsregionen utvikles ny flisterminal på Berkåk i Rennebu. Dette kan sammen med at Støren Trelast sin biovarme leveranse til Støren, bidra til en positiv utvikling av biovarmemiljøet i Gauldalen. I juni ble ny varmesentral på Leinstrand i Trondheim kommune offisielt åpnet. Dette er første bioenergisatsing i kommunens egne bygg, og et bidrag til økt fornybar energi utenfor fjernvarmenettet i Trondheim.

Skjetlein grønt kompetansesenter arrangerte i sommer tur til flisterminal og flere biovarmeanlegg bl.a. på forespørsel fra Selbu kommune. Med bakgrunn i rehabilitering av boliger og utvikling av boligfelt ønsket kommunen å se hvordan andre kommuner og privat næring har løst sitt utbyggings- og rehabiliterings-arbeid. Selbu er en stor skogkommune og har et stort potensial med tanke på tre og biovarme.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Vi opplever at kommunene i økende grad ønsker å utnytte det handlingsrommet som delingsbestemmelsen i jordloven § 12 gir i forhold til å ivareta bosettings-hensynet. Fylkesmannen finner det positivt at bosettingspotensialet på landbrukseiendommene ivaretas. Kurs i bruk av de juridiske virkemidlene avholdes jevnlig, samt at vi har en løpende dialog om saksbehandlingen med kommunene. Fylkesmannens avdeling for landbruk og bygdeutvikling inviteres også ut til møter med enkeltkommuner der hovedmålgruppen er kommunale politikere. I tillegg erfarer vi at det i enkelte tilfeller kan være behov for å gå inn å vurdere omgjøring av kommunale vedtak etter jord- og konsesjonsloven der kommunens vedtak ikke er i tråd med de nasjonale føringene bl.a. i forhold til praktiseringen av jordloven § 12 og priskontrollinstituttet i konsesjonsloven.

Vi har også tatt i bruk hjemmelen til å pålegge innsending av bestemte saker jf. jordloven § 3 i tre kommuner.

Det vil antakelig fortsatt være behov for oppfølging i konkrete enkeltsaker for korrigerende av kommunenes praksis.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har behandlet 27 saker etter jord- og konsesjonsloven i 2012.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Fylkesmannen har også i 2012 gjennomført risikobasert kontroll av kommunene og av foretak etter retningslinjer utarbeidet av SLF. Dette inkluderer også skogfond og NMSK. I forhold til kommunene kontrolleres bl.a. deres kontrollinnsats m.h.t. resultatkontrollene og tilskuddsutbetalinger (10% av sakene). Det registreres noen

mindre avvik i forvaltningskontrollen i de fleste kommuner. Fylkesmannen krever avvikene lukket innen nærmere angitt tidsfrist og følger opp avvikene ved blant annet neste forvaltningskontroll.

I 2012 ble det gjennomført 5 forvaltningskontroller og 5 foretakskontroller.

Når det gjelder kontroll av landbruksforetak har vi ønsket å ha større fokus på tilfeller der det samarbeides så tett at det kan bli konflikt med reglene om driftsfellesskap i produksjonstilskuddsforskriften og de tilsvarende reglene i husdyrkonsesjonsloven. Dette er svært arbeidskrevende kontrollvirksomhet, og vi har for tiden ikke kapasitet nok på dette området. Ellers har vi valgt å ha fokus på kontroll av miljøplan, organisert beitebruk, avvirkning ift. miljøbestemmelsene i bærekraftsforskriften, kontroll av foryngelse etter samme forskrift mv. Samarbeid med Mattilsynet på kontrollområdet er videreført i 2012. Forøvrig – se egne skjema for kontrollrapportering i tabelldata. Oversikt over dispensasjonssøknader/klager er lagt inn i tabelldata.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	2	3	0	5	3

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
72	0	5	1	0	1	62	1	5

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,0

Antall personer: 6

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Frøya kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket med fokus på sau - vanlig eller uteganger.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Meldal kommune
Orninger/omfang:	NMSK og Skogfond
Registrerte avvik:	3
Oppfølging av avvik:	Brev mottatt fra kommunen, følges opp.

Kommune:	Midtre Gauldal kommune
Orninger/omfang:	NMSK og Skogfond
Registrerte avvik:	2
Oppfølging av avvik:	Tilbakemelding fra kommunen. Følger opp avvikene.

Kommune:	Selbu kommune
Orninger/omfang:	NMSK og Skogfond
Registrerte avvik:	4
Oppfølging av avvik:	Frist 01.04.2013

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	Regionalt miljøtilskudd § 16
Hjemmel for kontroll:	Økonomireglementet i staten
Registrerte avvik:	Feil opplysninger om antall løpemeter tursti som vedlikeholdes.
Oppfølging av avvik:	Ingen krav om tilbakebetaling pga beløpets størrelse

Foretak:	B og C
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd - driftsfellesskap og husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	Forskrift om produksjonstilskudd §§ 11 og 6.
Registrerte avvik:	Driftsfellesskap konstatert mellom to produsenter.
Oppfølging av avvik:	Søknader om produksjonstilskudd avslått. Krav om tilbakebetaling ferie og fritid, samt trekk for manglende miljøplan. Vedtak påklaget og ligger hos SLF til avgjørelse.

Foretak:	D
Orninger/omfang:	RMP § 16
Hjemmel for kontroll:	Økonomireglementet i Staten
Registrerte avvik:	Feil opplysninger om antall løpemeter tursti som vedlikeholdes
Oppfølging av avvik:	Varslet krav om tilbakebetaling

Foretak:	E
Orninger/omfang:	RMP § 16
Hjemmel for kontroll:	Økonomireglementet i Staten
Registrerte avvik:	Feil opplysninger om antall løpemeter tursti som vedlikeholdes.
Oppfølging av avvik:	Varslet krav om tilbakebetaling

4. Andre kommentarer/ innspill:

Kontroll av driftsfellesskap er svært arbeidskrevende. I tillegg er regelverk og retningslinjer mangelfulle. Det blir i ulike signaler fra nasjonalt hold oppfordret til samarbeid på ulikt vis, men når det kommer kontroll blir det slått ned på og kalt driftsfellesskap. Regler og retningslinjer må gjennomgå og bli mer konkrete i forhold til kontroll. I tillegg må vi nevne at saksbehandlingstida i Statens landbruksforvaltning i klagesaker på området driftsfellesskap/ husdyrkonsesjon er alt for lang.

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Avdelingen bidrar med kurs og samlinger hvor kommunene er målgruppe iht. årlig kompetanseplan. Rørossamlingen i oktober samler om lag 120 deltakere. Gjennom tilrettelegging for nettverkssamarbeidet i LENSEA er det gjennomført betydelig informasjonsvirksomhet overfor målgruppe lokalpolitikere og fylkespolitikere hvor tema er skogens betydning for verdiskaping og som klimatiltak.

Opplæring av nyvalgte politikere i kommunene ble gjennomført i 2012 i samarbeid med miljøvern avdelingen. Tre samlinger ble avholdt med overskrift miljø- og ressursforvaltning. Landbrukstema som ble gjennomgått var jordvern og arealforvaltning med utgangspunkt i landbruksressursene. Jord- og konsesjonslov med vekt på deling

av landbrukseiendom, boplikt og konsesjon. Kommunens ansvar og handlingsrom var også tema.

Det ble arrangert kurs for førstelinjetjenesten i næringsutvikling og veiledning sammen med Innovasjon Norge og Sør-Trøndelag Fylkeskommune. Kursansvarlig var NTNU. I alt 30 deltakere. Økonomiforum i landbruket er etablert. Førstelinjetjenesten er i denne sammenhengen viktig.

Vi deltar aktivt i utvikling av næringskonferansen som STFK er arrangør for. I 2012 ble konferansen arrangert på Røros med god oppslutning fra både nærings- og landbruksavdelingen i kommunene.

KS er samarbeidspartner i prosjektet plan og miljø som både FMLA og MVA er involverte i. FMLA og MVA gjennomfører felles dialogmøter med 1/3 av kommunene hvert år. Avdelingen deltar også på kommunemøter i regi av hele embete.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

Fortsatt utfordres i stor grad nasjonal jordvernpolitikk i Sør-Trøndelag. KOSTRA tallene for 2011 viser at Sør-Trøndelag fortsatt har store utfordringer med å få ned omdisponeringen av verdifull dyrka jord på et akseptabelt nivå. Presset er størst i Trondheimsregionen som opplever stor vekst i form av boligbygging, men også i form av store infrastrukturtiltak. Store samferdselsprosjekt er vedtatt som E6 Melhus og etablering av nasjonal kampflybase på Ørlandet. Dette er prosjekter som vil kunne medføre omdisponering av flere tusen dekar verdifull dyrka jord, i første rekke kornjord.

Trondheim kommune har i løpet av 2012 igangsatt rullering av kommuneplanen, både samfunns- og arealdel. Boligprognosene for Trondheim indikerer et behov på 22 000 boliger i perioden 2012 -2024. Selv om kommunen løser deler av boligbehovet ved fortetting av eksisterende boligområder samt realisering av allerede planavklarte ikke bebygde områder, er det også behov for nye utbyggingsområder. Fylkesmannen har imøtekommet kommunen gjennom planavklaring av 2864 dekar utbyggingsareal. Av dette er ca. 800 dekar er dyrka mark stort sett av kornkvalitet. Mekling er ikke gjennomført ennå. Veksten i Trondheim utfordrer de nasjonale målsetningene om innskjerping av jordvernet. Slik omfang av omdisponeringen av dyrka jord som i Trondheim, sender også signaler til nabokommunene med forventninger om tilsvarende behandling fra regionale myndigheter ved bruk av dyrka jord til utbyggingsformål.

Fylkesmannen har merket seg miljøvernministerens brev av 31.08.2012, der det bl.a. heter at "Fylkesmannen i sin vurdering av arealplaner skal legge vekt på at det blir klare grenser mellom bebygde områder og landbruks-, natur- og friluftsområder og økt konsentrasjon av utbygging i byggesonene i by- og tettstedsområder. Innenfor gangavstand fra stasjoner/knutepunkter på hovedårene for kollektivtrafikknett, kan utbyggingshensyn tillegges vekt. Dette underforutsetning av at det planlegges en konsentrert utbygging og at det tas hensyn til kulturmiljøer og grønnstruktur, naturmangfold og de estetiske kvalitetene."

IKAP (Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen) er et sentralt arbeid når det gjelder de store arealgrepene for de 10 kommunene i Trondheimsregionen. Her ble regionen blant annet enig om hvor de store næringsarealene i regionen skal lokaliseres. Det er også en viktig plan for å ivareta jordvernet i regionen. Gjennom planer og vedtak i enkelte av kommunene i regionen, ser vi at enigheten nå utfordres. Fylkesmannen vil delta aktivt i revisjonen av IKAP som skal settes i gang i 2013. Jordvern er sentralt i fylkesmannens dialog med kommunene. Aktiv deltakelse i planprosesser etter plan og bygningsloven er viktig.

I tillegg til arbeidet med å redusere årlig omdisponering av dyrka mark, har Fylkesmannens fokus på utnyttelsesgrad, boligtetthet og parkeringsnormer fått større aksept blant kommunene, og da spesielt kommunene i Trondheims-regionen. Dette gjelder både på kommuneplannivå, men også på reguleringsnivå. Erfaringsmessig så bidrar god dialog med kommunene til å redusere antall innsigelser.

Når det gjelder forvaltning av landbrukets særlover har vi i tillegg til klage-behandling arbeidet med å kurse nyvalgte kommunepolitikere i 2012, samt generell rådgivningsvirksomhet overfor kommunene og publikum for øvrig. Regelverket overlater relativt mye skjønn til forvaltningen. Å skape forståelse blant kommunale beslutningstakere om hva det skjønnsmessige handlingsrommet kan/skal brukes til anser vi for å være en av våre sentrale oppgaver på dette området. Vi ser bl.a. i en del saker fra kommunene at personlige og økonomiske hensyn (dvs. utenforliggende hensyn) blir tillagt avgjørende vekt framfor langsiktige areal- og ressursdisponeringshensyn. I 2012 behandlet Fylkesmannen totalt 26 klagesaker etter jord- og konsesjonsloven. Det er i tillegg behandlet to

saker om odelsfrigjøring etter odelsloven §§ 30 og 31.

Deponering av masser har etter hvert blitt en betydelig utfordring, og da spesielt i Trondheimsregionen. Med bakgrunn i svært stor byggeaktivitet både i forhold til boliger og næringsareal samt store samferdselstiltak, er behovet for areal til både midlertidig og varig deponering på det nærmeste akutt. I 2012 har det vært en økning i søknader om deponering på dyrka jord, noe som utfordrer jordvernet. Det er derfor igangsatt arbeid i forhold til massedeponering, hvor Trondheim og nabokommunene har tatt initiativ. Målsetningen er å legge til rette nok, gode og lovlige deponier. Fylkesmannen deltar aktivt i dette arbeidet.

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Utviklingstrekk – jordvernet:

Det er fortsatt et sterkt press på arealene rundt Trondheimsregionen. Trondheim kommune er i ferd med å avslutte rulleringen av kommuneplanens arealdel, som vil medføre store inngrep i verdifulle jordressurser. Det er likevel gjort et godt arbeid med langsiktige vurderinger. Hovedflystasjonen for luftforsvaret skal etableres på Ørlandet. Dette vil medføre et krevende arbeid i forhold til å minimere inngrep i jordressursene.

Deponering av masser har etter hvert blitt en betydelig utfordring, og da spesielt i Trondheimsregionen. Med bakgrunn i svært stor byggeaktivitet både i forhold til boliger og næringsareal samt store samferdselstiltak er behovet for areal til både midlertidig og varig deponering på det nærmeste akutt. I 2012 har det vært en økning i søknader om deponering på dyrka jord, noe som utfordrer jordvernet.

Hovedutfordringer virkemidler og tiltak.

Fylkesmannen bidrar kontinuerlig med oppfølging gjennom uttalelser og annen dialog i plansaker. Innsigelser knyttet til direkte omdisponering av jordbruksareal, men også stort fokus på utnyttelsesgrad og krav om minimumsbestemmelser i den forbindelse. Har i stor grad fått innarbeidet dette for Trondheimsregionen når det gjelder boligområder. Det er igangsatt arbeid i forhold til massedeponering, hvor Trondheim og nabokommunene har tatt initiativ. Fylkesmannen deltar aktivt i dette arbeidet.

Aktivitet og utfordringer i dialog med kommunene

Gjennom arbeid i "Naturmangfold i praksis" har vi i samarbeid med miljøvernavdelinga hos fylkesmannen arrangert en stor konferanse for kommunene i Sør-Trøndelag nå i mai om bruk av naturmangfoldloven i landbruksforvaltninga. Det ble også arrangert kurs i registrering av biologisk mangfold for kommunene gjennom dette nettverket. Vi ser at flere kommuner etter hvert begynner å ta i bruk naturmangfoldloven i planarbeid og i virkemiddel-bruken. Dette vil være med å bidra til å nå de nye nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene. Høsten 2012 ble det gjennomført konferanse med tema fremmede arter, utvalgte naturtyper og prioriterte arter.

Utvalgte kulturlandskap – tiltak:

Arbeidet med utvalgte kulturlandskap går godt i både på Tarva og i seterdalene i Budalen.

Tarva: I forbindelse med at årets nettverkssamling i utvalgte kulturlandskap ble lagt til Tarva har fylkesmannen arbeidet særlig med oppfølging av dette området i 2012. Kommunen og gårdbrukerne har også lagt ned mye tid og ressurser i arbeidet med å planlegge og gjennomføre samlingen. Det var en veldig positiv glød rundt arbeidet med samlinga, og samarbeidet lokalt og regionalt ble vesentlig styrket. I løpet av høsten 2012 fikk vi ferdigstilt 10-årige driftsavtaler med alle beitebrukerne på Tarva. Intensjonen med avtalene er å sikre skjøtsel av kystlyngheia på Tarva, samt automatiske kulturminner og nyere kulturminner (krigsminner) på Tarva. Faggrunnlag med skjøtelsplaner utarbeidet i 2011 ble lagt til grunn for avtalene. Vi fikk også utarbeidet et brukervennlig rapporteringssystem for driftsavtalene, og vi forventer derfor at forvaltningen av utvalgte midlene på Tarva blir enklere/mer brukervennlig de neste årene.

Budal: Områdene i Budalen har mange parter å forholde seg til. Vi synes derfor det er særlig viktig i dette området å ha et møtepunkt der representanter for de ulike partene kan komme sammen og diskutere utfordringer og se på muligheter. Det årlige evalueringsmøtet med kommunen, fjellstyrene, allmenningstyrene, Statskog som grunneier, fylkesmannen, fylkeskommunen, og faglaga i jordbruket fungerer bra til dette formålet. Etter signal fra evalueringsmøtet i mai delte vi årets tilskuddspott i 2 hoveddeler. Den ene delen ble prioritert beite og seterbruk, mens resten ble brukt på investeringssaker. Tilskuddsatsen for beiting og setring ble også satt opp, og vi innførte et ekstra tilskudd til de beitebrukerne som har mye arbeid med beitedriften ved at de slipper hele besetningen på sommerbeite. Kommunen har god kontakt med grunneierne, og bidrar til at det er oppmerksomhet rundt ordningen.

Avgang dyrka jord

Omdisponeringen i 2012 er fortsatt høy og Sør-Trøndelags bidrag til halveringsmålet er således ikke godt nok. Andelen omdisponeringer i form av enkeltsaker har vært økende. Dette er i all hovedsak knyttet til uhensiktsmessige og utdaterte kommuneplaner i enkelte kommuner.

Aktivitet i arbeidet knyttet til Geovekst og i oppfølging av kommunene.

Andel av kommuner som gjennomfører kontinuerlig ajourhold av AR5 har økt mye. Fylkesmannen jobber aktivt i samarbeid med øvrige parter innen Geovekst m.h.t. å sikre gode rutiner for slikt ajourhold. Bl.a. gjennom kurs og regionale samlinger. Plan for periodisk ajourhold følges opp. Periodisk ajourhold av Ar 5 inngår. Flere kommuner ønsker lengre intervall mellom slikt ajourhold og det kan bli nødvendig å etablere egne prosjekter for ajourhold av AR 5. Historiske ortofoto, basert på flybilder etter etablering av Økonomisk Kartverk, er nå avslutta og vil tjene som et referansegrunnlag på arealbruk, utvikling av skog og jordressurser og miljøforhold de siste 50 årene. Ortofotoene legges ut på Norgebilder.no.

26.2 Samfunnsplanlegging

Hovedtrekk arealbruksutvikling.

Vi opplever fortsatt et stort antall dispensasjonssaker i landbruksområdene, fortrinnsvis fradelinger av boliger samt fritidsboliger. Enkeltstående saker kan være akseptabel, men når om lag 20 % av omdisponert dyrka og dyrkbar jord i fylket skjer i form av dispensasjoner kan grunnlaget for landbruket vanskeligjøres.

Aktiviteter for å sikre landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter.

Sterkt fokus på IKAP-samarbeidet i Trondheimsregionen, og forventninger om at dette legges til grunn for arealbruken i den enkelte kommune. Gjennom dialog sikre at arealinteressene til landbruket løftes opp på den politiske dagsorden.

Status og erfaringer – verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger.

Erfarer at enkelte planer ikke tilfredsstiller kravene til utredning. Flere av innsigelsene (særlig på kommuneplannivå) er derfor knyttet til manglende beslutningsgrunnlag. For samferdselstiltak etterspør vi i større grad en synliggjøring av den samfunnsøkonomiske kostnaden ved å bygge ned dyrket mark. Det har vært vanskelig å få gode utredninger på dette temaet. Ingen verneplaner i 2012. Energisaker har i stor grad dreid seg om vindmøller hvor det i første rekke er beiteinteressene som utfordres, og da spesielt for tamreinnæringa.

Antall innsigelser PBL.

Innsigelse til 11 reguleringsplaner
Innsigelse til 3 kommuneplaner (totalt 13 vilkår)
(klage på 2 dispensasjonsvedtak)

Bruk og nytte – data fra Geovekstdata og Norge digitalt.

Digitale kartdata benyttes i en stor utstrekning i mye av saksbehandlingen, spesielt i arealsaker. Dette gjennom egen kartportal GisLink og S&L- Kilden. I tillegg gjennom egenproduserte analyser via ArcGIS. Basis kartdata etablert gjennom Geovekst er helt nødvendig for effektiv og kvalitativ god saksbehandling.

Resultatområde 27 Reindriftsforvaltning

Det er kommet inn en begjæring om mekling mellom grunneiere og reindriften i løpet av 2012.

Fylkesmannen vil for øvrig vise til arbeidet som er utført for å ivareta naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse, jf. plan og bygningsloven §3-1 i kap. 12. Fylkesmannen avsluttet i 2009 *Dialogprosjekt for felles politikk i fjellområdene - bedre dialog mellom kommunene og reindriftnæringen/forvaltningen*, men viderefører årlige konferanser om temaet. I 2012 har vi tatt initiativ til å få aktuelle kommuner i Rørosregionen til å gå sammen om en interkommunal plan for å kunne vurdere bruken av utmarka samtidig som hensynet til reindriften ivaretas. Fylkesmannen har gitt skjønnsmidler for å bidra til finansieringen til dette. Arbeidet er nå i oppstartfasen. Sør-Trøndelag fylkeskommune er i tillegg i gang med å utarbeide felles retningslinjer for forvaltning av fjellområdene i en regional plan.

Fylkesmannen har også flere ganger etterspurt oppfølging av kommunale vedtak om igangsetting av tilsvarende plan for Trollheimen, og også tatt opp saken med reindriftsjefen og LMD for å få avklart nødvendige forutsetninger for en slik plan.

Fylkesmannen deltar for øvrig aktivt i kommunale og regionale planprosesser for å ivareta landbrukets og reindriftas interesser, og sikre en levedyktig reindrift i fylket ved å legge vekt på økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i næringa.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 5 239 672,47	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 1 512 617,00	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 818 009,96	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 115 329,93	kr 0,00
25 Effektiv forvaltning	kr 1 075 866,66	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 716 714,99	kr 0,00
27 Reindriftsforvaltning	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 7 574,97	kr 0,00
Sum:	kr 11 485 785,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområde

31.1 Tilsyn

Tilsyn på utdanningsområdet har også i 2012 vært dominert av den felles nasjonale satsingen med fokus på elevenes psykososiale skolemiljø. Tilsynet er gjennomført ved 11 grunnskoler i 6 kommuner – hvorav to av disse var oppfølgingstilsyn. Påleggene omhandler i stor grad skolens rutiner for å fatte vedtak i skolemiljø saker, og da vedtak i samsvar med opplæringslovens og forvaltningslovens regelverk. Alle påleggene er fulgt opp med erklæringer og dokumentasjon innen gitte frister.

Tilsyn med lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering ble gjennomført ved 6 skoler i 3 kommuner. Det skolene sliter mest med er gode rutiner for skolebasert vurdering, men også operasjonalisering av læreplanens kompetansemål er noe skolene kan bli bedre på.

Fylkesmannen gjennomfører naturlig nok ikke en fullstendig ROS-analyse ved nasjonalt valgte temaer. Vårt bidrag i så måte er gjennom valg av tilsynsobjekter. Her gjør Fylkesmannen en vurdering både av sektortilstanden i kommunen og en vurdering av mengden tilsyn i kommunen de siste årene.

Fylkesmannen vil berømme Utdanningsdirektoratet for den prosess som er gjennomført ved valg av tilsynsystema for nasjonalt tilsyn 2014 – 2017. Utdanningsdirektoratet har her vært lydhøre overfor fylkesmennenes kjennskap til sektor.

I tillegg til de nasjonalt initierte tilsynene ble det gjennomført 9 tilsyn initiert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Temaene her var Tidlig innsats (§1-3, andre ledd), Spesialundervisning (kapittel 5), Undervisvurdering i fagopplæringen (forskriften §§ 3-11, 3-14 og 3-16), Gratisprinsippet i videregående opplæring (§ 2-15) og Fylkeskommunens plikter i forhold til opplæring for barn og unge som bor i barneverninstitusjoner (§ 13-2).

Når det gjelder våre valg av tilsynsystema for de egendefinerte tilsynene, så beror de på flere vurderinger. Noen av dem er basert på bekymringer knyttet til den enkelte skoleeier; andre igjen er basert på en vesentlighetsvurdering av tema, samt sektortilstanden generelt i fylket.

Fylkesmannen vil understreke at vår rapportering av et relativt lavt antall pålegg (særskilt rapportering av 28. februar 2013), ikke synliggjør det reelle bildet Fylkesmannen møter i arbeidet med tilsyn. Svært mange avvik fra lov og regelverk, som har blitt presentert *iforeløpige* rapporter, er rettet opp før *endelig* rapport med pålegg blir

offentliggjort. Selv om mye er rettet opp fra de foreløpige rapportene til de endelige, så er det verdt å understreke at det kan stilles spørsmål rundt hvor implementert endringene er. Dette illustrerer viktigheten av oppfølgingstilsyn. Fylkesmannen vil understreke at dette faktum bør være en del av Utdanningsdirektoratets samlede vurdering av tilsynsvirksomheten.

Omfanget av nasjonale tilsyn/tilsyn på prioriterte områder pålagt av Utdanningsdirektoratet, begrenser muligheten til å gjennomføre egeninitierte tilsyn. Dette *kan* være et problem. Et forutbestemt omfang av nevnte typer tilsyn vil nødvendigvis redusere muligheten til å gjennomføre hendelsesbaserte tilsyn, der Fylkesmannen, ut fra kjennskap til/mistanke om graverende praksis bør gjennomføre kontroll. Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at Helsetilsynet har følgende prioritering i sitt oppdragsbrev på barnevernområdet for 2013: ”Høyeste prioritet har hendelsesbaserte tilsynssaker hvor det er viktig å gripe inn raskt. Deretter kommer landsomfattende tilsyn og annet planlagt tilsyn.” Utdanningsdirektoratets nye forståelse (Fra Udirs tilbakemelding på innrapportert aktivitet for 2013) der det skrives at det mest hensiktsmessige er å se på antall tilsynsrapporter når antall tilsyn skal beregnes (innforstått at vi ikke bare skal telle kommuner), er en klar forbedring i så måte. Fylkesmannen vil også påpeke at felles nasjonale tilsyn gir viktig kompetanseutvikling på området for embetene. Alle nasjonalt initierte tilsyn på utdanningsområdet er gjennomført i samsvar med instruks fra Utdanningsdirektoratet.

Av egeninitierte tilsyn er det i Oppvekst og utdanningsavdelingen utviklet et tilsynsopplegg på området tidlig innsats. Det er gjennomført tilsyn ved 3 skoler i tre ulike kommuner. Endelige tilsynsrapporter er ferdigstilt.

I samarbeid med Fylkesmannen i Hordaland og Fylkesmannen i Oppland er det utarbeidet en tilsynsveileder for spesialundervisning. I 2012 ble det gjennomført egeninitiert tilsyn i én kommune med vekt på innhold, gjennomføring og organisering. Tilsynet var mer rettet inn mot den enkelte elev enn tilfellet var for tidligere systemtilsyn. Tilsynsrapportene er ferdigstilt.

I samarbeid med de ansatte som fører tilsyn etter barnevernloven på avdelingen, er det også i 2012 ført tilsyn med opplæringstilbudet for barn/ungdom som bor i barneverninstitusjoner. Gratisprinsippet i videregående opplæring, samt underveisvurdering på videregående nivå har også vært gjenstand for egeninitierte tilsyn i året som gikk. Tilsynsrapportene er ferdigstilt.

Ved skriftlige tilsyn har vi i 2012 har vi også brukt et nettbasert skjemaverktøy for å effektivisere innhenting av informasjon fra skoleeiere og skoler. Erfaringene med dette er gode.

Det er et alminnelig behov for å utvikle embetets kompetanse på tilsynsområdet. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har etablert en tilsynsgruppe med deltakelse fra alle avdelingene. I denne gruppen er samordning av tilsynsaktiviteten et hovedtema, men også kompetanseutvikling vies oppmerksomhet. I tillegg til denne interne kompetanseutviklingen ser Fylkesmannen behov for sentralt initierte tiltak. I den forbindelse bør Utdanningsdirektoratet vurdere felles kompetanseutviklingstiltak for tilsatte ved embetene med tilsynsoppgaver.

Fylkesmannen benytter tall fra GSI, Skoleporten og KOSTRA, resultater fra nasjonale prøver, innkomne klager, henvendelser fra elever/foreldre, oppslag i media med mer i vår vurdering og planlegging av tilsynsaktiviteten. Vi har videreført vårt arbeid med å utvikle eget skjema for ROS-analyse som skal brukes i tilsynsarbeidet.

Det området som fremdeles synes å skape store utfordringer for kommunene er systemkravet i opplæringsloven § 13-10; nesten uten unntak medfører slike tilsyn pålegg om retting.

Fylkesmannens erfaring er at skoleeiere og skoler i stor grad retter lovbrudd avdekket gjennom tilsyn. Vi har ingen erfaring med at tilsynsobjekter er uenig i Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner.

Informasjon om tilsynsvirksomheten, inklusive tilsynsrapporter, legges ut på vår hjemmeside.

Til tross for de anmerkninger som er beskrevet ovenfor, knyttet til kompetansebehov og omfang på tilsynsvirksomheten, vil Fylkesmannen likevel konkludere med at vi har tilstrekkelig kompetanse og nok ressurser til å løse oppdraget. Måloppnåelsen vurderes derfor å være god.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 132 klager etter opplæringsloven med forskrifter. Antallet er omtrent tilsvarende som for 2011. Av disse klagen er det 82 klager på standpunkt karakterer.

Det har i 2010, 2011 og 2012 vært stort fokus på skolens psykososiale læringsmiljø. Fylkesmennene har i disse to årene gjennomført felles nasjonalt tilsyn med skoleeiere etter bestemmelsene i opplæringsloven som omhandler elevenes rett til et godt psykososialt miljø - § 9a-1 og § 9a-3. Fokuset på elevenes skolemiljø *kan* til

en viss grad også spores i klageomfanget. I 2009 hadde Fylkesmannen 2 klagesaker, i 2010 var tallet 9, mens vi i 2011 hadde 6 klagesaker til behandling. I 2012 hadde vi 5 saker til behandling. Antallet saker er likevel lave sett i forhold til det antall henvendelser Barneombudet opplyser å motta i løpet av et år.

Det er ellers en tendens til at klagesakene har blitt mer komplekse og arbeidskrevende. Dette gjør at Fylkesmannens arbeidsmetoder må tilpasses dette. Det er vanlig at komplekse klagesaker drøftes i egen faggruppe, der både pedagoger og jurister deltar. Til tross for dette opplever vi stort sett at vi er i stand til å behandle sakene innenfor en måneds tid, med noen unntak.

I 2012 ble det brukt 50 ukeverk på klagesaksbehandling.

Flere av klagesakene har fordret mye kommunikasjon, informasjon og veiledning ovenfor kommune og fylkeskommune. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen knyttet til oppdraget klagesaksbehandling som god.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	82	55	27	0	0	I tillegg til disse klagenes behandlet Fylkesmannen 2 klager på IV (ikke vurdering) i fag. Begge disse klagenes ble gitt medhold.
Lokalt gitt muntlig eksamen	2	0	2	0	0	
Skyss, § 7-1	25	5	14	6	0	
Lokalt gitt muntlig eksamen	1	1	0	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 2-8	1	0	1	0	0	
Bortvisning, § 2-10	1	0	1	0	0	
Spesialundervisning, § 5-1	11	4	7	0	0	
Skoleplassering, § 8-1	3	0	3	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	5	4	1	0	0	
Sum	132	69	57	6		

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	0	0	0	0	0	Fylkesmannen behandlet en klage på sluttvurdering fra en Steinerskole. Klagen gjalt sluttvurdering i fem fag og skolen ble bedt om å foreta ny vurdering.
Sum	0	0	0	0		

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

I forkant av GSI-innsamlingen for skoleåret 2012/13 valgte Fylkesmannen å gjennomføre et eget informasjonsmøte for GSI-kontaktene i kommuner og private grunnskoler. Møtet ble holdt 13. september og omlag halvparten av skoleeierne var representert. Fylkesmannen mener tiltaket bidrar til å øke "trykket" rundt innsamlingen av data og at det bidrar til å heve kvaliteten på tallene.

Som en del av kontrollarbeidet tok Fylkesmannen ut en egen liste over aktuelle nøkkeltall, blant annet skoler som

så ut til å bryte Stortingets forutsetning om gruppestørrelse. Skoler med særlig høye/lave verdier på disse nøkkeltallene ble kontaktet og for mange av disse ble det avdekket feilregistreringer. I tillegg til dette fikk vi en liste fra Udir med forhold vi ble bedt om å se nærmere på. Dette ble fulgt opp.

Som et ledd i forberedelsene til Fylkesmannens tilsyn og kommunedialogmøter, har Fylkesmannen brukt rapportvelgeren i GSI og hentet ut og sammenstilt GSI-data på sentrale områder. Dette gjelder særlig for området spesialundervisning. I dette arbeidet er det interessant å se hvordan Sør-Trøndelag ligger i forhold til andre fylker. Det hadde i den forbindelse vært interessant å få tilgang til data på kommune- og fylkesnivå for andre fylker, særlig våre nabofylker Nord-Trøndelag og Møre- og Romsdal.

Fylkesmannen synes det er positivt at GSI ble lagt inn på Udir sine servere, med Udir sin layout. Dette hever statusen til GSI som database. At påloggingen til GSI går via UBAS ser Fylkesmannen på som en forenkling og forbedring, og overgangen til UBAS-pålogging gikk relativt smertefritt.

Alle skoleeierne har deltatt i rapporteringen, dataene har gjennomgått en forsvarlig revideringsprosess på fylkesnivå og dataene ble levert Utdanningsdirektoratet innen fristen. Fylkesmannen har tilstrekkelig kompetanse til å løse oppdraget. Det samme gjelder ressursbruk. Skoleeierne har signalisert ønske om kompetanseheving på både GSI og andre rapporteringssystemer som Udir drifter (skoleporten, tilstandsrapport etc). For 2013 vurderer Fylkesmannen muligheten for å imøtekomme dette ønsket.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har gjennomført et omfattende informasjons- og veiledningsarbeid i 2012. Vi har løpende og god kontakt med skoleeierne, både offentlige og private. Informasjon og veiledning foregår både gjennom telefonkontakt og e-posthenvendelser.

Kommuneledersamlinger

Oppvekst- og utdanningsavdelingen har gjennomført to kommuneledersamlinger i 2012. På en av disse samlingene ble resultater av Fylkesmannens tilsynsarbeid løftet frem. På nevnte samling la rektor ved Nidarvoll skole frem skolens arbeid for å sikre elevene et godt psykososialt skolemiljø.

Den andre kommuneledersamlingen i regi av avdelingen var for skole- og barnehageeiere. I tillegg til dette arrangerte Fylkesmannen en kommuneledersamling for skole- og helseledere i samarbeid med KS i april 2012. Den årlige tverrfaglige konferansen om temaet barn og unge, "Røroskonferansen", hadde i 2012 et fokus på skole/opplæring. Hovedinnleder på denne konferansen var Thomas Nordahl.

Kurs i skolejuss

Fylkesmannen har laget et kursopplegg for ansatte i skoleverket der deltakerne skoles i lov- og regelverk. Det var planlagt to regionale kursdager mot slutten av året 2012. Ett av kursene ble avlyst, mens det andre ble utsatt til- og gjennomført i januar 2013.

Voksenopplæringen

Fylkesmannen har gjennomført 2 nettverksmøter for rektorene ved de kommunale voksenopplæringssettene. Her informerte vi om regelverk knyttet til opplæringsloven kap 4A, og drøftet samordningsmuligheter mellom opplæring etter introduksjonsloven og opplæringsloven.

Dialogmøter med Sør-Trøndelag fylkeskommune

Fylkesmannen gjennomførte 2 dialogmøter med ledelsen av opplæringsavdelingen i fylkeskommunen. Møtene blir brukt til å ta opp overordnede tema med utgangspunkt i utviklingsarbeid, forvaltningsarbeid og tilsyn.

Kontakt med privatskoler

Fylkesmannen har god kontakt med de private skolene både på grunn- og videregående skoles nivå. Det er gjennomført en samling for de private skolene. Samlingen ble gjennomført høsten 2012 og skjedde i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Annet

Fylkesmannen deltar i ulike samarbeidsfora med eksterne aktører. Eksempelvis samarbeid med KS og universitet/høgskolesektoren, der Fylkesmannen formidler nasjonal skolepolitikk.

Oppvekst- og utdanningsavdelingen har den nødvendige kompetanse til å gi kvalifisert og riktig informasjon til de som etterspør denne. Fylkesmannen mener at egen måloppnåelse knyttet til resultatområde 31.4 er god. Dette fordi områdene i embetsoppdraget, som vi er bedt om å ha et særskilt søkelys på, er fulgt opp.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Gjennomføring av nasjonale prøver og eksamener har vært organisert i henhold til forskrifter, læreplaner og andre sentralt gitte retningslinjer. Arbeidet med gjennomføring av sentralt gitt eksamen i grunn- og videregående opplæring har gått som planlagt.

De elektroniske systemene PAS og PGS fungerer i all hovedsak som et godt verktøy for alle involverte. Fylkesmannen har likevel, også i fjor, brukt noe tid på support/veiledning knyttet til området. Fylkesmannen har ikke vurdert det slik at det har vært behov for å iverksette særlige opplæringstiltak.

Ressursbruk i forhold til arbeidet med nasjonale prøver, elektroniske kartleggingsprøver og eksamen var samlet sett ca 47 ukesverk. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på området som god. I dette ligger at Fylkesmannen har den nødvendige kompetansen til å ivareta dette resultatområdet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Fylkesmannen benytter, i stor grad, informasjonen som fremkommer etter gjennomføringen av nasjonale prøver - både i tilsynsarbeid og i annen dialog med skoleeiere og skoler. Fylkesmannen benytter i mindre grad eksamensresultater i tilsynsarbeidet.

	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Fylket som helhet avviker ikke fra landsgjennomsnittet mht fritak.	Det er store forskjeller mellom kommunene mht fritaksprosent. De aller fleste kommunene opererer med fritaksprosent nær null, mens ytterpunktet har en fritaksprosent i enkelte fag på rundt 20. Dette er svært små kommuner, men likevel bekymringsverdig.	Den store forskjellen mellom enkelte kommuner anses å komme av fritaksforskriftens uklarhet rundt elever med vedtak om spesialundervisning.	Kommunene blir kontaktet, enten per telefon, eller i fylkesmannens dialogmøter med kommunene.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Forvaltningen av tilskuddsordningene over kap 225 post 64 (opplæring av barn og unge i asylmottak) og kap 225 post 66 (leirskoleopplæring) er omtalt i tertialrapporteringen fra Fylkesmannen.

Kap 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Fylkesmannen har mottatt søknader fra Heimdal og Oppdal videregående skoler. Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll. Etter kontroll av søknadene, er disse oversendt Utdanningsdirektoratet for videre behandling.

Kap 225 post 65 Tilskudd til samisk i videregående opplæring

Fylkesmannen har mottatt søknad fra fylkeskommunen. Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll. Etter kontroll av søknadene er disse oversendt Utdanningsdirektoratet for videre behandling.

Kap 253 post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Fylkesmannen har gjennomgått folkehøgskolenes regnskap for 2011 og oversendte en oppsummering til

Fylkesmannen har forvaltet tilskuddsordningene etter gjeldende bestemmelser og retningslinjer. Avdelingens kompetanse anses som tilfredsstillende. Oppvekst- og utdanningsavdelingen deltar i embetets budsjettgruppe, der personer med økonomiansvar- og kompetanse deltar. I denne gruppa blir også tilakuddsforvaltning diskutert. Ressurshensyn har gitt noe begrensede muligheter for gjennomføring av stikkprøvekontroller. På tross av dette anses måloppnåelsen på dette resultatområdet som god.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Ved fordeling av kompetanseutviklingsmidler har Fylkesmannen, gjennom møter med kommunale aktører, organisasjoner og representanter fra universitet/høgskoler, skapt en god dialog om etter- og videreutdanning. Viktigste forum i så måte har vært *Styringsgruppen for etter- og videreutdanning i lærerutdanningsregion midt*. I tillegg til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag deltar her Høgskolen i Nord-Trøndelag, Høgskolen i Sør-Trøndelag, NTNU, Dronnings Mauds Minne – samt to primærkommuner og én fylkeskommune.

Fylkesmannens deltakelse i andre fora, indirekte relatert til kompetanseutvikling, har også bidratt til et godt samarbeid med skoleeiere og universitet/høgskoler. Eksempler på dette er deltakelse i fora som *Veiledning av nyutdannede lærere*, *Skolelaboratoriet*, *Fagutvalget for lektorutdanning ved NTNU* og *Lærerutdanning i realfag*. Fylkesmannen kan i slike fora bidra med en helhetsoversikt som kan bedre utnyttelsen av statlige og lokale/regionale ressurser.

Fylkesmannen tildelte midler til videreutdanning for vårsemesteret og høstsemesteret 2012 i tråd med retningslinjene gitt av Utdanningsdirektoratet. Det var, i 2012, lite frafall fra lærere som hadde startet studiene i skoleåret 2011/2012.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tildelte midler til videreutdanning tilsvarende 166 studieplasser med oppstart høsten 2012. Søkningen på de statlige frikjøpte studieplassene var høyere enn ventet – og vi registrerer igjen en økning i forhold til foregående år. To viktige suksessfaktorer er, etter Fylkesmannens vurdering, muligheten til å søke på *andre studier* enn de statlig frikjøpte plassene, samt den endrede finansieringsmodellen i favør av skoleeier. Den sentrale strategiavtalen lå som forutsetning for alle tildelingene. For kalenderåret 2012 overførte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag kr 16 987 070 til videreutdanning av lærere.

Også i 2011 var det forskjell mellom skoleeierens ønske om, og muligheter til, å prioritere videreutdanning innenfor de rammene den sentrale avtalen setter. Den nye finansieringsordningen har imidlertid ført til en betydelig større interesse fra skoleeiere. Likevel er det 11 kommuner i Sør-Trøndelag som ikke har noen lærere innenfor ordningen *Kompetanse for kvalitet* i 2012/2013.

Fylkesmannen vurderer skoleeierens behov for etter- og videreutdanning som svært varierende i Sør-Trøndelag. Trondheim kommune, med randkommuner, står i en positiv særstilling i så måte, med lite behov for etter- og videreutdanning.

Fylkesmannen ble tildelt kr 2 915 000 til etterutdanningstiltak i grunnopplæringen. Midlene ble tildelt etter forutsetningene fra Utdanningsdirektoratet og i dialog med partene. Skoleeiere melder ofte behov for flere statlige midler knyttet til etterutdanning.

Åtte av fylkets primærkommuner avsluttet utviklingsarbeidet *Vurdering for læring i 2011*; rapport ble levert ultimo januar 2012. I pulje 2 har Fylkesmannen innhentet, gjennomgått og videresendt sluttrapport og økonomirapport fra skoleeiere innenfor videregående opplæring til Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannens samlede ressursbruk knyttet til resultatområde 32.2 Kompetanseutvikling anslås å være 23 ukeverk.

Fylkesmannens vurdering er at vi har tilstrekkelig kompetanse og nok ressurser til å løse oppdraget. Den nære kontakten fylkesmennene har med direktoratet er en viktig kompetansefaktor i så måte. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på dette resultatområdet som god.

Rekruttering til lærerutdanning GNIST

Rekruttering og utdanning av lærere og skoleledere gjennom GNIST-partnerskapet har fått økt oppmerksomhet i 2012. Kunnskapsdepartementet besluttet at GNIST-partnerskapet skulle ha en sentral rolle i oppfølging av Strategi for ungdomstrinnet og den skolebaserte kompetanseutviklingen som planlegges fra høst 2013 til vår 2017. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag var tidlig ute og tilsatte en regional prosjektleder med ansvar for framdrift i arbeidet. Samtidig besluttet utdanningsdirektøren selv å gå inn som deltaker i det regionale GNIST-partnerskapet og i samarbeid med prosjektleder, sørge for større sammenheng mellom GNIST-satsingen og andre prioriterte oppgaver innenfor embetet, spesielt knyttet til skoleutvikling/etter- og videreutdanning. Prosjektleder var på plass 1. oktober 2012 med arbeidsplass hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Prosjektleder har allerede etablert kontakt med skoleeierne i fylket og kompetansemiljøene ved NTNU og HIST. Disse anses som viktige samarbeidsparter i den skolebaserte kompetanseutviklingen, og planleggingen av den kompetanseutviklingen som skal skje har startet.

32.3 Skoleporten

Samlet ressursbruk for arbeidet med Skoleporten, herunder brukerstøtte og veiledning, anslås til 3 ukeverk. I tillegg brukes det flere ukeverk knyttet til Skoleporten når Fylkesmannen forbereder tilsyn og annen dialog med kommunene.

Fylkesmannens vurdering er at vi har tilstrekkelig kompetanse og nok ressurser til å løse oppdraget. Den nære kontakten fylkesmennene har med direktoratet er en viktig kompetansefaktor i så måte. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på dette resultatområdet som god.

Annet: Fylkesmannen vil gjenta et forbedringspotensiale ved Skoleporten. Tall fra Elevundersøkelsen presenteres per dato som snittall. En slik presentasjon av disse dataene kan føre til feil fokus ved lokal gjennomgang/analyse av tallene. Samme snitt kan framkomme med helt ulike utgangspunkt. En skoleeier kan dermed påberope seg et bedret skolemiljø, eksempelvis knyttet til eget arbeid mot mobbing, fordi årets snittall er bedre enn fjorårets; dette selv om flere faktisk oppgir å bli mobbet. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ønsker derfor at tallene i Skoleporten gjengis som spredningstall (faktisk rapportering på de ulike svaralternativene).

32.4 Erfaring- og kunnskapsinnhenting

Dronning Sonjas skolepris

Fylkesmannen har informert kommuner og skoler både muntlig og skriftlig. På tross av dette har ingen nominasjoner kommet inn til Fylkesmannen i løpet av 2012.

Nytt arbeidslivsfag

Fylkesmannen har, i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, gjennomført 2 erfaringsseminarer om temaet. Den første samlingen vektla generell erfaringsutveksling mellom forsøkskommunene, mens den andre samlingen hadde hovedtema vurdering.

Forsøk med fremmedspråk 6. og 7. trinn

Fylkesmennene rapporterte i juni 2011 til Utdanningsdirektoratet om den lokale implementeringen av forsøket. Det er et klart ønske blant skoler og skoleeiere som deltok i forsøket at ordningen skal bli permanent. Skoleeiere ønsker en lokal videreføring av tilbudet i sin kommune.

Veilederkorps

Fylkesmannen har informert om ordningen og har bistått Utdanningsdirektoratet ved gjennomføring av en regional samling om temaet.

TALIS-konferanse

Fylkesmannen bistod Utdanningsdirektoratet i planlegging og gjennomføring av TALIS-konferansen høsten 2012.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Informasjon og veiledning

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har gjennomført et systematisk informasjonsarbeid i henhold til dette oppdraget, overfor alle kommunene og fylkeskommunen. Vi har brukt tilgjengelig statistikk inklusive resultater fra Nasjonale prøver, Elevundersøkelsen m.m. i diskusjoner med kommunene/fylkeskommunen om utviklingen på

området og veien videre. I denne sammenheng er kommunene og fylkeskommunen bedt om å rapportere egne strategier for å innfri forventningene på feltet. Dette informasjonsarbeidet må sees i sammenheng med arbeidet rettet mot opplæring til barn, unge og voksne med behov for særskilt hjelp og støtte i kommunene og fylkeskommunen.

Dokumentasjon

Som nevnt i avsnittet ovenfor, innhenter Fylkesmannen i Sør-Trøndelag informasjon om alle kommuner og fylkeskommunens strategier og tiltak knyttet til Utdanningsdirektoratets utdyping av resultatområdet, jf. brev datert 20.4.2012. Dataene samles i en database. Registrering pågår. Arbeidet med sammenstilling, vurdering og oppfølging skjer i 2013. Resultatene fra denne innsamlingen vil ligge til grunn for hvilke tiltak Fylkesmannen vil gjennomføre i 2013.

Det er i tillegg gjennomført mange veiledningstiltak bl.a. etter forespørsel fra skolefaglig ansvarlig i grunnopplæringen og voksenopplæring, PPT, barnehageledere og sosiale institusjoner. Fylkesmannen gjennomfører veiledning i tilknytning til tilsyn og klagebehandling.

Tverrfaglig og tverretattlig nettverk

Fylkesmannen bidrar med innlegg på ledersamlinger for PPT. Likeledes er det opprettet samarbeidsmøter mellom utdanningsdirektørene i regionen til Statped midt hvor det blant annet arbeides med å avklare samarbeidsformene etter etableringen av Statped. Fylkesmannen har deltatt i vurderingene av Faglig løft, som er et samarbeid mellom Statped midt og NTNU. Fylkesmannens oppvekstavdeling deltar også i samarbeid om tiltak i skolen knyttet til barn som blir akutt plassert av barnevernet. Dette er et arbeid som er initiert av Bufetat. Internt i embetet er det etablert en samarbeidsgruppe med flerfaglig representasjon fra Sosial og helseavd. og oppvekst- og utdanningsavdelingen.

Fylkesmannen har arbeidet systematisk og lagt et grunnlag for det videre arbeid som vi har forventninger til vil kunne gi resultater. Embetet opplever å ha hatt tilstrekkelig kompetanse og det er flere ansatte som har bidratt. Hovedstrategien i 2012 har vært direkte kommunikasjon med lederne i kommunene og fylkeskommunen. Denne strategien har vært valgt for å få oppmerksomhet om temaene i oppdraget. Måloppnåelsen vurderes av den grunn til å være god.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgåver på barnehageområdet

På resultatområde 33 har Fylkesmannen brukt 64 ukeverk i 2012. Behovet for ressurser til informasjon og veiledning og klagesaksbehandling har økt etter overgangen til rammefinansiering av barnehagesektoren. Tilsynsaktiviteten er i tråd med minimumskravet til tross for redusert bemanning i store deler av året. Fylkesmannen rapporterer om avvik knyttet til klagesaksbehandling. Dette er omtalt under pkt 33.2.

Fylkesmannen har høsten 2012 tilrettelagt for et 2-dagers studiebesøk for KD i Trondheim.

33.1 Tilskuddsforvaltning

Søknader på de aktuelle tilskuddsordningene er behandlet i tråd med retningslinjer og resultatkrav. For tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler ble saksbehandlingstiden på flere måneder på grunn av at det tok lang tid før Fylkesmannen fikk belastningsfullmakt.

Det er ikke innkommet klager på dette området i 2012.

Det vises forøvrig til beskrivelse av gjennomførte kontroller i "Statsbudsjettet 2012 - rapportering 3. tertial frå fylkesmannsembeta, tilleggsrapportering", som viser at resultatkravet er innfridd. Måloppnåelsen vurderes som god.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har mottatt forholdsvis få klagesaker, men på likeverdig behandling har vi i 2012 mottatt 10 saker (ingen i 2011). Saksbehandlingstiden har vært lang for de fleste av disse sakene på grunn av manglende kapasitet og kompetanse i embetet, og stort behov for avklaringer rundt regelverket. Fylkesmannen er inne i en tilsettingsprosess (ny stilling) for å tilføre avdelingen den nødvendige kompetansen på området.

Godt arbeid med informasjon og veiledning i sektoren kan være en medvirkende årsak til at vi har få klagesaker.

På grunn av den lange saksbehandlingstiden på klagesaker etter forskrift om likeverdig behandling vurderes ikke måloppnåelsen som god.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	1	1	0	0	2
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
Merknad					

Forskrift om familiebarnehager - § 7 En sak innkommet 13.12.2012, ikke ferdigbehandlet. Forskrift om likeverdig behandling - 8 av 10 saker innkommet i 2012 ikke ferdigbehandlet. 1 lovlighetskontroll gjennomført. Forskrift om disp. fra utdanningskravet - en sak innkommet 22.11.2012 er ikke ferdigbehandlet.

33.3 Informasjon og veiledning

Det løpende arbeidet med informasjon og veiledning til barnehagemyndighet og barnehageeiere foregår daglig gjennom e-post og telefonkontakt, og Fylkesmannen har for det meste god kontakt med- og god oversikt over tilstanden i barnehagesektoren i de enkelte kommunene. Det er gjennomført to to-dagers samlinger med kommunene som barnehagemyndighet i 2012. Kommunene uttrykker at denne type samlinger er nyttige, og for Fylkesmannen er dette et forum for å bli godt kjent med kommunene og deres utfordringer. Gjennom tilsynsaktiviteten blir det samtidig gitt mye veiledning ved behov.

Overfor barnehageeierne som målgruppe er det ikke gjennomført spesielle tiltak i 2012.

Arbeidet med forskriften om likeverdig behandling har vært prioritert. Det føres en fortløpende logg over henvendelser og saksbehandling av disse. Fylkesmannens hjemmeside har vært aktivt brukt til informasjon. Det ble gjennomført et kurs/møte for kommuner med private barnehager i januar 2013 i samarbeid med FM i Nord-Trøndelag. Dette fikk positiv oppslutning og evaluering av kommunerepresentantene. Fylkesmannen har initiert 5-fylkessamarbeid på området. Dette samarbeidet omfatter møter og gjensidig veiledning, og Fylkesmannen opplever at dette er med på å styrke vår egen kompetanse. Behov for avklaringer rundt nytt regelverk fra sentralt hold er stadig stort. Fylkesmannen viser i denne forbindelse blant annet til vår rapportering på området i september 2012.

Når det gjelder rett til barnehageplass og dimensjonering av barnehage tilbudet er dette et område hvor kommunene generelt har god kontroll, og Fylkesmannen har vurdert at behovet for særskilte tiltak på området ikke har vært nødvendig.

Måloppnåelsen på området vurderes som god, dette sett opp imot tilgjengelige ressurser og kompetanse.

33.4 Tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført 5 planlagte tilsyn, hvorav tre som systemrevisjon. Utvalget av kommuner har vært basert på ROS-analyser. Tema for tilsyn har vært i tråd med embetsoppdraget, bortsett fra likeverdig behandling og regelverket om rett til barnehageplass. To av tilsynene har hatt kravet om politiattest som tema. Fylkesmannen har ikke gjennomført hendelsesbaserte tilsyn i 2012.

Flere tilsyn har avdekket avvik i forhold til myndighetsoppgavene. Kommunene rapporterer i hovedsak lukking av avvik innenfor Fylkesmannens tidsfrister.

I tilknytning til tilsynsaktiviteten har Fylkesmannen ved de enkelte systemrevisjoner ved behov og ønske fra kommunen gjennomført veiledning av kommunene som barnehagemyndighet. Det har da vært lagt vekt på roller og oppgaver kommunen har. Dette har vært nyttige og vellykkede tiltak som også har medvirket til økt måloppnåelse på andre resultatområder, spesielt på 33.3 og 34.2.

Ut fra tilgjengelige ressurser mener Fylkesmannen at måloppnåelsen har vært god. Etter flere år med tilsyn registrerer Fylkesmannen at kommunene generelt er i god utvikling med tanke på oppgaven som barnehagemyndighet. Embetet skal i 2013 styrke bemanningen på barnehageområdet for å bedre måloppnåelsen ytterligere. Dette vil også gjøre embetet bedre rustet til å vurdere behovet for hendelsesbaserte tilsyn.

FMST

Tilsynsobjekt:	Frøya kommune
Tema/myndighetskrav:	Barnehageloven §§ 10, 11, 16,17, 18
Avvik/funn:	Det vil bli gitt flere avvik
Frist for lukking av avvik:	01.05.2013
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Systemrevisjon. Intervjuer gjennomført 5.des. 2012, endelig rapport ferdigstilles februar 2013.

FMST

Tilsynsobjekt:	Åfjord kommune
Tema/myndighetskrav:	Barnehageloven § 10. 16, 17, 18
Avvik/funn:	§ 10
Frist for lukking av avvik:	01.11.2012
Pålegg:	Nei
Merknad:	§ 16
Ressursbruk:	
Kommentar:	Systemrevisjon

FMST

Tilsynsobjekt:	Klæbu kommune
Tema/myndighetskrav:	Barnehageloven §§ 10, 11,16, 17, 18
Avvik/funn:	
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	§§ 10 og 16
Ressursbruk:	
Kommentar:	Systemrevisjon

FMST

Tilsynsobjekt:	Selbu kommune
Tema/myndighetskrav:	Barnehageloven § 19
Avvik/funn:	Barnehageloven §§ 19, jf. 10
Frist for lukking av avvik:	01.03.2013
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Planlagt stedlig tilsyn

FMST

Tilsynsobjekt:	Tydal kommune
Tema/myndighetskrav:	Barnehageloven § 19

Avvik/funn:	
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Planlagt stedlig tilsyn

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehager

Fylkesmannen har arbeidet med kvalitetssikring av barnehagenes årsrapporter i BASIL, fulgt opp enkeltkommuner og gitt veiledning overfor barnehager og kommuner i forhold til utfylling av skjema. Opplysningene er brukt til å utarbeide egne oversikter på områdene pedagogisk bemanning, dispensasjoner og styrerkrav i familiebarnehager. På grunn av manglende kapasitet og kompetanse i 2012 har ikke disse opplysningene vært brukt på samme måte som i 2011.

Fylkesmannen registrerer at noen kommuner har utfordringer knyttet til å få barnehagene til å levere årsregnskapene. Dette vil endre seg fra 2013 ved innføring av nytt regelverk.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen som god, men ønsker å forbedre den ytterligere ved å følge opp og bruke rapporteringen aktivt i oppfølgingsarbeid overfor kommuner og barnehageeiere. Kontroll av årsmeldinger vurderes som en viktig kilde til oversikt i sektoren, og grunnlag for aktiv veiledning av kommunene som barnehagemyndighet.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

På resultatområde 34 har Fylkesmannen brukt 20 ukeverk i 2012. På grunn av redusert bemanning som følge av sykdom, har det ikke vært gjennomført så mange tiltak som ønskelig, men grunnet opparbeidet erfaring og samordnet oppgaveløsning vurderes måloppnåelsen likevel som tilfredsstillende.

Vi har som ett av seks embeter gjennomført et pilotprosjekt med svært godt resultat, og fulgt opp satsingen på kvalitetsutvikling i barnehager med samiske barn. Det vises forøvrig til vurderinger knyttet til punktene 34.2 og 34.3.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Alle fylkets 25 kommuner er tildelt kompetansemidler til gjennomføring av lokale kompetansetiltak. Det er utarbeidet interkommunale kompetanseplaner som ivaretar lokale kompetansebehov. Tildelingene er gjort ut fra en fordelingsnøkkel. Det rapporteres at private- og kommunale barnehager deltar på lik linje. Det er ulikt hvordan de 5 regionene i fylket har kommet i gang med gjennomføringen av satsingen "Vennskap og deltagelse for barnehageansatte i 2012". Det er fortsatt flere som jobber med tema fra kompetansestrategien for barnehagesektoren 2007 - 2011.

Sør-Trøndelag ligger litt over landsgjennomsnittet når det gjelder andelen menn som arbeider i barnehage, og tallet er forholdsvis stabilt. Fra 2012 er arbeidet med økt rekruttering av menn også tatt inn i lokalt GLØD-arbeid. Trondheim kommune har fått skjønnsmidler for å arbeide med et eget "Menn i barnehage"-rekrutteringsprosjekt som Fylkesmannen har store forventninger til. Oppstart av lokalt GLØD-arbeid har vært positivt, og det har vært lett å få en bred representasjon i nettverket. I 2012 har vi hatt et særskilt samarbeid med DMMH om dette.

Vi har videreført et svært velykket samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Nordland om kursrekker for personale i barnehager med samiske barn.

Trondheim kommune mottar kompetansemidler for å gjennomføre planer og tiltak i arbeidet med å styrke barnehagenes kompetanse i språkstimulering og flerkulturell pedagogikk. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med fagmiljøene. De andre kommunene i fylket inviteres inn på kursdag.

For gjennomføring av pilotprosjektet Barnehagen som arena for læring og danning, initierte Fylkesmannen et samarbeid med Dronning Mauds Minne Høgskolen og 4 kommuner. Det er utarbeidet en fagrapport og 11

erfaringsrapporter.

Embetet har bidratt i undervisning knyttet til styrerutdanningen ved DMMH.

Kompetansemidlene er svært vesentlige bidrag for å få til en målrettet satsing på kompetanse- og kvalitetsutvikling i fylket. Det er variasjon i hvor mye den enkelte kommune avsetter av egne økonomiske ressurser til utviklingsarbeid, men alle deltar i lokalt arbeid og i region- og fylkesvise tiltak.

Ut fra tilgjengelige arbeidskapsitet i embetet vurderes måloppnåelsen som god.

34.3 Andre satningsområde

Fylkesmannens likestillingsteam har i 2012 blant annet utarbeidet en lokal handlingsplan for pedagogisk likestillingsarbeid med utgangspunkt i regjeringens "Likestilling 2014", som skal gjennomføres med tiltak de to neste årene. Dette er et tiltak for å bedre måloppnåelsen på området. Rekruttering av menn inngår som en del av dette, og ivaretas også i lokalt GLØD-arbeid (se 34.2). I samarbeid med Dronning Mauds Minne Høgskolen (DMMH) er det gjennomført "Fagdag for menn" med svært god oppslutning. Fylkesmannen har i samarbeid med to av regionene i fylket gjennomført kurset "Søt eller tøff - et fritt valg?" til utvalgte kommuner. MiB-arbeid i tre kommuner og prosjekt "Likestilling og likeverd" i Trondheim kommune har også fått tildelt midler til tiltak. Beskrevne tiltak, likestillingsmidler og engasjerte medlemmer av likestillingsteam er viktige faktorer for å holde et trykk på dette arbeidet.

I samarbeid med DMMH og kommunene i en region gjennomføres kompetanseutviklingstiltak for assistenter i barnehagene (KOMPASS for 30 studenter.)

Fylkesmannen har ikke arbeidet aktivt med "Manifest mot mobbing", men har et generelt fokus på barns psykisk helse og trivsel gjennom andre tiltak som f.eks. tverrfaglig konferanse for kommunene i samarbeid med Sosial- og helseavdelinga, R-BUP og KORUS.

Når det gjelder oppfølging av Handlingsplan for samiske språk vises til 34.2. I tillegg arbeides det med aktiv informasjon og veiledning av aktuelle målgrupper på området, og nettverksarbeid som har økt kunnskapen og fokus på samiske barns rettigheter.

Sett i forhold til tilgjengelige ressurser og kompetanse, vurderer Fylkesmannen måloppnåelsen på området til å være god.

Ressursrapportering

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger til eksterne, i hovedsak sensur grunnskole og sensur videregående skole. De eksterne honorarutbetalingene utgjør ca 89,57% av de totale lønnsutgiftene som fremkommer på fagdepartement.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 087 486,84	kr 77 643,17
31.4 Informasjon og veiledning	kr 818 246,25	kr 123 835,43
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl.prøver	kr 352 106,57	kr 10 972 744,57
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 1 593 030,95	kr 10 352,14
32.2 Kompetanseutvikling	kr 70 431,48	kr 308 899,58
32.3 Skoleporten	kr 8 338,42	kr 19 410,80
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 7 964,40	kr 43 633,46
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 185 867,30	kr 99 869,80
33.2 Klagesaksbehandling	kr 14 936,45	kr 25 174,15
33.4 Tilsyn	kr 664 617,69	kr 125 870,68
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 411 898,06	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 19 870,36	kr 179 655,72
Andre oppgaver under KD	kr 18 663,00	kr 1 141,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 37 075,11	kr 0,00
Sum:	kr 5 290 532,00	kr 11 988 230,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det kom inn 49 tilsynssaker til Fylkesmannen i 2012. I tillegg ble det overført 13 uferdige tilsynssaker fra 2011. Fylkesmannen har sluttbehandlet 48 tilsynssaker i 2012 og 14 saker er overført til 2013. I 10 av sakene er det avdekket lovbrudd fra barneverntjenestens side. I tillegg til tilsynssakene mottok Fylkesmannen ca 30 skriftlige henvendelser fra barneverntjenestens brukere. Disse er besvart i form av råd og veiledning fra Fylkesmannen.

41.2 Planlagt tilsyn

Embetsoppdraget fra Helsetilsynet om tilsyn med barneverntjenesten ga Fylkesmannen i oppdrag å gjennomføre tilsyn med tre kommuner i 2012. Dette som en del av et landsomfattende tilsyn. Tilsynene ble gjennomført etter systemrevisjonsmetoden. Tilsynsystema var kommunenes praksis for gjennomføring og avslutning av undersøkelser i barnevernet. To av kommunene fikk avvik.

Når det gjelder barneverninstitusjonene inneholdt embetsoppdraget krav om systemtilsyn ved alle institusjoner, og individtilsyn i det omfang som fremgår av forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling. Det ble gjennomført systemtilsyn ved alle 15 institusjoner i fylket. Det er i tillegg gjennomført 66 individtilsyn ved institusjonene. Dette utgjør 100 % av de lovpålagte tilsynsbesøkene. Det er gjennomført samtaler med til sammen 128 av 245 beboere i forbindelse med disse individtilsynene.

Det vises for øvrig til egen årsrapport for 2012 til Statens Helsetilsyn.

41.3 Klagesaker

I 2012 har Fylkesmannen behandlet tre klagesaker etter bvl § 6-5. To vedtak ble stadfestet og ett vedtak ble opphevet og sendt tilbake for ny behandling. I tillegg er to klagesaker oversendt kommunen til forberedende klagesaksbehandling. Antall klagesaker vedrørende hjelpetiltak fra kommunal barneverntjeneste har alltid vært lavt, men tallet er særlig lavt for 2012. Fylkesmannen har viet forholdet oppmerksomhet i møter med barneverntjenestene.

41.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har fulgt opp 5 barneverntjenester spesielt på grunn av store og vedvarende fristoversitelser i 2012. Det er gjennomført møter med kommunenes ledelse. En kommune er pålagt månedelig rapportering. Det er ikke gitt mulkt til noen av kommunene.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i NAV

Fylkesmannen mottok 180 klager i 2012 mot 201 klager i 2011 og 230 i 2010. Fylkesmannen behandlet 200 saker hvorav 152 saker om økonomisk stønad etter kap. 4 i sosialtjenesteloven i Nav, 32 saker ble opphevet og sendt tilbake, 9 saker ble endret. Fylkesmannen mottok ingen klager om kvalifiseringsprogrammet.

Fylkesmannen har mottatt 47 og behandlet 42 saker etter helse- og omsorgs-loven kap. 3. 7 saker ble opphevet og sendt tilbake og 2 saker ble omgjort. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid 1,7, 98,5 % innen tre måneder.

Erfaringer fra klagesaker viser at det fremdeles er mangelfull kompetanse i Nav for behandling av saker etter sosialtjenesteloven i Nav. Dette gjelder spesielt saksbehandling og lovforståelse. Dette fremkommer bl.a. ved at lovbestemmelser fra folketrygdloven legges til grunn for behandling av søknad om økonomisk sosialhjelp. Klagesakene behandles skjelden ut fra formålsbestemmelsen, det er gjennomgående i journaler gjennomgått ved tilsyn at barnets situasjon ikke er beskrevet. Saksbehandlingen fremstår som standardisert og ikke basert på individuell behandling. Det tas i liten grad hensyn til uttalelse fra sakkyndig for eksempel lege. Sakene preges av et stort fokus på økonomi, og gir ikke et helhetlig økonomisk, sosialt og helsemessig bilde av søkerens situasjon slik loven forutsetter.

Klagesaksbehandling og tilsyn viser fortsatt mangler på samordning og samhandling innen det enkelte Navkontor og med samarbeidspartnere. Etter at Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med økonomisk stønad i Nav i 2012, har etterspørselen etter kompetanse i sosialtjenesteloven i Navkontorene, økt.

Fylkesmannen har rapportert til Statens Helsetilsyn gjennom rapporterings-systemet NESTOR.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

Det vises til rapportering på de enkelte underområdene.

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen foretar tilsynsmessig oppfølging av henvendelser fra tjeneste-mottakere, pårørende, ansatte eller andre om hendelser hvor det er grunn til å vurdere om kommunens sosiale tjenester i Nav drives på en måte som kan ha skadelige følger for tjenestemottaker eller på annen måte er uheldig eller uforsvarlig. Slike henvendelser sendes den aktuelle kommune for uttalelse. Rapporteringssystemet NESTOR, er lite tilpasset registrering av hendelsesbaserte tilsynssaker. Fylkesmannen har derfor en intern registrering som viser at 12 saker ble registrert som tilsynssak i 2012.

Fylkesmannen skal implementere veileder for hendelsesbasert tilsyn med kommunenes sosiale tjenester. Veilederen er gjennomgått av alle personer som arbeider med saker etter sosialtjenesteloven og sosialtjenesteloven i Nav, og legges til grunn ved saksbehandling av tilsynssaker.

74.2 Planlagt tilsyn

I embetsoppdraget fra Statens helsetilsyn var det i 2012 krav om 6 tilsyn i Nav; "tilsyn med behandling av søknad om økonomisk stønad fra familier med barn". I Sør-Trøndelag ble det gjennomført slikt tilsyn i seks kommuner. Det ble avdekket avvik i tre kommuner.

74.9 Andre oppdrag

Det er ikke gjennomført noen kartlegginger fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag under punkt 74.9

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har rapportert til Statens helsetilsyn via rapporteringssystemet Nestor. Det vises til denne rapporten

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag behandlet og avsluttet i 2012 til sammen 151 tilsynssaker. Herav ble 36 saker avsluttet uten tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring Samlet saksbehandlingstid for de 115 ut-sakene med vurderinger er i måneder 4,2 (gj.sn) og 4,0 (median)

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i tillegg rapportert til Statens helsetilsyn via rapporteringssystemet Nestor.

82.2 Planlagt tilsyn

Med utgangspunkt i oppdraget fra Statens helsetilsyn settes det opp en årlig plan for gjennomføring av tilsynene i Sør-Trøndelag. I 2012 var kravet i embetsoppdraget at det skulle gjennomføres 17 tilsyn hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og fem tilsyn hjemlet i lov om spesialisthelsetjeneste.

Det er i 2012 gjennomført 13 tilsyn hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester - det ble avlyst 2 tilsyn p.g.a. sykdom og 2 p.g.a. habilitetsproblematikk. To tilsyn som var planlagt ble utsatt til 2013. Årsaken til avlysning/utsettelse av tilsyn var ressursforhold i avdelingen og nødvendighet for å prioritere hendelsesbaserte tilsynssaker.

Det er i 2012 gjennomført fire tilsyn hjemlet i lov om spesialisthelsetjeneste i Sør-Trøndelag. Bakgrunn for at det ble ett mindre tilsyn enn kravet for Sør-Trøndelag er at to tilsyn ble slått sammen til ett. Vi har i tillegg vært delaktige i tilsyn med spesialisthelsetjenesten ved fire tilsyn i Nord-Trøndelag og ved seks tilsyn i Møre og Romsdal.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag behandlet i 2012 til sammen 71 saker, herav ble 3 saker avvist. Samlet saksbehandlingstid for de 68 ut-sakene som ble realitetsbehandlet er i måneder: 1,8 (gj.sn) og 1,6 (median)

Av rettighetsklagene gjaldt 33 saker spørsmål om nødvendig helsehjelp. 100% av disse sakene ble behandlet innen 3 måneder.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i tillegg rapportert til Statens helsetilsyn via rapporteringsystemet Nestor.

82.9 Andre oppdrag

Barnevern-, sosial og helsemelding:

Helse- og sosialmelding 2011 ble sendt oppdragsgiverne Statens helsetilsyn og Helsedirektoratet og ulike adressater innen fristen 01.03.2012. Meldingen omfattet tema med sosial- og helsepolitisk betydning samt erfaringer fra tilsyn med helse- og sosialtjenestene. Barnevernsrapporten ble sendt i egen sending fra Oppvekst- og utdanningsavdelingen. For 2012 har Fylkesmannen valgt å ikke lage en egen Barnevern-, sosial og helsemelding, men i stedet konsentrere seg foreliggende rapport. Sammenstilling av denne vil formidles til kommuner og foretak.

Andre oppdrag - Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester

Oppgaver etter helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9

Lov om sosiale tjenester kap. 9 skal sikre rettssikkerheten ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming. Overprøving av vedtak og behandling av søknader om dispensasjon skal skjefortløpende og behandlingstiden skal ikke overstige tre måneder.

Fylkesmannen mottok meldinger om skadeavvergende tiltak i 2012 mot 802 i 2011. Dette omfattet 49 personer. Fylkesmannen overprøvde 46 vedtak om tjenester med makt og tvang i 2012 mot 44 i 2010. To vedtak bli ikke godkjent. Vedtakene omfatter 48 personer. Hvert vedtak kan inneholde flere tiltak. Saksbehandlingstiden har vært under to mnd. for overprøving av vedtak. Det ble gitt dispensasjoner fra kompetansekravene i loven. Ingen melding om skadeavvergende tiltak eller vedtak er påklaget.

Alle meldinger om skadeavvergende tiltak gjennomgås og det gis umiddelbar tilbakemelding til kommunen dersom Fylkesmannen har bemerkninger.

Retningslinjer for Fylkesmannens saksbehandling av beslutninger, vedtak, dispensasjoner og klager etter helse- og omsorgsloven er gjennomgått med de som behandler saker og fører stedlig tilsyn etter dette kapittel.

Om stedlig tilsyn se 74.2.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Dette arbeidet er omtalt under Statens Helsetilsyn sitt resultatområde 41.

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Fylkesmannen har gitt 586 separasjonsbevillinger og 463 skilsmissebevillinger i 2012. Separasjons- og skilsmissesakene blir stort sett behandlet etter hvert som de kommer inn. Maksimum liggetid før de har blitt undergitt behandling har vært 1-2 uker.

Fylkesmannen har ikke mottatt saker vedrørende bigami i 2012.

Fylkesmannen har i 2012 hatt til behandling 1 klagesak angående avslag på søknad om inngåelse av ekteskap før fylte 18 år. Avslaget ble stadfestet av klageinstansen.

Vi har ikke mottatt saker som klageinstans angående nektelse av vigsel (prøving av ekteskapsvilkår - prøvingsattest).

Vi rettleder løpende forstandere i registrerte trossamfunn og livssynssamfunn med vigselfrett.

Vi har i 2012 ikke reist sak for domstolen etter ekteskapsloven § 16a om ekteskapets gyldighet.

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 47 saker om godkjenning av utenlandske skilsmisser og 13 søknader om skiftefritak. Disse sakene blir som regel behandlet umiddelbart når de kommer inn.

42.3 Barneloven

Reiseutgifter ved samvær

Det er behandlet én sak i 2012. Det mottas ukentlig flere henvendelser om reiseutgifter, og det blir gitt råd/veiledning.

Stadfeste avtaler om foreldreansvar

Dette gjelder saker knyttet til stadfesting av avtaler om foreldreansvar. I disse avtalene avklares det hvor barnet skal bo fast og omfanget av samvær. Dette for at de private avtalene skal få tvangskraft. Det er behandlet 4 saker i 2012. Det blir jevnlig gitt råd og veiledning om lovens bestemmelser.

Behandle klager på avslag om dokumentinnsyn, samt krav om tap av opplysningsretten

Ingen klager er behandlet i 2012. Det er gitt informasjon og veiledning om dette ved henvendelser til Fylkesmannen.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen mottar daglig henvendelser fra privatpersoner og kommuner, og gir veiledning og informasjon om bestemmelser i barneloven.

Resultatområde 43 Førre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Det er gjennomført tilsyn med én kommune om ansvaret for et godt og helhetlig krisesentertilbud. Det ble gitt ett avvik som følge av tilsynet. Den aktuelle kommunen manglet internkontroll med krisesentertilbudet. Hjemmel for tilsynet går fram av krisesenterlova § 9, Statleg tilsyn.

Fylkesmannen har som et ledd i forberedelsene til tilsynet hatt et møte med Orkdal og Omegn Krisesenter. Hensikten var at Fylkesmannen skulle gjøre seg kjent med utfordringer krisesenteret har møtt på i samarbeidet med kommunene. Det ble videre innhentet opplysninger om hvilke kommuner senteret har skrevet samarbeidsavtale med. Denne informasjonen vil bli lagt til grunn, sammen med tidligere kartlegginger, for valg av framtidige tilsynsobjekt.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke iverksatt særskilte råd og veiledningstiltak ovenfor kommunene på krisesenterfeltet. Fylkesmannen har gitt råd og veiledning knyttet til krisetiltak.

Resultatområde 44 Familievern

Det er ett familievernkontor i Sør-Trøndelag. I 2012 ble det planlagt ett tilsyn med familievernkontoret. Tilsynet måtte imidlertid utsettes til 2013, da familievernkontoret ikke sendte inn etterspurt dokumentasjon innen fristen. Ny dato for tilsyn er satt til 29.08.2013.

Resultatområde 45 Barn og Unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen rapporterer på bruk av informasjonsmidler (kap 854/21) direkte til BLD. Denne rapporteringen skjer 1. mars 2013.

Aktiviteter på barnevernområdet i kommunene er rapportert i egne halvårsrapporter til departementet per 20. januar og 20. august.

Det vises til årsrapport om tilsyn i 2012 som er oversendt Statens helsetilsyn.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har i 2012 tilsammen fritatt 28 personer fra taushetsplikt.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen deltar i et fagnettverk sammen med FMNT, FMMR, RVTS region Midt, Bufetat Midt og IMDI Midt. Fagnettverket har representanter både fra Sosial- og helseavdelingen og Oppvekst- og utdanningsavdelingen. Det er gjennomført en konferanse med tema "Barneoppdragelse i grenseland". Arbeidet i fagnettverket har hatt fokus på alternative- og mulige tiltak for kompetanseheving for ansatte i kommunene i Midt-norge. Fagnettverket for Midt-Norge er en viktig faktor i dette arbeidet. Fylkesmannen har bidratt med kompetansemidler. IMDI-Midt har påtatt seg et koordineringsansvar for fagnettverket.

45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 37 saker om biologisk opphav.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Det rapporteres særskilt til BLD om situasjonen i fylket hvert halvår, gjennom halvårsrapporteringer fra kommunene. Det utarbeides en egen årsrapport om Fylkesmannens tilsyn på barnevernområdet, hvor all utadrettet aktivitet mot kommunene er beskrevet.

Resultatområde 46 Universell utforming

Gjennom en samarbeidsgruppe bestående av Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Rådet for likestilling av funksjonshemmede i Sør-Trøndelag, Husbanken og Trondheim kommune er det arbeidet strategisk med å oppfylle Handlingsprogrammet, og nedfelt en strategi som gjør at vi samarbeider om ulike tiltak innen temaet universell utforming i Sør-Trøndelag. I 2012 har gruppen i samarbeid med NAV hjelpemiddelsentralen arbeidet med å få frem et prosjekt om funksjonsvurdering av bolig. Målet er å tilrettelegge for å kunne bo hjemme lengre.

Av embetets aktiviteter i 2012 kan nevnes:

- Fylkesmannen har sett til at universell utforming er ivaretatt i forbindelse med arealplanlegging i kommunene.
- Fylkesmannen er representert i Råd for likestilling av funksjonshemmede i Sør-Trøndelag.
- Fylkesmannen holder jevnlig møter med Fylkeskommunen, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, Husbanken og Trondheim kommune (ressurskommune) med formål om gjensidig informasjon og samordning av arbeidet med universell utforming i fylket.
- Fylkesmannen har bidratt til gjennomføring av K5 programmet i ti kommuner fordelt på tre dagseminarer.
- Fylkesmannen har deltatt i prosjekt med kartlegging av tilgjengelighet i friluftsområder i flere kommuner, gjennom et prosjekt med Fylkeskommunen, Statens kartverk og Trondheim kommune.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statsborgerseremonier

Vi har arrangert 2 statsborgerseremonier i 2012. Våren 2012 deltok 26 % av de inviterte på seremonien. Høsten 2012 deltok 34 % av de inviterte på seremonien.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMST	2	30
Sum	2	

47.2 Bosetting av flyktninger

Høsten 2012 arrangerte Fylkesmannen et dialogmøte med regiondirektøren for IMDi Midt med tanke på å få avklart hvilket bidrag embetet kan ha i forhold til bosettingsutfordringene i kommunene. Fylkesmannens kommunekunnskap er viktig i denne sammenhengen. Fylkesmannen kan også bidra med å formidle et realistisk bilde av de utfordringene som ligger i bosetting av flyktninger.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har gitt råd og veiledning til kommunene i spørsmål angående introduksjonsloven. Fylkesmannen har også fulgt opp beklagelser fra deltakere i introduksjonsprogrammet. Det er behandlet 4 klagesaker i 2012. To av sakene gjaldt avslag på søknad om deltakelse i introduksjonsprogrammet etter introloven § 2 De to andre gjaldt klage på vedtak om varigheten av introduksjonsprogrammet etter § 5. Kommunens avslag på søknader om deltakelse og varighet ble stadfestet i alle sakene.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskuddsforvaltning

Bruk av midler på kap 822 post 60 er rapportert direkte til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) på egne skjema per 15. september og 1. februar. Dette var det siste året hvor Fylkesmannen administrerte tilskuddsordningen og det ble gjennomført flere "overtakelsesmøter" med representanten fra IMDI region Midt.

Etterutdanning for lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og etter oppdrag fra Nasjonalt organ for kompetansepolitikk VOX, arrangert etterutdanningskurs i norsk og samfunnskunnskap. Følgende tiltak er gjennomført:

- Kursdager i voksenpedagogikk, vurdering i andrespråks-klasserommet og uttaleundervisning
- To-dagers regional samling for lærere og ledere i norskopplæringen
- Nettverksmøter for ledere i voksenopplæringen i Sør-Trøndelag

Regnskapsrapport på bruk av tilskuddsmidler til etterutdanning blir sendt direkte til Vox.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Fylkesmannen har etter 1. september 2012 pilotert tilsyn etter introduksjonsloven etter oppdrag fra IMDi. Tema for tilsynet var deltakeres rett til individuell plan. Tilsynet er gjennomført i 4 kommuner. Oppfølgingen av tilsynsresultatene strekker seg inn i 2013.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannens likestillingsteam har i 2012 blant annet utarbeidet en lokal handlingsplan for pedagogisk likestillingsarbeid med utgangspunkt i Regjeringens "Likestilling 2014", som skal gjennomføres med tiltak de to neste årene. Dette er et tiltak for å bedre måloppnåelsen på området. Rekruttering av menn inngår som en del av dette, og ivaretaes også i lokalt GLØD-arbeid (se 34.2). I samarbeid med DMMH er det gjennomført "Fagdag for menn" med svært god oppslutning. Fylkesmannen har i samarbeid med to av regionene i fylket kjøpt inn kurset "Søt eller tøff - et fritt valg?" til utvalgte kommuner. Menn-i-barnehage (MiB)-arbeid i tre kommuner og prosjekt "Likestilling og likeverd" i Trondheim kommune har også fått tildelt midler til tiltak.

For å ha fokus på kommunens arbeid for å fremme likestilling i egen organisasjon, er likestilling et eget punkt i Fylkesmannens Kommunebilde. Fylkesmannens kommunebilde brukes som dialoggrunnlag inn mot kommunene. Her minnes om aktivitets- og rapporteringsplikten. Likestilling kan også tas opp som dialogtema under Fylkesmannens samordna kommunebesøk.

I tillegg retter Fylkesmannen oppmerksomhet mot disse problemstillingene gjennom våre uttalelser til kommunenes samfunnsdel og/eller planstrategi. Gjennom uttalelser til kommunale planer har Fylkesmannen Universell utforming som eget punkt.

Fylkesmannen hadde i 2012 spørsmål fra kommunene i tilknytning til kommunelovens bestemmelser om kjønnsmessig balanse i komiteer, utvalg og råd (konstitueringer etter kommune- og fylkestingsvalget). Gjennom disse bestemmelsene i kommuneloven har Fylkesmannen i løpet av 2012 hatt myndighet til å kontrollere at kommunene har overholdt disse kravene.

Fylkesmannen avga også en høringsuttalelse til Likestillingsutvalgets NOU 2012:15 «Politikk for likestilling.» Et hovedfokus her var likestillingsspørsmål i forhold til utdanning, både med fokus på kjønn og valg av utdanning, og kjønnsforskjeller i resultater i skolen og frafall i videregående skole.

Kvinnens muligheter for arbeid er en av de mest sentrale utfordringene i forhold til framtidig bosetning og utvikling av bygda. Det er derfor bred enighet innen landbrukssektoren i Sør -Trøndelag om at det skal legges til rette for at ungdom og kvinner i ulike livsfaser skal gis gode muligheter for å delta i og utvikle lønnsom næring og finne det attraktivt å bo på bygda. Det er videre et mål å øke eierandelen til kvinner i landbruket og å øke kvinneandelen i styrever og råd. Muligheter for avløsning, ferie og fritid og mer regulert arbeidstid i landbruket er også momenter som har stor betydning i forhold til rekruttering til landbruket.

I felles Landbruksmelding for Trøndelag, som ble vedtatt i Fylkestinget i mars 2010, er det tydelig understreket at

kvinner representerer en viktig ressurs på bygda gjennom ulik erfaringsbakgrunn, kompetanse og utdanning og med dette bidrar til et større mangfold, bredere perspektiv og framvekst av nye nærings tiltak i bygda. Som en oppfølging av landbruksmeldinga for Trøndelag satses det på prosjektet ”kompetanseløft trøndersk landbruk”. Kvinner og ungdom er viktige målgrupper også her. I de mest vanlige bygdenæringene som reiseliv, matspesialiteter, Inn på tunet og reiseliv står kvinner bak de fleste etableringene. Dette er viktig og med tanke på arbeidsplasser på bygda og bærekraftige lokalsamfunn. Fylkesmannen har i 2013 gjennomført et prosjekt på «Økt verdiskaping på Bygdeservice», her er ungdom og kvinner viktige målgrupper. Retningslinjer for forvaltning av bygdeutviklingsmidlene peker på ungdom og kvinner som viktige målgrupper.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 697 903,87	kr 71 368,47
42 Familierett	kr 557 714,15	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 112 649,23	kr 53 526,36
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 1 000,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 1 638 720,93	kr 80 332,43
47 Integrasjon	kr 239 166,08	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 95 627,77	kr 0,00
Sum:	kr 3 342 782,00	kr 205 227,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMST	6	0
Sum	6	0

51.3 Forlikrådene

Vi har i 2012 ikke hatt til behandling klagesaker på adm. rutiner ved forlikrådene. Vi har hatt en gjennomgang og forsikret oss om at alle kommuner i Sør-Trøndelag har valgt forliksråd for neste 4-års periode.

51.5 Tomtefesteloven

Embetet hadde ingen saker vedrørende tomtefeste til behandling i 2012.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fylkesmannen har behandlet 1509 saker om fri rettshjelp i 2012. 1287 av disse gjaldt fritt rettsråd, mens 222 gjaldt fri sakførsel (inkl. 198 kk-saker).

Statens sivilrettsforvaltning behandlet 26 klagesaker fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i løpet av 2012. 25 saker ble stadfestet, og 1 ble omgjort.

Saksbehandlingstiden har vært noe varierende gjennom året. Vi har på det meste ligget på 2-3 uker. Dette gjelder også for salær oppgaver til advokater og tolker.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2012 behandlet 2 klagesaker etter navneloven. Begge vedtakene ble stadfestet.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Fylkesmannen har en fylkesROS, datert 2009, som er hoveddokumentet for å ha oversikt over viktige samfunnsikkerhets og beredskapsmessige utfordringer i fylket herunder de klimarelaterte. Arbeidet med revisjon av rapporten startet opp høsten 2012 og slutføres i 2013.

53.2 Samfunnsplanlegging

Oppfølging av kommunenes samfunnsikkerhetsarbeid i forbindelse med planarbeid følges opp rutinemessig som en del av samordningen mellom avdelingene ved embetet i alle plansaker som er på høring ved embetet. Embetet deltar på alle oppstartmøter i kommunene. Det er gjennomført 6 tilsyn hvor krav til helhelig ROS er vurdert. ROS Trøndelag er et av grunnlagsdokumentene i fylkesplanarbeidet.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnsikkerhet

Fylkesmannens kriseplanverk er ajourført. Det er gjennomført 6 tilsyn i kommunene i 2012. Det er en kommune som ikke har hatt tilsyn i løpet av de siste 4 år. Dette blir fulgt opp i tråd med samordningsrutinene for tilsyn internt ved embetet. Samarbeidet med Forsvaret ivaretas på en god måte gjennom dialog og på ulike arenaer.

54.2 Øvelser

Embetet har øvet 4 kommuner i 2012. Det er to kommuner som ikke har hatt øvelse i regi av Fylkesmannen de siste 4 år. Disse følges opp i 2013. Fylkesmannens kriseledelse og stab har hatt øvelse/opplæring i DSB CIM.

Gradert samband er øvet gjennom øvelse TRIM og Øvelse CMX 2012.

54.4 Regional samordning

Det er gjennomført et felles møte for Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget samt øvelse for de samme. Frivillige organisasjoner er godt representert i Fylkesberedskapsrådet.

54.5 Felles digitalt nødnett

Det er gjennomført et informasjonsmøte med embetetsledelsen i regi av DNK's direktør. DNK har også orientert om prosjektet på et møte i Forum for samfunnssikkerhet og beredskap i Trøndelag.

54.6 Atomberedskap og strålevern

Medlemmene i atomberedskapsutvalget har deltatt på årets møte i Fylkesberedskapsrådet. Embetet har deltatt i de varslingsøvelser som er blitt gjennomført av Statens strålevern og planverket er oppdatert og integret i DSB-CIM. Atomberedskap var hovedtema på samling for beredskapskontakter i kommunene høsten 2012. Status i kommunene på dette området er ikke dokumentert og det er ikke gjennomført øvelse for atomberedskapsorganisasjonen siste 3 år. Dette følges opp i 2013.

54.7 Beredskap innen kraftforsyning og flom

Samarbeidet med KBO er preget av løpende god dialog og kontakt. Øvelser i kommunene med kraftforsyningsproblematikk gjennomføres fortløpende. Embetet har et system for å fange opp meldinger fra NVE vedr. flom-/skredsituasjoner. Det er utarbeidet beredskapsplaner i samarbeid med aktuelle kommuner og dameiere for Nea og Granavassdragene.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Kriseplanverket vedlikeholdes fortløpende og revideres årlig iht. embetets egne rutiner. Kriseplaner hos kommunene følges opp gjennom tilsyn og prøves regelmessig gjennom øvelser. Rutiner for og vedlikehold av krypto og sambandsutstyret er godt ivaretatt ved embetet. Arbeidet med å skifte ut gradert samband er startet opp. I det daglige har embetet tilstrekkelig med personell som er utdannet og kan behandle krypto og sambandsutstyret på en tilfredsstillende måte.

55.2 Krisehåndtering

Det har i løpet av året ikke vært hendelser av en slik art at Fylkesmannen har vurdert å samle Fylkesberedskapsrådet pga. ekstraordinære hendelser. Det regionale samarbeidet innen krisehåndtering ivaretas på en rekke arenaer. Her nevnes Fylkesberedskapsrådet, etatsjefssamlinger, Regionalt Totalforsvarsmøte, Forum for samfunnssikkerhet og beredskap i Trøndelag, arbeidet med ROS Trøndelag 14 samt deltakelse og innlegg på en rekke konferanser og møter.

Embetet har tilfredsstillende rutiner for ivaretagelse av varslings og rapporteringsansvaret på samordningskanal, basert på prinsippet om "tilfeldig tilstedeværelse". Vi kan ikke se at det foreligger krav til formell vaktberedskap utover dette.

55.3 Evaluering

Evaluering etter uønskede hendelser gjennomføres fortløpende.

Ressursrapportering

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger til eksterne på Fritt rettsråd, resomr 52.1.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 32 830,88	kr 325 638,77
52.1 Fri rettshjelp	kr 788 247,56	kr 126 792,74
52.9 Annet Borgerrettigheter (rest 52)	kr 265,30	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 783 460,42	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 711 563,60	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 462 625,42	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 1 508,00	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 25 457,87	kr 0,00
Sum:	kr 2 805 959,00	kr 452 431,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Internt hos Fylkesmannen har alle fagavdelingene et ansvar for å identifisere samordningsbehov og iverksette nødvendige tiltak for å ivareta behovene. Et særlige samordningsansvar er imidlertid lagt til Kommunal- og samordningsstaben, som har kompetanse på kommuneøkonomi, plan, kommunesamarbeid, kommunedialog og GIS. Fylkesmannen selv og hans ledergruppe er tett involvert i hvordan samordningsarbeidet er lagt opp og fungerer. Dette gir samordningen nødvendig legitimitet i forhold til regionale statsetater, kommunene, fylkeskommunen og sentrale myndigheter.

Intensjonen med å legge det særlige samordningsansvaret til en egen stab, er å få enda sterkere bevissthet og bedre samhandling på området. Staben har derfor pådriver- og prosessansvar mht. å jobbe fram en helhetlig kommunedialog - der vi ser sammenhenger mellom faglig og kommuneretta samordning i forhold til kommunale planprosesser så vel i embetet som på regionalt nivå og i samarbeid med kommunene. Arbeidet utføres ved hjelp av en rekke fora og møteplasser, både internt i embetet og eksternt. På plansiden er opplegget at det ene uken er møte internt der kommunale plansaker drøftes mellom planmedarbeidere i embetets avdelinger. Andre uken er planforum utvidet med fylkeskommunen og Statens Kartverk. NVE og Statens vegvesen deltar også når det arbeides med kommuneplanuttalelser. Det er også utarbeidet retningslinjer og rutinebeskrivelser for det faglige samordningsarbeidet.

Staben samordner også embetets uttalelser til kommunale planer. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke delegert innsigelsesretten til fagavdelingene, men avdelingenes faglige innspill samles i et felles brev fra embetet. Den daglige samordningen av tilsyn er også lagt til staben. Staben ivaretar for øvrig også samordningen av møter og konferanser med kommunene der avdelingene i embetet opptre samlet.

Fylkesmannen er opptatt av at dialogen mellom regional stat og kommunene skal fremstå som sammenhengende og helhetlig. Vi arbeider løpende med å utvikle alle ledd i dialogen i henhold til dette: formidling av statlige mål og føringer gjennom fylkesmannens kommunebilde, kommunebesøk, dialogkonferanser, tilsyn og faglige møter samt deltakelse i planprosesser/uttalelser i plansaker, meklinger og enkeltsaker.

Også i 2012 har det vært et felles satsingsområde hos Fylkesmannen å samle kunnskapen fra eget veilednings- og tilsynsarbeid, og se sammenhenger mellom dette og vår generelle samordningsfunksjon og arbeid med plan og kommuneøkonomi. Dette er et løpende forbedringsarbeid. På denne måten kan vi klare å bistå kommunene med å identifisere utfordringer de står overfor, og finne forbedringsområder i tjenesteproduksjon eller på utviklingssiden som vi kan påpeke i en direkte dialog med kommunen. Konkret skjer dette i kommunebesøk der embetet stiller opp samlet eller i sektorenes direkte dialog med kommunene. Lykkes vi i dette arbeidet, blir vi en troverdig dialogpartner med kommunene om fornyings- og omstillingsarbeid.

Med bakgrunn i innspill fra kommunene og fagavdelingene i embetet konsulteres kommunene om opplegget og føringene for fordeling av skjønnsmidlene. Dette gjøres under Fylkesmannens dialogkonferanse i august/september året før tildelingsåret. Deler av midlene fordeles med bakgrunn i konkrete føringar fra KRD, mens hoveddelen fordeles med bakgrunn i KRD sine retningslinjer og konklusjonene etter konsultasjonen med kommunene. Embetet har gjennom flere år fordelt midlene etter en tredelt modell. Modellen består av grunnskjønn, søknadsskjønn og kriseskjønn. Grunnskjønnet skal ivareta konkrete føringar fra KRD, lokale forhold og ulikheter i kommunene i fylket av mer permanent karakter samt forhold/utfordringer som er tidsaktuelle og gjennomgående for flere av kommunene i fylket. Søknadsskjønnet skal ivareta lokale utfordringer samt omstillings- og utviklingsprosjekter, mens kriseskjønnet skal ivareta uforutsette hendelser i kommunene.

Kommunene må ved ferdigstillelse av prosjekter som har fått tildelt midler, sende en enkel erfaringsrapport til Fylkesmannen. Det er Kommunal- og samordningsstaben som tilrettelegger og koordinerer arbeidet med fordeling av skjønnsmidlene, mens embetets fagavdelinger bistår i de faglige vurderingene. Fagavdelingene har dessuten ansvar for å følge opp "sine" prosjekter med tanke på lærings- og erfaringsoverføring. Gjennom den interne prosessen søker embetet å utnytte erfaring/kunnskap fra ulike roller som Fylkesmannen har, for å kunne se hva som er lokalt utfordringsbilde og velge ut gode omstillingsprosjekter i tråd med dette.

Fylkesmannen har i 2012 bidratt til erfaringsutveksling og læring innad i og mellom kommuner på grunnlag av omstillings- og utviklingsprosjektene som støttes gjennom skjønnsmidlene. Dette gjøres ved at vi, i forståelse med kommunene, bruker en erfaringsportal der vi legger inn rapporter fra avsluttede prosjekter. Vi ber også kommunene om å ta kontakt med andre prosjekter der dette er naturlig.

I 2012 drives det i forbindelse med ny plandel i plan- og bygningsloven fortsatt utstrakt veiledning og opplæring og erfaringsutveksling. Fylkesmannen har tatt initiativ til etablering av netteværk for kommunale planleggere i fylket. Nettværket har hatt to samlinger i 2012. Ordningen kalt "planhjelperen" fungerer fortsatt som et samarbeid mellom Statens Kartværk, fylkeskommunen og Fylkesmannen. Planhjelperen driver oppsøkende virksomhet og bistår etter anmodning fra kommunen. Opplæringen rettes både mot fagpersoner og politikere, avhengig av behov.

Fylkesmannen utarbeider årlig et hefte med kommunestatistikk som har til hensikt å visualisere utvalgte demografiske data og en overordnet status av forvaltningen og tjenesteproduksjonen i kommunene i Sør-Trøndelag. Hftet er i hovedsak basert på data fra KOSTRA, men det er også hentet data fra annen offentlig statistikk. *Kommunestatistikken 2012* finnes på vår hjemmeside.

Tall og statistikk gir et faktagrunnlag som viser likheter og variasjoner i dekningsgrad, produktivitet og effektivitet mellom kommunene. Kommunene får dermed et redskap til å vurdere kvalitet i egne tjenester og å finne egne forbedringsmuligheter. Fylkesmannen ser at stadig flere kommuner aktivt tar i bruk faktamateriale til å finne forbedringsmuligheter. Videre ser vi en positiv utvikling der kommunene, politisk og administrativt, legger til rette for å bruke ulike arbeidformer/drøftingsmåter for å kunne sammenlikne seg selv og med andre kommuner over tid på jakt etter "god praksis" og læring.

Fylkesmannen gjennomførte samordnet kommunebesøk, som er en arena hvor de besøkte kommunene kan møte Fylkesmannens ledergruppe og sentrale fagpersoner i en uformell dialog, i 6 av fylkets kommuner i løpet av 2012. Fylkesmannen har fast dialogmøte med Trondheim kommune hvert år. Fra kommunene stiller både politisk og administrativt nivå som deltakere. Kommunebesøkene har også vært en viktig arena i arbeidet med å påse at summen av statlige pålegg og styringsaktivitet ikke medfører kostnader som overskrider kommunenes økonomiske ressurser. I tillegg til dette gjennomfører alle fagavdelingene egne og mer fagspesifikke kommunebesøk der det er naturlig. Fylkesmannen har dessuten deltatt i kommunemøter både i oppstartfasen og underveis i kommuneplanprosessene, sammen med andre regionale og statlige myndigheter.

De kommunespesifikke kommunebildene (erstattet i 2006 de kommunespesifikke forventningsbrevene) er dokumenter som på et overordnet nivå gjengir Fylkesmannens inntrykk (bilde) av kommunene i fylket. De utformes i forbindelse med Fylkesmannens samordnet kommunebesøk i den aktuelle kommunen, det vil si én gang i løpet av valgperioden, og sendes kommunen for "nivellering" i forkant av dette besøket. Fylkesmannens kommunebilde utgjør sammen med kommunestatistikken og kommunens planværk tyngden i dialoggrunnlaget i dette besøket. Innhold og form på kommunebildet blir løpende evaluert og endret, med bakgrunn i egne erfaringer og tilbakemeldinger vi får fra kommunene.

Som ledd i utviklingen av dialogen mellom regional stat og kommunene avholdes årlig to dialog- og konsultasjonskonferanser med ordførere og rådmenn i kommunene i fylket, fylkeskommunen og KS. Hensikten er å skape en arena der kommunene kan ha reell innflytelse på samarbeidet med regional stat og på egne rammeforutsetninger. Deltakelsen fra politisk og administrativ side i kommunen er svært god på disse møtene.

Fylkesmannens *OR-samling* (ordfører og rådmannssamling), den ene av disse to konferansene, er en dagssamling

som gjennomføres like etter fremleggelsen av regjeringens kommuneproposisjon. Formålet er en gjennomgang av viktige trekk i proposisjonen samt andre aktuelle tema i styringsdialogen mellom sentral/regional stat og kommunene. Det er et mål å trekke inn representanter fra regjeringen eller departementene i OR-samlingen, for å formidle kontakt og stimulere til dialog mellom kommunene og sentrale myndigheter. Fylkesmannens OR-samling ble i 2012 arrangert sammen med KS sin vårkonferanse.

På tidlighøsten gjennomføres *Fylkesmannens dialogkonferanse*, en todagers samling hvor bl.a. konsultasjoner omkring prinsipper for fordeling av skjønnsmidlene er et sentralt tema. Fylkesmannen legger kommunenes råd inn i sitt arbeid med fordelingen. Det har vært stor interesse og positive tilbakemeldinger på dette grepet fra alle involverte parter. Dialogkonferansen brukes ellers til felles kunnskapsoppbygging om sentrale samfunnsmessige tema av betydning for utvikling av kommunesektoren, informasjonsutveksling og knytting av kontakter/nettverk.

Fylkesmannen har over år hatt et tett og godt samarbeid med KS rundt prosjekter og aktiviteter rettet mot å understøtte og samordne det gode omstillings- og utviklingsarbeidet som foregår i kommunene i fylket. I 2012 har det vært spesielt mye aktivitet knyttet til samhandlingsreformen. Videre samarbeider KS og Fylkesmannen om NAV-reformen, barneverntjenestene og økt interkommunalt samarbeid.

Fylkesmannen og Sør-Trøndelag fylkeskommune har hatt en samarbeidsavtale siden 2004. Denne har vært videreført år for år. Avtalen ble revidert og oppdatert i 2011. Samarbeidet på de områdene som pekes ut i avtalen, fungerer godt og er til gjensidig nytte. Ledelsen i de to virksomhetene møtes med jevne mellomrom for å sjekke status for samarbeidsområdene og drøfte saker/problemstillinger av felles interesse.

Fylkesmannen har et utstrakt samarbeid med mange av de regionale statsetatene på saks- og prosjektnivå. I medhold av fylkesmannens instruks, har fylkesmannen møter med statsetatene samlet 3-4 ganger i året. Hensikten med disse møtene er å ta opp problemstillinger av betydning for statsetatene samlet, gjensidig informasjonsutveksling og nettverksbygging.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fordeler årlig deler av skjønnsmidlene til utviklings- og omstillingsrettet arbeid i kommunene. Dette går både til spesifikke prosjekter i enkeltkommuner eller en gruppe av kommuner og til særlige satsninger på tvers i fylket. På bakgrunn av konsultasjon med kommunene om prinsipper og prioriteringer for skjønnsmidlene på Fylkesmannens dialogkonferanse i august 2011 ble 14,2 mill. kr fordelt til spesifikke prosjekter innen følgende områder:

- Kartlegging og planlegging knyttet til risiko/sårbarhet for flom og ras
- Felles satsing på PPT i alle kommuner for å redusere ventelister
- Konfliktdempende og forbyggende tiltak knyttet til rovviltbestanden
- Effektivisering av kommunale tjenester ved hjelp av digitale verktøy
- Styrings- og dokumentasjonsverktøy i kommunene
- Tiltak i kommunenes klima-og energiplaner
- Kartlegging av naturtyper og artsinformasjon
- Tiltak for å redusere sykefravær

I tillegg ble 17,5 mill. kr fordelt til følgende særlige satsninger på tvers i fylket:

- Kompetansetiltak i og for kommunene
- Styrking av etablerte regionale interkommunale samarbeid, kompetansetiltak og tverrfaglige forebyggende arbeid for barn unge og deres familier
- Tilrettelegging for samhandlingsreformen og omsorgsplan 2015
- Styrking av 1. linje forvaltningen innen miljø, plan og landbruk
- Utviklings- og utredningskompetanse i regionrådene
- Koordinering av innføring av vanndirektivet
- Folkevalgtopplæring
- Utvikling av folkevalgt styring og kontroll med interkommunale samarbeid

Resultatene av alle prosjektene som får støtte skal gjøres synlig og tilgjengelig for flere kommuner. Trondheim kommune er tildelt mest midler, og har ut fra sin utviklingskraft fått en særskilt rolle i utviklingen av planer, nye tjenester og kompetanse som kan overføres til de andre kommunene i fylket.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har i 2012 ikke mottatt varslinger fra verken regionale statlige tilsynsetater eller kommuner om bruk av pålegg eller andre sanksjoner med vesentlig virkning for kommunen. Det har derfor ikke vært behov for å gjennomføre dialogmøter med bakgrunn i kommunelovens § 60e.

Fylkesmannen tok i 2011 initiativ til å gjennomføre et koordineringsmøte for regionale statlige tilsynsetater og sekretariatene for kontrollutvalgene med den hensikt å samordne planlagte aktiviteter. Dette ble også gjennomført i 2012, og det er nedfelt tiltak for informasjonsutveksling og koordinering.

På den interne tilsynsarenaen i embetet, arbeider ulike tilsynssektorer sammen om verktøy for praktisk koordinering av tilsynsvirksomhet (kalender), og vi identifiserer forbedringsområder med planlegging, gjennomføring og oppfølging av tilsyn. Vi ser det som viktig med felles kompetansebygging på tvers av statlige tilsyn. Vårt mål med samordningsarbeidet er at statlige tilsynsetater skal bli mer effektiv og opptre mer enhetlig/være gjenkjennbare. Samtidig er det nødvendig at kommunene jobber for å utvikle bruken av tilsyn som verktøy i eget forbedringsarbeid.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Ved årsskiftet 2011-2012 var det ikke registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK. Etter Fylkesmannens vurdering av kommunenes budsjett for 2012, økonomiplan for perioden 2012-2015 og regnskap for 2011 opp mot kriteriene for betinget kontroll, ble det heller ikke meldt inn nye kommuner i registeret i løpet av året. Som følge av dette ble det i 2012 ikke gjennomført lovlighetskontroll av kommunale budsjettvedtak iht. kommuneloven § 60 nr. 2. Av samme årsak hadde ikke Fylkesmannen vedtak om kommunale låneopptak eller langsiktige leieavtaler iht. kommuneloven § 60 nr. 1. til behandling.

I løpet av 2012 ble det behandlet 18 kommunale vedtak om å stille kausjon eller annen økonomisk garanti for virksomhet som drives av annen enn kommunen selv, jf. kommuneloven § 51. Fylkesmannen godkjente samtlige vedtak.

Fylkesmannen behandlet i løpet av året 4 vedtak om opptak av lån i interkommunale selskap iht. Lov om interkommunale selskaper § 22. Samtlige ble godkjent.

Som følge av at det i 2012 ikke var registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK, er det ikke utformet en egen strategi for arbeidet med behandling og godkjenning av vedtak om lån for kommuner i ROBEK. Dette vil bli gjennomført i 2013.

Fylkesmannen behandlet og godkjente endringer i vedtektene for ett kommunalt kraftfond. jf. rundskriv H-1/11.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen hadde løpende oppfølging og dialog med kommunene i fylket om deres økonomiforvaltning, herunder planlegging, budsjettering, regnskap, finansforvaltning og økonomisk internkontroll. Det ble i tillegg gjennomført 4 samlinger med folkevalgtopplæring, hvor kommunenes økonomiforvaltning, økonomibestemmelsene i kommuneloven og inntektssystemet var sentrale tema. Selv om det i 2012 ikke var registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK, ble kommunene med økonomisk utfordringer særlig prioritert i oppfølgingsarbeidet.

I 2006, og i samarbeid med NKK, etablerte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag et kommunaløkonomisk nettverk for kommunene i fylket (KOMØKNETT). Nettverket setter fokus på kommunal økonomi, og er en arena for faglig stimulering, erfaringsutveksling og sosialt samvær for alle med faglig ansvar innen økonomi og regnskap i kommunene i fylket. Med bakgrunn i gode tilbakemeldingene fra nettverksdeltakerne ble det gjennomført 2 nettverkssamlinger også i 2012. Nettverket er en viktig arena for å veilede kommunene i økonomisk planlegging, rapportering og forvaltning, herunder veiledning om økonomibestemmelsene i kommuneloven med tilhørende forskrifter. I tillegg fungerer nettverket svært godt med hensyn til formidling av ”de gode eksemplene” kommunene imellom. Noe som er spesielt viktig for kommunene med krav til innsparing.

I løpet av året fordelte Fylkesmannen den delen av skjønnskuddet for 2012 som var tilbakeholdt, tilsvarende 28,3 mill. kroner. Av denne fordelingen var blant annet 10,2 mill. kr knyttet til ressurskrevende tjenester, 5,4 mill. kr knyttet til samhandlingsreformen og omsorgsplan 2015, 5 mill. kr knyttet til fremmedspråklige elever, 2,1 mill. kr knyttet til kriserelaterte eller uforutsette forhold og 2,1 mill. kr knyttet til barnevern. Fylkesmannen oversendte departementet én søknad om skjønnsmitter etter naturskade i 2012.

Med bakgrunn i konsultasjon med kommunene fordelte Fylkesmannen i 2012 en andel på 87,3 mill. kr av en total tildeling på 129,1 mill. kr av skjønnskuddet for 2013. Av dette ble 38,3 mill. kr fordelt som en kompensasjon med bakgrunn i omleggingen av den differensierte arbeidsgiveravgiften (DAA), 30,0 mill. kr fordelt med bakgrunn i Fylkesmannens basismodell, 15 mill. kr med bakgrunn i enkeltsøknader fra kommuner og regionråd og 4 mill. kr som et tilskudd til inntektssvake kommuner i fylket som ikke mottar distriktpolitiske tilskudd for 2013. Det gjenværende beløpet på 41,8 mill. kr er avsatt til fylkesatsninger/fylkesutfordringer for kommunene i fylket og uforutsette hendelser, og vil bli fordelt i 2013.

Av de 15 mill. kr som ble fordelt som søknadsskjønn for 2013 var 5,34 mill. kr knyttet til prosjekter/forhold i enkeltkommuner og 9,66 mill. kr til interkommunale eller regionale prosjekter. Hele 83,2% av tildelingene var relatert til fornyings- og utviklingsprosjekter. I tildelingsprosessen var samtlige av embetets avdelinger involvert.

Samtlige av de sørtrønderske kommunene har vedtatt og kvalitetssikret nytt finansreglement i tråd med ny finansforskrift. Men ved utgangen av 2012 var det fortsatt noen få som ikke hadde utarbeidet og kvalitetssikret rutineene for kommunens finansforvaltning. Disse kommunene vil bli fulgt opp i 2013.

Fylkesmannen har gjennom aktiv bruk av KOSTRA-data i styringsdialogen med kommunene, bidratt til økt kvalitet og økt bruk av KOSTRA i 2012. Det være seg gjennom dialog rundt kommunebildene og Kommunestatistikken 2012 i møte med enkeltkommuner eller ved presentasjon og dialog på egne eller eksterne konferanser. I tillegg var KOSTRA og bruk av styringsinformasjon en av hovedtemaene på vårsamlingen i KOMØKNETT. Det har vært jobbet spesielt med å utvikle styringsdata for helse og pleie/omsorgsområdene.

For å bidra til å nå målsettingen om komplette konserntall i KOSTRA, tok Fylkesmannen direkte kontakt med de kommunene som hadde utfordringer med å overholde fristene for rapporteringen for 2011. For å sette trykk på kommunenes overholdelse av tidsfristene, ble deler av skjønnskuddet for 2012 også holdt tilbake til etter at kommunene hadde rapportert på bruken av midlene for 2011.

For å informere kommunene om innholdet i statsbudsjettet har Fylkesmannen årlig arrangert en egen statsbudsjettkonferanse samme dag som budsjettet er blitt lagt fram. Dette lot seg dessverre ikke gjennomføre i år, noe som er beklagelig i og med at konferansen har hatt god deltakelse. Kommunene ble derfor informert gjennom e-post, våre nettsider og på KS sin høstkonferanse i midten av oktober. I etterkant av framleggelsen ble det, etter henvendelser fra kommunene og på eget initiativ, på et mer detaljert nivå informert om enkeltsaker i budsjettet.

Det ble orientert om hovedtrekkene i kommuneproposisjon på Fylkesmannens OR-samling/KS Vårkonferanse og via våre hjemmesider. Det ble også orientert om statsbudsjettet og kommuneproposisjonen på samlingene i KOMØKNETT.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen besvarer mange spørsmål av kommunalrettslig karakter. Det gis mye veiledning til kommunene på området. Både administrasjon og politikere bruker Fylkesmannen aktivt i forhold til å avklare spørsmål om behandling i kommunale organer og spørsmål om habilitet. Vi har holdt flere innlegg om habilitet for folkevalgte i løpet av 2012.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall		

	saker	oppretholdt	ulovelig	saker	oppretholdt	ulovelig		
FMST	6	5	1	2	1	1	1	0
Sum	6	5	1	2	1	1		

63.2 Valg

Ingen aktivitet på dette resultatområdet i 2012 (hverken Kommune- og fylkestingsvalg eller Stortingsvalg). "Mellomår".

Resultatområde 64 Forvaltnings- og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen gir mye veiledning og regelverksfortolkning om generell forvaltningsrett ovenfor kommunene og andre. Vi har gjennomført folkevalgteopplæring for alle kommunene.

Fylkesmannen behandlet 9 klager på nektelse av innsyn i 2012. I 2011 behandlet vi til sammenligning også 9 saker.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har i 2012 ikke hatt saker til formell behandling etter inndelingsloven. Vi har imidlertid drevet rådgivning/veiledning i forhold til pågående prosess om kommunesammenslutning mellom 2 av fylkets kommuner.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Dagens samarbeidsstrukturer består av 5 regionråd, 5 kommunegrupper for helsereformen og flere subregioner for samarbeid om tjenesteproduksjon. Understøttet av Fylkesmannen med råd, veiledning og omstillingsmidler, har kommunene i fylket tatt mange samarbeidsgrep. Fylkesmannen arbeider tett sammen med KS og Fylkeskommunen om å utvikle strategier for samarbeid, og deltar i alle fylkets regionråd.

Siden 2009 (da ble alt samarbeid i fylket ble kartlagt) er situasjonen at:

- Det er tatt et løft på barnevernssamarbeid – fra 11 til 21 samarbeidende kommuner
- Det er etablert mange interkommunale samarbeidsordninger for å løse samhandlingsreformen. Det har vært satset mye fra KS, Fylkesmann, Fylkeskommune og St Olav for å understøtte kommunegrupper for å kunne tilby robuste tjenester
- Det er etablert mange samarbeider innenfor administrative støttetjenester, kompetansekrevene lovpålagt tjenester og utviklingsområder
- Det er etablert en høyere bevisst rundt samarbeidsbehov
- Det prøves ut nye styringsløsninger for politisk styring av interkommunalt samarbeid
- Det er etablert veldig mange faglige nettverk, som på sikt gir grunnlag for mer formelle samarbeid
- Det er under utvikling en tydeligere regioninndeling for samarbeid om lovpålagte tjenester
- Trondheimsområdet er etablert som en tjenesteregion.

Utfordringsbildet peker i retning av at det vil bli behov for andre og sterkere strukturer for oppgaveløsning i kommunesektoren. Dette er problemstillinger kommunene har jobbet aktivt med de siste ti årene. I 2003-2005 konkluderte alle kommunene med at det er ønskelig å utvikle et tettere og mer forpliktende interkommunalt samarbeid som alternativ til endringer i kommuneinndelingen. I 2009 vedtok et enstemmig KS fylkesstyre at det var særskilt behov for å ta grep rundt samhandlingsreformen, barnevern og IKT.

Gjennomgang av erfaringer med dagens samarbeid tyder på at resultatene er gjennomgående positive når

ordningene vurderes enkeltvis. Det gjelder særlig i forhold til kompetanse og kvalitet, mens det er mer varierende resultater mht. økonomisk innsparing. Etablering av omfattende samarbeid om kjerneoppgaver reiser spørsmål om politikernes styringsmuligheter på den interkommunale arena.

Mot slutten av 2012 er det satt i gang utredninger for å høre kommunenes syn på hvordan samarbeidsfeltet bør utvikle seg. Foreløpige resultater fra dette tyder på at kommunene mener det er behov for å videreutvikle samarbeidsløsningene, spesielt innenfor samhandlingsreformen og tverrfaglig innsats for barn og unge. Kommunene har også konkludert med at de vil se på forenkling og samordning av de mange samarbeidsstrukturene som er etablert.

For noen kommuner kan sammenslåing være et alternativ til økt kommunesamarbeid. Ørland og Bjugn har startet en slik prosess, som kan ende ut i en eventuelt ny kommune 1. januar 2016.

I 2012 ble det også startet et prosjekt som vil jobbe for fylkespiloter innenfor plan-, miljøvern og landbrukskompetansen i kommunene. Det er laget en rapport som kartlegger kommunenes fagmiljøer, kompetanse og kapasitet som grunnlag for arbeidet med å lage prosjekter. Det er god kontakt mot Miljøverndepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Landbruks- og Matdepartementet i dette arbeidet.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen behandlet totalt 273 klagesaker etter plan- og bygningsloven i løpet av 2012. Dette er en liten nedgang fra 300 klagesaker i løpet 2011.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker etter pbl er i 7 av årets 12 måneder godt under tre måneder i gjennomsnitt. Vi har derved en god del overskridelser i forhold til byggesaksforskriftens krav om maksimum 3 måneders saksbehandlingstid for slike klagesaker.

Saker om utsatt iverksetting er behandlet inne lovbestemt frist på 6 uker.

Embetet hadde også klagesaksvedtaker etter pbl til prøving ved domstolene i 2012. En straffesak er fortsatt til behandling (HR). En ankesak skal snart behandles i LR. Det er også innkommet stevning i en sak som vil komme opp til behandling i 2013.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har behandlet 10 saker vedrørende ekspropriasjon i 2012. En sak er fortsatt ubehandlet ved årsskiftet. Ofte tar vi også stilling til begjæring om forhåndstiltredelse i disse sakene.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMST	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen

FMST	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 907 629,01 kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 711 974,45 kr 0,00
Andre oppgaver under KRDK	kr 1 698 781,14 kr 0,00
Sum:	kr 4 318 384,00 kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen har deltatt på møter med Navledere og Nav Sør-Trøndelag. Det er utarbeidet felles kompetansestrategi. Internkontrollforskriften er et gjennomgående tema i all kontakt med Nav.

Fylkesmannen har deltatt på Navs kvalitetsgjennomgang ved ett kontor. Nav Sør-Trøndelag har deltatt med fire observasjoner på Fylkesmannens landsomfattende tilsyn med økonomisk stønad til forsørgere.

Det er gjennomført første del av opplæring for ansatte i NAV og eventuelt andre ansatte i kommunen om lov om sosiale tjenester i arbeidsog velferdsforvaltningen, i tilknytning til nye forskrifter og nytt rundskriv.

Fylkesmannen har behandlet 180 klager etter lov om sosiale tjenester i Nav. Fylkesmannen har gitt råd og veiledning til Nav-kontorene enten ved telefoniske henvendelser eller på e-post. Dette omfatter forståelse av lovens bestemmelser og saksbehandlingsregler, bruk av vilkår og ansvarsforhold. Lovens formåls-bestemmelse og hensynet til barn og barnefamiliers behov for sammensatte tjenester, er tema i de klagesaker dette er aktuelt. Kravet til individuell vurdering er tema i alle klagesaker, og manglende individuell behandling betraktes som saksbehandlingsfeil og er ofte hovedårsaken til at klager blir opphevet.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Ha gjennomført tiltak og aktiviteter på en slik måte at de ulike satsingene og aktivitetene ses i sammenheng. Alle tilskuddene på ansvarsområdet er samordnet. For å sikre at arbeidet med arbeid og psykisk helse, kvalifiseringsprogrammet, rus, tiltak for utsatte barn og unge og boligsosialt arbeid ses i sammenheng, koordineres arbeidet hos Fylkesmannen i en SRP-gruppe (sosiale, rus og psykiatri). Gruppen har møttes jevnlig og har hatt fokus på gjensidig informasjon og involvering i hverandres arbeid, herunder alle tilskuddsforvaltningene som er lagt til gruppa. Utfordringer på områdene diskuteres også i gruppa. Relevante tema fra møtene i SRP er bragt videre inn i samarbeidsmøter med NAV fylke, herunder også hvilke muligheter kommunene/NAV har for å søke om tilskudd til tiltak. Det er også gjennomført felles samlinger om tilskuddsordninger.

Ha utviklet et opplegg for innhenting av aktuelle data for å følge levekårsutviklingen i fylket og i de enkelte kommunene. Dette er gjort i begrenset grad i 2012 av ressursmessige hensyn. KOSTRA-tall, funn ved tilsyn og klagebehandling og annen kontakt med kommunene er brukt løpende for å følge levekårsutviklingen.

Vurdere om fylkesmannens egen innsats har ført til kvalitetsforbedringer i de sosiale tjenestene i NAV-kontoret ved hjelp av tilgjengelig data og indikatorer. Fylkesmannen har hatt fokus på kvaliteten i de sosiale

tjenestene i NAV i flere år. I 2012 kom endelig opplæringen i loven, da spesielt saksbehandling, noe som følges opp i 2013 med nærmere opplæring i rundskrivet. Fylkesmannen fikk i 2012 i oppdrag å vurdere om egen innsats har ført til kvalitetsendringer i de sosiale tjenestene i NAV ved hjelp av tilgjengelige data og indikatorer. Vi vil påstå at det er flere faktorer som kan spille en rolle i slik kvalitetsendring; herunder også faktorer som Fylkesmannen ikke har påvirkningsmuligheter på. Dog ser vi at særlig på kvalifiseringsprogrammet, hvor vi tidlig la vekt på å øke kompetansen i henhold til ny forskrift, har gitt bedre kvalitet i programmene; se pkt 73.3. Siden den store satsingen på Lov om sosiale tjenester i NAV kom høsten 2012 er det noe tidlig å si om dette har ført til bedring i kvalitet i de andre tjenestene i NAV.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Ha utarbeidet felles kompetanseplan i samarbeid med NAV Fylke. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i flere år utarbeidet felles kompetanseplan sammen med NAV fylke. Denne viser hva slags tilbud som rettes NAV-kontorene fra begge instansene.

Kvalifiseringsprogrammet er et fast tema i fylkesmannens dialog med fylkesdirektør.

Kvalifiseringsprogrammet har vært tema på flere nivå. Fylkeskoordineringsgruppa som møtes 4 ganger i året og består av fylkesdirektør, fylkesmannen, KS, rådmenn m.fl. I ledermøter mellom Fylkesmannens helse- og sosialavdeling og NAV fylkes avdeling for kvalitet og læring. Videre har kvalifiseringsprogrammet vært tema på møte mellom rådgivere i de samme avdelingene i deres faste møter.

Alle i NAV-kontor som arbeider med kvalifiseringsprogrammet skal ha fått tilbud om opplæring, deltakelse i faglige nettverk eller tilpasset faglig veiledning. Fylkesmannen har prioritert å være aktivt med i opprettelsen og drift av nettverk på kvalifiseringsprogrammet i foregående år. Alle kommuner i fylket har nå slike nettverk, enten spesielt for kvalifiseringsprogrammet eller også for de kommunale tjenestene i NAV generelt. Gjennom samlinger enten for enkeltkontor eller i nettverkene er det gitt tilbud om og gjennomført opplæring i ny forskrift og rundskriv, samt gitt faglig veiledning både på generelt og saksnivå.

Alle ansatte som arbeider med kvalifiseringsprogram i NAV-kontorene, skal ha fått opplæring i bestemmelsene i ordningen, jamfør lov om sosiale tjenester i NAV med tilhørende forskrifter og rundskriv. Som vist er det gitt tilbud om og gjennomført opplæring i forskrift og rundskriv i nettverkssamlinger for kvalifiseringsprogrammet/kommunale tjenester i NAV. Videre er det gitt tilbud om og gjennomført opplæring i bestemmelsene i forbindelse med opplæring i Lov om sosiale tjenester i NAV da vi valgte å legge inn kvalifiseringsprogrammet som tema i opplæringen i loven allerede høsten 2012. Alle som arbeider i NAV-kontor og som deltok på samlingene har derfor fått slik opplæring. Alle kommunene i fylket var representert.

Fylkesmannen har for øvrig hatt sterkt fokus på at alle som har rett på kvalifiseringsprogrammet får tilbud om det. Dette har derfor vært tema i alle møter med NAV, både med enkeltpersoner og i større grupper. Kontorene er blitt utfordret på hvordan de ivaretar dette, og vi ser en utvikling mot at det gis mer generell informasjon om kvalifiseringsprogrammet enn tidligere, særlig i mottak. Vi ser også at vår satsing på kompetanseheving på kvalifiseringsprogrammet allerede tidlig i 2012 har gitt resultater i form av mer kvalitet i program og bedre forståelse for det rettslige grunnlaget for kvalifiseringsprogrammet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har deltatt aktivt i forsøket med Helhetlig Prinsippstyrt Metodisk Tilnærming (HPMT) i samarbeid med NAV Midtbyen. Vi har deltatt på de samlingene AVdir har innkalt til, og bistått direktoratet i kontakten og oppfølgingen av NAV kontorene ved å gi veiledning basert på metodikken til HPMT-veiledere 1 gang pr mnd à ca 2 timer gjennom hele året. Videre har vi aktivt mottatt veiledning fra direktoratet ca hver 6. uke etter oppsatt plan, også dette gjennom hele året. Som en del av oppfølgingen har vi fulgt opp og bidratt med dokumentasjon av veiledningsaktivitetene. Det har ikke vært arrangert samarbeidsmøter med NAV lederne og Fylkesmannen har deltatt på en opplæringssamling i 2012, som vi ble invitert til. I tillegg har vi på eget initiativ arrangert lokale samlinger for alle som arbeider med HPMT, for å sette fokus på metoden i det daglige arbeidet. Etter ønske fra HPMT-veilederne har vi også prioritert å delta som observatører når de har gitt veiledning til sine kollegaer, dette ca 4 t pr måned.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Interkommunalt samarbeid

De siste årene har det vært jobbet aktivt med å få frem interkommunalt samarbeid med økonomisk rådgivning.

Forsøkene har vært støttet med midler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. I 2012 var det interkommunalt samarbeid mellom Hemne/Snillfjord, Oppdal/Rennebu og Bjugn/Ørland. I tillegg ble det igangsatt et større interkommunalt prosjekt mellom kommuner i Hedmark og Sør-Trøndelag (Rendalen, Alvdal, Folldal, Tynset, Tolga, Os, Røros og Holtålen).

Vi har også 3 faglige fora Nav- og kommuneansatte som arbeider med økonomisk rådgiving. Her deltar også representanter fra Namsmannen. Faglige fora kan også sies å stryke det interkommunale samarbeidet samt sikre et godt samarbeid med Namsmyndighetene. Fylkesmannen gir økonomisk støtte til drift av de faglige foraene.

Kurs/kompetanseheving

Det ble i 2012 avholdt grunnkurs i økonomisk rådgiving med ca. 40 deltagere. I desember ble det, i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, arrangert 2 fagdager for økonomiske rådgivere. På fagdagene ble det blant annet gitt informasjon fra 800Gjeld, nytt fra forbruksforskningen samt formidlet erfaringer fra forsøk og utviklingstiltak. Det er gitt støtte til 2 Nav-ansatte for gjennomføring av videreutdanning i økonomisk rådgiving ved Høgskolen i Lillehammer. Fylkesmannen har også gitt støtte til kommunenes deltagelse på Arbeids- og velferdsdirektoratets årlige nasjonale konferansen Penger til besvær.

I forbindelse med opplæringen av rundskriv nr. 35 har fylkesmannen også vektlagt råd- og veiledningsplikten, herunder økonomisk rådgiving.

Status

Fylkesmannen vurderer at de siste års satsning på økonomisk rådgiving fra sentralt og regionalt hold har gitt resultater i form av et bedre tjenestetilbud med god kompetanse i rådgivningen. I tillegg ser vi at området økonomisk rådgiving i stor grad er et prioritert område i kommunene. Vi vil spesielt fremheve Trondheim kommune som har gjort organisatoriske og kompetansehevede tiltak som blant annet har medført økt tilgjengelighet på tjenesten.

73.5 Boligsosialt arbeid

Midlertidig bolig

Sør-Trøndelag har i 2012 hatt 6 aktive prosjekt som har disponert midler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Dette er i stor grad midler som har gått til oppfølgingstjenester i bolig. For mange av disse prosjektene har det vært et stort fokus på helhetlige tjenester som skal hindre bruk av midlertidig bolig. Trondheim kommune har i 2012 arbeidet målrettet for å få ned bruken av midlertidig bolig. Ved Nav Lerkendal er det opprettet et boligsosialt team der også gjeldrådgiving er sentralt. De har fokus på å forebygge utkastelser, varige boliger og tverrfaglige løsninger. Forsøket har bidratt til en betydelig nedgang i bruk av midlertidige botilbud. Lerkendal bydel vil nå gi erfaringsoverføring til de andre bydeler slik at også de utvikler sine modeller for å redusere bruken av midlertidig bolig.

Rettsikkerhet og IP

I forbindelse med forvaltningen av boligsosiale tilskudd ble det gjort en kvalitetssikring på at tilskuddskommunene tilbyr individuell plan og fatter vedtak på de oppfølgingstjenester som blir gitt.

Samordning av tilskudd og kompetansetiltak med Husbanken

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har en virksom samarbeidsavtale med Husbanken Midt-Norge. Avtalen skal blant annet sikre kontinuiteten i arbeidet. Vi har regelmessige møter med Husbanken gjennom året. I forbindelse med tilskuddsforvaltningen ble det avholdt et møte med Husbanken for å sikre samordning av tilskudd. I tillegg har vi utvekslet skriftlig informasjon om de ulike tilskuddene.

For sjetten år på rad ble det i 2012 arrangert en rus- og boligsosial konferanse på Røros. Dette er et samarbeid mellom 4 fylkesmannsembeter, Husbanken Midt-Norge, RIO og KoRus Midt- og Øst. Innholdet varierte fra sentrale føringer (ROP og NOU: Rom for alle), innlegg fra brukerorganisasjoner, erfaringsoverføring fra prosjekter og fagspesifikke innlegg.

73.6 Barn og unge

Barn og unge

Barn- og unge er et høyt prioritert område for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Det ble i 2011 utarbeidet en erklæring/verdidokument om regional stats ansvar for barn og unges oppvekstvilkår. Denne erklæringen ligger også til grunn for samordning og samarbeid internt hos fylkesmannen. Det er opprettet en tverrfaglig gruppe for vårt arbeid med barn og unge. Dette gjelder oppdrag som retter seg mot barnehage, skole, folkehelse, helse og sosiale tjenester. Gruppen har blant annet som mål å arbeide med en bedre samordning og kvalitetsutvikling ut mot kommunale tjenester som er rettet mot barn og unge. I tillegg er det et pågående arbeid for at vi skal få systematisert kunnskap om kommunene for å kunne gi målrettet bistand. I september 2012 hadde «barn- og ungegruppen» ved embetet besøk av representanter fra Nordland som gav informasjon om forsøket «ungdom i svevet». Fylkesmannen har i 2013 som mål å formidle resultater fra dette forsøket ut til kommunene.

Fylkesmannen arrangerte i 2012 en tverrfaglig konferanse for kommuneansatte som arbeider med barn og unge. Denne konferansen arrangeres av fylkesmannens tverrfaglige gruppe med bistand fra KoRus og RBUP. Konferansen har vært et tilbud over flere år. I 2012 var også Nav-ansatte en uttalt målgruppe. På konferansen ble det laget et innlegg om erfaringer fra et prosjekt for utsatt ungdom i Trondheim kommune (Aktiv Start). Imidlertid var det ingen deltagelse fra Nav.

Vektlegging av barn og unges behov har vært et gjennomgående tema i opplæringen i lov om sosiale tjenester i Nav. Barn og ungesatsningen, herunder utsatte barn og unge, har også vært en gjennomgående strategi for fylkets folkehelsearbeid.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 0,00	kr 514 405,11
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 176 720,52	kr 457 666,18
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 227 881,33	kr 0,00
Andre oppgaver under AD	kr 11 606,87	kr 0,00
Sum:	kr 416 208,00	kr 972 071,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

Se embedsoppdraget under Arbeids- og inkluderingsdepartementets område.

73.1 Lov om sosiale tjenester

Se embetsoppdraget under Arbeids- og inkluderingsdepartementets område.

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

75.1 Habilitering og rehabilitering

Status for arbeidet med koordinerende enhet (KE) og tiltak som er gjennomført for å styrke kommunenes rolle:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har på slutten av 2012 kartlagt status ved at det ble sendt ut et elektronisk spørreskjema til alle kommuner i fylket. 22 av 25 kommuner har svart. De tre som ikke har svart er små

kommuner.

I forbindelse med forberedelsen til kartleggingen ble det sendt ut informasjon fra oss om hva revidert og nytt lovverk krever skal være på plass om KE inklusive overordnet ansvar for individuell plan (IP) og koordinator. Kartleggingen viser at alle kommunene har definert hva funksjonen KE skal være, men bare i 15 kommuner er det gitt klart mandat fra kommuneledelsen om hva KEs oppdrag skal være eller gitt myndighet til å arbeide på tvers av etatsgrensene. 18 kommuner har svart at KE er gitt overordnet ansvar for arbeidet med IP. 16 kommuner svarer at KE har ansvar for oppnevning, opplæring og veiledning av koordinator, men bare 13 av disse har etablert prosedyrer for dette arbeidet.

Bare 13 kommuner har gjort funksjonen KE og dets rolle godt synlig og tilgjengelig på sine nettsider, men 16 kommuner hevder dette er gjort kjent for brukere og samarbeidspartnere på annen måte. 20 kommuner oppgir at KE fungerer som kontaktinstans for spesialisthelsetjenesten ved utskrivning av aktuelle pasienter og 19 kommuner mener de har prosedyrer for dette samarbeidet. Bare 11 kommuner oppgir å ha fungerende system for å skaffe seg oversikt over (re)habiliteringsbehov i kommunen. 18 kommuner har et definert tverrsektorielt systemansvar for IP. 15 kommuner sier at alle brukere med sammensatte behov får tilbud om IP og 16 kommuner koordinator. Kun 11 kommuner har revidert sine prosedyrer om KE og IP i henhold til revidert/nytt lovverk ett år etter at dette er trådt i kraft. 14 kommuner sier at arbeidet med KE og IP er forankret i kommunens kvalitetssystem.

Det er etablert KE ved St. Olavs hospital og ved Helse Midt-Norge RHF.

Det er ikke gjennomført særskilte tiltak knyttet til synshemmede enn der de har generell nytte av kommunenes (re)habiliteringsvirksomhet.

punkt 75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier er i 2012 flyttet inn under punkt 75.1 og rapporteres her:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag koordinerte arbeidet med å lage erfaringskonferanser i Midt-Norge for spredning av gode eksempler for mer helhetlig og koordinert tjenestetilbud til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier knyttet til handlingsplan for barn og unge og Familieveiviserprosjektet. Vi arrangerte en to-dagers konferanse for en vid målgruppe i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Helse Midt-Norge RHF. Som gjennomgående temaer valgte vi koordinatorrollen, bruker- og pasientforløp og fritid.

Vi hadde engasjerte foredragsholdere fra kommuner og helseforetak hvor det ble utvekslet erfaringer fra relevante prosjekter, samt at det var bolker særlig om koordinerende enhet, individuell plan og koordinator og reviderte bestemmelser om dette. Det var også gode presentasjoner fra brukerrepresentanter om helhetlige forløp. Helsedirektoratet bidro med opplysninger og erfaringer. Spesialisthelsetjenesten ved habiliteringstjenesten for barn og unge fikk presentert sine tilbud og samarbeid med kommuner. Det hele ble linket til samhandlingsreformen. Konferansen fikk god evaluering.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Denne posten er i oppdragsbrevet flyttet under post 75.1 og er omtalt i siste avsnitt der (se post 75.1).

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen har i henhold til Embetsoppdraget og direktoratets brev av 21.03.2012, kontaktet de kommuner i fylket som ifølge ureviderte IPLoS tall hadde beboere under 50 år på langtidsopphold i sykeheim eller tilsvarende. Kvalitetssikringen viste at kommunene Trondheim og Melhus hadde tilsammen to beboer per 31.12.2011 som oppfylte rapporteringskravet.

En av beboeren manglet individuell plan og kommunen er oppfordret til å nytte slik, samt individuell tilrettelegging av botilbud.

Det er rapportert i eget brev til Helsedirektoratet 10.05.2012.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Fylkesmannen har deltatt aktivt på aktuelle arenaer i forbindelse med oppfølgingen av Samhandlingsreformen i 2012. Arbeidet i Sør-Trøndelag har vært knyttet opp til at kommunene har organisert seg i 5 kommunegrupper for å møte utfordringene i reformen. 4 av gruppene krysser grensene til nabofylkene. KS, St. Olavs Hospital, fylkeskommunen og Fylkesmannen har møttes regelmessig i en koordineringsgruppe for å følge opp arbeidet med reformen. I tillegg møter KS og Fylkesmannen også lederne for de 5 kommunegruppene regelmessig. For å følge opp avtaleverket mellom kommuner og helseforetak er det opprettet et administrativt samarbeidsutvalg hvor Fylkesmannen er representert med observatør. Etter avtale med kommunene har en pott av skjønnsmidlene vært satt av til å støtte opp om diverse prosjekter og tiltak i kommunene knyttet til samhandlingsreformen.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er arbeidsgiver for en av 4 regionale samhandlingskoordinatorer. Denne ressursen har vært et viktig bidrag til å følge opp samarbeidet mellom kommunene og helseforetaket både i vårt fylke og de to andre fylkene i Midt-Norge. Fylkesmannen har i tillegg organisert et internt samarbeid på tvers av fagavdelingene for å støttet opp om arbeidet. Dette er knyttet opp til tilsvarende tverrfaglig oppfølging av folkehelsearbeidet og Omsorgsplan 2015.

76.2 Individuell plan

Status for tverrsektorielt systemansvar for individuell plan er omtalt under Habilitering og rehabilitering, se punkt 75.1. Likeså er om staus for forankring av dette i kommunens kvalitetssystem.

Vi har deltatt i arbeidsgruppe for revidering av retningslinjer for individuell plan - samarbeid mellom St Olavs Hospital Hf og kommunene.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Rapporteringskravet er for 2012:

- Omtales på egnet måte i den felles barnevern-, sosial- og helsemeldingen.

For 2012 er det ikke laget en felles barnevern-, sosial. og helsemeldingen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Fylkesmannen velger derfor å omtale oppdraget særskilt i denne rapporteringen.

Fylkesmannen har gjennom et embetsovergrepene samarbeid, særlig mellom plan- og sosial- og helseavdelingene, utviklet, informert om og bidratt til implementering av bedre metoder for helhetlig kommunal planlegging. Dette har påvirket kommunenes systematiske planlegging for å ivareta nasjonale satsinger på sosial- og helseområdet, særlig med tanke på utfordringene i Omsorgsplan 2015 og Samhandlingsreformen.

Det er liten konkret etterspørsel fra kommunene om bistand i forbindelse med kvalitetsforbedringsarbeid og styringssystemer. Vi merker at langt flere kommuner enn tidligere har tatt i bruk elektroniske styringssystemer i sin drift, men kan ennå ikke si noe om effekten av dette. Systemstatus etterspørres systematisk i Fylkesmannens dialogmøter med kommunene.

Mangler i tjenesteytingen kommer særlig til uttrykk i Fylkesmannens tilsynsvirksomhet, og Fylkesmannen har derfor lagt vekt på informasjon om internkontroll og kvalitetsforbedring ved både tilsyn (formøter og sluttmøter) og aktuelle møter/konferanser rettet mot kommunenes sosial- og helsetjenester.

i 2012 har informasjonstiltak og foredrag om internkontroll og kvalitetsforbedring særlig rettet seg mot kommunale sosiale tjenester i NAV.

76.4 Utgår

76.5 Felles digitalt nødnett

Utbyggingen av felles digitalt nødnett har ennå ikke nådd Midt-Norge. Fylkesmannen har i 2012 deltatt på informasjonsmøter i regi av Direktoratet for Nødkommunikasjon og Helsedirektoratet.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Arbeidet med helsemessig- og sosial beredskap ved Sosial- og helseavdelingen er integrert i og avstemt med beredskapsarbeidet i embetet for øvrig. Det generelle arbeidet mht eget beredskap besto i oppdatering av beredskapsplan og vedlikehold av kompetanse bl.a. gjennom deltagelse på den Nasjonale helse- og beredskapskonferansen i Ålesund og deltagelse i flere beredskapsøvelser.

Ved kontakt med kommunene, bl.a. ved kommunebesøk, og ved kontaktmøter med helseforetakene settes beredskap på dagsorden når dette er mulig og/eller aktuelt. Alle kommuner i fylket ble i mars tilskrevet om forventningene som ligger i årets oppdrag. Vi anmodet til at helse- og sosialberedskap blir en del av et helhetlig beredskapsplanverk. At dette skjer ser vi gjennom kopiene av reviderte beredskapsplaner som vi får tilsendt. Videre anmodet vi om å ta bortfall av drikkevannskilder med i kommunens ROS-analyser. Vi har også hatt kontakt med de lokale Mattilsynet ifm avstemning om tilsynsrollen mht vannverk. Helseforetakets beredskapsplaner følges opp på grunn av tilsendte reviderte kopier.

Kommunene har blitt gjort kjent med kravet om av beredskapshensyn å ha etablert et system for elektronisk kommunikasjon med fastlegene som del av linjen Helsedirektorat Fylkesmann - Kommune. Vi har ikke fått strukturerte tilbakemeldinger rundt dette og har planlagt en kartlegging for første halvåret 2013 før vi rapporterer resultatet til Helsedirektoratet.

Hovedaktivitet i 2012 mht konkret beredskapsarbeid var som året før knyttet i forlengelse av hendelsene i Oslo og på Utøya og besto bl.a. av bidrag til nasjonale kartlegginger, telefonmøter med Helsedirektoratet, oppfølgingskontakter med relevante kommuner og andre instanser, samt løsning av konkrete problemstillinger.

I mars bidro vi til den fylkesvise samlingen som Helsedirektoratet organiserte for berørte etter Utøya inklusive pårørende og søsken. En lignende samling organiserte vi igjen i november i samarbeid med Støttegruppen i Sør-Trøndelag, RVTS-Midt, RBUP-Midt og Trondheim kommune.

Rettsaken etter 22.7 ble videooverført til Tinghuset i Trondheim. Både under forberedelsen og løpende under rettsaken bidro vi med råd- og veiledning.

Mht lærepunkter fra tidligere beredskapssituasjoner organiserte vi i november i samarbeid med RVTS-Midt et evalueringsmøte med de kommuner i fylket som var direkte berørt etter hendelsene 22.7.2011. Erfaringene av dette møtet ble videreformidlet dagen etter på en konferanse for alle kommuner om psykososial oppfølging ved ulykker, kriser og katastrofer. Også beredskapsplanlegging generelt og plan for håndtering av Vold i nære relasjoner sto på dagsorden denne dagen.

Fylkesmannens Kommunal og beredskapsavdeling tar også opp helsemessig- og sosial beredskap når de er på tilsynsbesøk i kommunene. Denne avdelingen er i samarbeid med vår avdeling også på tilbudssiden når det gjelder å støtte kommunene med prosesser rundt ROS-analyse som er relevant for helsemessig- og sosial beredskap.

Arbeidet mht atomberedskap ivaretas i utgangspunktet av Kommunal- og beredskapsavdelingen. Det innhentes innspill fra Sosial- og helseavdelingen når dette er relevant. Det samme gjelder når det blir aktuelt med problemstillinger rundt beredskapssamarbeid over landegrensene .

77.2 Fritak fra forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMST	0	0

Sum	0	
------------	----------	--

77.3 Særfrådrag

I tillegg til å ha behandlet 38 saker, har vi i 2012 også behandlet 14 klager, hvorav 12 har blitt oversendt Helse direktoratet for endelig behandling.

Særfrådrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	38	54
Sum	38	

77.4 Førerkort

Antall behandlede saker er basert på ephortesøk etter saker som er avsluttet i 2012.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	2203	7
Sum	2203	

77.5 Pasientjournaler

Det er ikke mottatt pasientjournaler til oppbevaring

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMST	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

Det er ikke mottatt henvendelse fra HELFO.

77.7 Felles barnevern sosial og helsemelding

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2012 valgt å ikke lage en egen barnevern-, sosial- og helsemelding og i stedet konsentrere seg om arbeidet med denne årsrapporten.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A

Det har vært gjennomført 6 planlagte systemrevisjoner for område pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A - for pasienter i sykehjem. I oppfølgingen av disse har det vært gitt råd og veiledning/opplæringstiltak.

Det er mottatt 177 kopi av vedtak i 2012. Det har vært prioritert å gi råd og veiledning knyttet til forståelsen av regelverket i oppfølgingen av vedtakene. Av disse 177 vedtakene var det 93 vedtak med varighet over tre måneder.

Det er mottatt 3 klagesaker på området.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Det har vært gitt løpende informasjon og opplæring om det nye lovverket. Vi har hatt mange ulike arenaer hvor lovverket er belyst både innen politisk, administrativt, forskningsmiljø, ulike fagmiljøer og frivillig sektor. Vi har bidratt med opplæring av lovverket både internt på tvers av avdelinger hos fylkesmannen, og i fylkeskommunen. Folkehelseloven har vært sett i sammenheng med kravene i plan- og bygningsloven.

I Sør-Trøndelag er det overordnede implementeringsarbeidet av samhandlingsreformen, hvor også folkehelse står sentralt, lagt til KS, fylkesmannen, fylkeskommunen og helseforetaket. På denne arenaen har lovverket og nasjonale føringer hatt en sentral plass. Vi har som en del av folkehelsearbeidet vært opptatt av å synliggjøre og se sammenheng med de lovpålagte forebyggende helsetjenester som en del av det brede folkehelsearbeidet. Vi har særlig hatt oppmerksomhet på miljørettet helsevern i barnehager og skoler, samt helsestasjoner og skolehelsetjeneste.

Kommunene og fylkeskommunen ser i stor grad ut til å være opptatt av folkehelseutfordringene i planarbeidet. Vi finner dette i 22 av 24 mottatte planer. Kvalitet kan variere noe, men svært mye er bra. Når det gjelder fastsettelse av mål og strategier innen folkehelse i egne planer er det flere kommuner som er i prosess på dette. Vi kjenner til fire kommuner som har slike planer. Sør-Trøndelag fylkeskommune har laget en egen folkehelseplan. De fleste kommuner har folkehelse som en sentral del i kommuneplanens samfunnsdel.

Vi ser fortsatt at en av utfordringene både i fylkeskommunen og i kommunene er å få systematisert tilgjengelige data som viser oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer.

83.2 Miljørettet helsevern

Avdelingen mener å inneha høy kompetanse innen området miljørettet helsevern. Ansvarlig saksbehandler er utdannet som Master in Public Health og har forskererfaring på området miljø og helse. Også hos saksbehandlerne ellers er kompetansen også meget tilfredsstillende. Denne kompetansen er en viktig faktor i rådgivningen til kommunesektoren eller innbyggerne, hvor det har vært en del henvendelser til embetet også i 2012.

I 2012 har det ikke kommet inn nye klagesaker jf. kommunehelsetjenestelovens kapittel 4a om miljørettet helsevern, men på generell basis ble det gitt noen råd til en kommune og kommuneoverlege ifm en der pågående klagesak.

I mars sendte vi et brev til alle kommuner i fylket med informasjon om oppdragene i oppdragsbrevet og med anmodning om at kommune gjør seg kjent og bruker den nasjonale veileder mht forebygging av astma, allergi og overfølsomhetsreaksjoner, veilederen mht reduksjon av radoneksponering, veilederen om forebygging av ulykker som medfører personskaade samt veilederen om gjennomføring av tiltak rettet mot luftforurensing. Fylkesmannen har videre tilbud bistand med råd- og veiledning på disse områder, men vi har fått kun en henvendelse.

Videre kontinuerte og intensiverte vi det vellykkede samarbeidet med Fylkesmannens Oppvekst- og Utdanningsavdeling. Som kjent gjennomførte vi i 2010 en kartleggingsundersøkelse hos alle kommuner i Sør-Trøndelag av godkjenning av barnehager og skoler mht forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Med bakgrunn i at flere kommuner enda ikke hadde godkjent alle sine barnehager og skoler gjennomførte vi i 2012 en tilsynsmessig oppfølging hvor relevante kommuner ble pålagt å lukke avvikene. Slutten 2012 kunne denne tilsynsmessige oppfølgingen avsluttes med tilfredsstillende resultater. Prosessen rundt godkjenning av barnehager og skoler etter miljørettet helsevern krav har dermed blitt løftet opp til et mye høyere nivå. I samarbeid med Oppvekst- og Utdanningsavdelingen startet vi i desember 2012 planleggingen av et elektronisk registreringsverktøy som for fremtidige år kan hjelpe oss med å beholde oversikten over godkjenningsstatus i vårt fylke. For øvrig bisto vi i 2012 Oppvekst- og utdanningsavdelingen i en sak om godkjenning for en skole under etablering var gitt på riktig grunnlag.

Avdelingens arbeid mht tilgjengelighet og universell utforming foregikk i 2012 som før i hovedsak gjennom planarbeidet i embetet, som foregår i den tverrfaglig sammensatte plangruppe, hvor kommuner blir oppfordret å ta disse elementer med i sitt planleggingsarbeid.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Temaorådene ernæring, fysisk aktivitet og tobakk har vært sentrale tema i mange møter med kommunene, fylkeskommunen og andre samarbeidsaktører. Vi har hatt et særlig fokus på disse temaområdene i helsestasjoner og skolehelsetjenesten, innen vår satsing på miljørettet helsevern i barnehager og skoler, omsorgsplan 2015, rus og psykisk helse. I satsingen på utvikling og etablering av frisklivssentraler har dette vært gjennomgående tema

overfor kommunene.

Vi har hatt eget seminar til kommuner om FRI i samarbeide med kreftforeningen.

Fylkesmannen har startet et eget prosjekt/utviklingsarbeid i samarbeid med fylkeskommunen som retter seg ut mot kommunene om å bli det "Sunneste og reneste fylke i landet". Prosjektet skal jobbe særskilt med sunn mat og fysisk aktivitet til barn og unge 0-20 år.

Seksuell helse: Seksuell helse er organisert som et eget prosjekt i Sør-Trøndelag hvor innsatsen rettes særskilt inn mot kommuneledelse, skoler og skolehelsetjeneste. Prosjektet ses i en sammenheng med fylkets folkehelsearbeid hvor også fylkeskommunen er en aktiv bidragsyter. Prosjektet var halvveis ved nyttår, og er i en god fremdrift. Noen kommuner har fått egne stimuleringsstøtter, hvorav det forplikter å samarbeide med prosjektet. De områder det særskilt har vært jobbet med i 2012 er:

- seksualundervisning i skoler
- skolebesøk med seminar for elevråd, elever, ledelse, ansatte og skolehelsetjeneste
- eget seminar om forskningsbasert kunnskap
- tema inn i flekturell sammenheng
- media og kommunikasjonsstrategi

83.6 Smittevern

Mht smittevern har også året 2012 vært relativt rolig. I mars ble alle fylkets kommuner ved spesifikt brev minnet på forventningen at de har et system for jevnlig oppdatering av smittevernplaner, at de skal sørge for adekvate infeksjonskontrollprogram i sykehjemmene og andre relevante institusjoner. Relevante kommuner ble også minnet på implementering av IHR-oppgaver. Etter opplysningene vi sitter inne med fungerer smittevern bra i fylkets kommuner. Alle kommuner i fylket pluss helseforetaket har smittevernplanene på plass. Sosial- og helseavdelingen mottar med jevne mellomrom oppdaterte planer.

Også i 2012 har vi tilbud kommunene råd- og veiledning dersom de hadde behov for det, slik som det skal gjøres for gjennomføring av akkreditert inspeksjonsarbeid iht forebygging av spredning av legionellabakterier per aerosol og mht IHR-oppgaver. Vi har fått kun en telefonisk henvendelse fra en kommuneoverlege ifm akkreditert inspeksjonsarbeidet mht legionella.

I 2012 har vi ikke fått noen saker til behandling etter lov om smittevern og tilhørende forskrifter. Vi mottok flere meldinger, blant annet om utbrudd med EHEC, legionella og meningitt, som ble fulgt opp når nødvendig. Det samme gjelder meldingene om utbrudd gjennom VESUV-systemet i kopi til oss. Vår erfaring er at kommunene og særlig Trondheim kommune, hvor det største del av meldingene stammer fra, har adekvate systemer og rutiner for å følge opp utbrudd av smittsomme sykdommer samt at kommunene har en lav terskel for å be oss om råd- og veiledning.

I 2012 ble det ikke arrangert smitteverndag fordi den ble avholdt i 2011. Dagen står igjen for tur i 2013.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

I Sør-Trøndelag ble det for 2012 søkt opprettet 7 nye fastleghejmles, derav 3 i Trondheim kommune. Veksten i antalle fastleghejmles er relativt stabil og tar opp i seg de økede behov som kommer. Fylkesmannen presiserer ved alle vurderinger av nye hjemles, at kommunene må ivareta de offentlige, allmennmediske oppgavene, særlig med hensyn til legetjenestene i sykehjem, samt legetjenester i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

I sentrale deler av fylket er det ikke vansker med rekruttering til fastlegestillinger. Enkelte perifere kommuner har noe større vansker. Legetjenesten i Roan kommune har i en forsøksperiode vært lagt sammen med tjenesten i nabokommunen Åfjord, noe som ble vedtatt som en varig ordning i 2012. Det er også andre kommuner som

etablerer nærmere samarbeid om legetjenestene med nabokommunene.

Som ledd i samhandlingsreformen er mange kommuner i ferd med å se nærmere på mer felles løsninger på eksempelvis øyeblikkelig hjelp-tilbudet. Videre er det arbeidet en del med kommunens kapasitet og kompetanse for å motta utskrivningsklare pasienter fra sykehus, da dette også stiller økede krav til allmennlegetjenesten, inkludert sykehjemslegetjenesten.

De aller fleste fastlegestillingene i fylket er besatt og det har vært relativt lite behov for vikarer. Ingen kommuner har hatt behov for midlertidig dispensasjon fra ordningen.

Ved årsskiftet var det 2 kommuner, Midtre Gauldal og Oppdal, som ikke deltok i interkommunal legevaktsordning. Midtre Gauldal har søkt å bli med i legevaktsordningen i Trondheim og omkringliggende kommuner, men dette er ikke avklart ennå.

Det ble ikke avholdt særskilte samlinger med alle kommuneoverlegene i fylket i 2012 da det var behov for å skyve på tidspunktet til vårhalvåret (Planlagt mars -13). Imidlertid har Fylkesmannen regelmessige møter med alle kommuner i løpet av en periode hvor blant annet allmennlegetjenester og nytt lovverk er et tema. Det har også vært avholdt eget møte for alle fastleger i fylket om både samhandlingsreformen og om ny forskrift for fastlegeordningen.

Det er videre i samarbeid med eksterne etater avholdt eget møte med fylkets fastleger om førerkortforskriftens helsekrav.

84.2 Turnustjeneste

Fylket har klart å skaffe tilstrekkelig antall plasser for turnusleger og -fysioterapeuter i kommunal tjeneste. Det er imidlertid utfordrende å klare å skaffe nok plasser for turnusleger, særlig da antallet som skal plasseres varierer relativt mye, samt at flere faller fra etter at de er tildlet plass. Flere kommuner får derfor vansker med forutsigbarheten.

Alle nødvendige kurs og samlinger for disse gruppene, inkludert kiropraktorer, er gjennomført også i 2012. Det er en helt klar og entydig tilbakemelding at kursene oppleves som svært nyttige for å få best mulig utbytte av den kommunale turnustjenesten. Fylkesveilederen for turnusleger i kommunene har hatt samlinger og tettere oppfølging i særskilte tilfeller der dette har vært nødvendig.

Det har vært avholdt eget kurs for veiledere av turnusleger, hvor aktuelle problemstillinger ble drøftet, samt gjennomgang av forskriftsendringer for legers autorisasjon og søknadsbasert turnustjenesten.

Alle turnuslegene har praktisk tjeneste i sykehjem. Det er noe variabelt hvor mye særskilt veiledning som foregår på dette området. Inntrykket er at mange får relativt mye ansvar allerede tidlig i tjenesten.

I Sør-Trøndelag er det ikke igangsatt forsøksarbeid for legers turnustjeneste. Det har vært krevende å informere konkret om gjennomføringen av forskriftsendringer vedr. søknadsbasert turnustjeneste da mange forhold først må avklares sentralt.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettighetsloven

Saker etter lov om kommunale helse og omsorgstjenester og pasient og brukerrettighetsloven er rapportert til Statens helsetilsyn via rapporteringssystemet Nestor.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen behandler klagesaker fra innsatte som klager over helsetjenestetilbudet de mottar. Der det er aktuelt informerer vi om retten til individuell plan.

Fylkesmannen har jevnlig kontaktmøter/tilsynsmøter med Trondheim kommune hvor også helsetjenestetilbudet til innsatte kan tas opp hvis det er behov for dette. I tillegg ønske vi å ha særskilte tilsynsmøter med fengselshelsetjenesten. Slikt møte ble ikke avholdt i 2012 men er planlagt våren 2013.

Trondheim kommune har inngått skriftlig samarbeidsavtale med St. Olavs hospital der fengselshelsetjenesten er

omhandlet.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjennforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen har som en del av arbeidet innen folkehelse med kjønnslemlestelse og tvangsekteskap etablert en ressursgruppe på området minoritetshelse. I ressursgruppen har det vært fokusert på ulike helsetema hvor blant annet kjønnslemlestelse, og veileder om helsetjenestetilbudet til gruppen asylsøkere, flyktninger m.m. har hatt fokus. Det har vært informert om veilederen, og tema kjønnslemlestelse i det generelle folkehelsearbeidet, i møter med ulike nettverksgrupper, tannhelsetjenesten, frivillige organisasjoner, samt helsestasjon- og skolehelsetjeneste.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen har uttalt seg til samfunnsdelen i kommunenes planer. Fylkesmannen utfordrer kommunene til å skaffe seg en oversikt over befolkningsgrupper i kommunen, slik at de kan danne seg et bilde over situasjonen. Kartleggingen vil være grunnlag for kommunenes videre planlegging av tjenestene, der hensynet til befolknings sammensetningen er avgjørende for videre planleggning av tjenestene innen helse- og omsorgssektoren.

I dialogen med kommunene legges det vekt på at all planlegging, utføring og evaluering av virksomhet forbundet med omsorgstjenestene, skal tilbys hele befolkningen og tilpasses individuelle behov.

Fylkesmannen har deltatt på to møter/ konferanser der tema har vært helse- og omsorgstjenester og psykisk helsearbeid overfor den sørsamiske befolkningen.

Vi har bidratt i flere møter med kommunene å presisert særskilt betydningen for tolketjeneste i et pasient/brukerrettighetsperspektiv, samt gitt orienteringer om innhold i Veileder om bruk av tolk i helse- og omsorgstjenestene.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

I samarbeid med RVTS-Midt har vi bidratt med veiledning omkring kommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner. I november arrangerte vi i felleskap en konferanse om psykososial oppfølging i kommunene hvor selve planlegging og eventuelt interkommunalt samarbeid var tema.

I tillegg har dette tema vært sett i en sammenheng med arbeidet omtrent kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Vi kjenner til at Trondheim kommune og kommunene på Fosen har utarbeidet kommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Overgrepsmottak i Sør-Trøndelag er lagt til St. Olavs Hospital og legevakta i Trondheim. Legevakta håndterer overgrep hos menn over 18 år med bistand for St. Olavs hospital. Overgrepsmottaket på sykehuset ivaretar tjenestene til barn og unge og voksne kvinner. Det har vært uenighet om finansiering av mottaket og Fylkesmannen er ikke kjent med sluttresultatet av denne diskusjonen.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Vi har hatt et systematisk samarbeid med alle kommunene etter at vi gjennomførte en kartlegging og tilsyn av tjenesteområdet i 2010. Vi har hatt egne ledermøter med tjenesten hvorav vi har hatt et stort fokus på tjenestens betydning for folkehelsearbeidet. Tema som har vært gjennomgått særskilt er krav i de nye lovene, samt krav i internkontrollforskriften og kravet om faglig forsvarlighet. Dette er blant annet sett i en sammenheng med nasjonale retningslinjer og føringer for tjenesten. Vi har hatt samarbeid med fylkeskommunen i dette arbeidet, hvorav tjenesteområdets intensjon om tilgjengelighet er sett i en sammenheng med frafall i videregående skole.

Etter vår kartlegging, samt gjennomført tilsyn og tett dialog med tjenesten har vi avdekket at de ulike helsefaglige grupper innenfor tjenesteområdet samarbeider lite både på individ- og systemnivå. Det å styrke samhandlingen mellom ulike faggrupper i helsestasjoner og skolehelsetjeneste har stått sentralt i møter med tjenesten. Vi har ikke registrert noen styrking av tjenesten med økte personellressurser som en del av samhandlingsreformen og tildelingen av frie midler. Vi har avdekket en særlig marginal tjeneste hvorav skolehelsetjenesten er sterkest satt under press.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Det er i de fleste kommuner i Sør-Trøndelag marginale stillingsressuser på jordmor. En kartlegging av jordmortilbudet i Sør-Trøndelag som er gjennomført ved høgskolen i Sør-Trøndelag viser at mange gravide ikke gis frie valgmuligheter jf retningslinjer for svangerskapsomsorgen for å velge jordmor i svangerskapet.

84.10 Kjønnsløstelse

Fylkesmannen har et systematisk samarbeid med Bufetat og RVTS St Olavs i arbeidet med kjønnsløstelse. Tema er sett i en sammenheng med tvangsekteskap og handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Det er etablert en ressursgruppe i regi av RVTS og oss som har bistått med kompetansehevede tiltak ut mot kommuner. I begynnelsen av 2012 ble det etablert et regionalt nettverk hvor tema kjønnsløstelse står sentralt under koordinering fra IMDI. Dette er et nettverk hvor blant annet fylkets aktivteter samordnes og gjennomføres. Tema kjønnsløstelse, herav krav i lovverk og nasjonale føringer har vært tema på ledermøter for helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Tema kjønnsløstelse er også satt i en sammenheng med fylkets folkehelsearbeid og prosjekt på seksuell helse og seksuell trakasering. Det er blant annet utviklet en egen undervisningsperm om seksuell helse hvor også tema kjønnsløstelse er sentralt.

Vi har arrangert en tverretalig konferanse for kommunene i samarbeid med RVTS, Bufdir og fylkesmenn i regionen med tema Barneoppdragelse i grenseland.

84.11 Tannhelse

Fylkesmannen har årlig samarbeidsmøte med den offentlige tannhelsetjenesten. Her deltar fylkestannlegen og fra oss representert med fylkeslegen, rådgivere hos fylkesmannen både innen rus, omsorgsplan 2015, psykisk helse og folkehelse. Gjennom folkehelsesatsingen har det vært et økt fokus på samarbeid mellom tannhelsetjenesten og helsestasjon og skolehelsetjenesten. Her foreligger det egne samarbeidsavtaler med alle kommuner.

Tannhelsetjenesten har også inngått samarbeidsavtaler med pleie- og omsorgstjenesten i kommunene. Den offentlige tannhelsetjenesten deltar aktivt inn i samarbeidet om helsefremmede og forebyggende tiltak sammen med helse- og omsorgstjenestene. Tannhelsetjenesten er en sentral og aktiv samarbeidspart i fylkets folkehelsearbeid. Tannhelsetjenesten bidrar i flere sammenhenger både aksjonsrettet og i løpende aktivteter med foredrag m.m Tannhelsetjenesten har gitt helseopplysning mot asylmottak i fylket.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

85.1 Abortloven

Abortnemnd har vært oppnevnt og i funksjon for 2012.

85.2 Sterilisering

Steriliseringsnemnd for fylket er oppnevnt. Nemnda har ikke hatt saker til behandling i 2012

85.3 Lov om transplantasjon

Vi har ikke hatt saker i 2012.

Antall saker

Embeter	Antall
FMST	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	609	2
Sum	609	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Fylkesmannen har ikke hatt noen saker til behandling i 2012.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Oppdraget har utgått

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Oppdraget er utgått i 2012

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

86.1 Omsorgsplan 2015

For å løse oppdragene i Omsorgsplanen er Fylkesmannen deltagene i flere prosjekter som fokuserer på å løse framtidens omsorgsutfordringer. Velferdsteknologiprojektet er kommet godt i gang, der kommunene Åfjord, Bjugn og Trondheim prøver ut forskjellige teknologidke hjelpemidler i omsorgstjenestene i Sør-Trøndelag. Dette er et samarbeidsprosjekt med Fylkesmenn i Møre- og Romsdal, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag, der prosjektleder lønnes fra alle tre fylkene og har arbeidssted i 50% hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. I tillegg til kommunene i Sør-Trøndelag er 7 andre kommuner i de to andre fylkene med i prosjektet som finansieres delvis fra Helsedirektoratet og delvis fra Fylkesmannens skjønnsmidler.

Neste prosjekt er et samarbeidsprosjekt med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det utvikles et analyseverktøy for kommunal planlegging innen omsorgstjenesten. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ansvaret for analyseverktøyet som i løpet av 2013 blir web-basert. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har oppdraget med å utarbeide en planveileder til selve verktøyet. Det er flere pilot-kommuner i de to fylkene som skal prøve ut verktøyet. I Sør-Trøndelag er kommunene Hitra, Orkanger og Rennebu med på prosjektet. Fylkesmannen har også inngått en avtale med disse kommunene om å utarbeide planveilederen til analyseverktøyet. Tre eksperter på kommunal planlegging jobber med utviklingen av veilederen. Prosjektet finansieres delvis av omsorgsplanmidlene og delvis via Helsedirektoratet. Intensjonen med verktøyet er å implementere det i alle kommunene når det er utviklet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er også involvert i prosjektet "Menn i Helse". Dette er et rekrutteringsarbeid der menn mellom 18 og 50 år får muligheter til å jobbe som "helserekutter" i 8 uker i omsorgsinstitusjon og hjemmetjeneste. Videre får de muligheter til å ta utdanning som omsorgsarbeidere og tilbud om jobb etter endt utdanning. Prosjektet er et samarbeid mellom Trondheim kommune, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, NAV, Fylkeskommunen og Helsedirektoratet. NAV Trondheim har kjøpt opp skoleplasser i vg skole til de helserekuttene som ønsker omsorgsarbeiderutdanning. På grunn av 8-ukers praksis i starten og garantert sommerjobb med full lønn og veiledning, kortes obligatorisk lærlingetid ned fra 18 til 12 mnd. Flere av helserekuttene har også påbegynt høyskoleutdanning. Prosjektet er en suksess med lite frafall, og de

institusjonene som har tatt i mot helserekruuttene melder at deres tilstedeværelse er en berikelse i et kvinnedominert miljø.

"Livsglede for eldre" er innført på flere sykehjem i fylket, og Fylkesmannen er tett involvert i prosjektet med faglig rådgivning og økonomisk støtte.

I samarbeid med KS driftes nettverket av omsorgsledere i kommunene i fylket. Det er gjennomført en samling felles for oppvekstledere og omsorgsledere i 2012, og for omsorgslederne ble det gjennomført en studietur til Brussel høsten 2012.

Omsorgsplanen har en viktig plass i Samhandlingsreformen. I Sør-Trøndelag er det opprettet et "fylkesgrep" der kommuner, KS, helseforetak, Fylkeskommune, Fylkesmannen m.fl deltar i regelmessige møter. KS leder disse møtene.

Det er gjennomført 2 regionale samlinger for Fylkesmennenen i midtNorge i 2012. Vertskapet for samlingene rullerer mellom embetene og tema i samlingene er selvvalgte innenfor omsorgsplanarbeidet.

I november 2012 gjennomførte Fylkesmannen i samarbeid med NAPHA en konferanse der eldre og psykiske lidelser var tema. 120 personer fra kommunene i fylket deltok på konferansen og tilbakemelding var positiv.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har veiledet kommunene om tilrettelegging for mennesker med demenslidelser i forbindelse med byggesaker. Det er avholdt møter om temaet med enkeltkommuner, samt fellesmøter med husbanken og kommunene. Fylkesmannen har hatt innlegg på fellesmøtene om demensutfordringene.

Fylkesmannen har veiledet kommunene om kvalitets- og kapasitetutvikling i tjenestetilbudet til demente gjennom kommunebesøk. Fylkesmannen har særlig satset på å tilby kommunene bistand til å gjennomføre pårørendeskoler. Dette er gjort via et prosjekt sammen med Nasjonalforeningen for folkehelse hvor fylkesmannen delfinansierer tiltaket. Det finnes ved årsskiftet slikt tilbud i alle kommuner i fylket.

Fylkesmannen har promotert Demensomsorgens ABC gjennom aktiviteter i Kompetanseløftet. Omfanget fremgår av særskilt rapportering. Fylkesmannen har sammen med Trondheim kommune og St.Olavs Hospital HF etablert et samarbeid om å arrangere opplæringsdager om demensproblematikk til spesialist- og kommunehelsetjenesten, både utredning, behandling og omsorg. Det er i 2012 avholdt slik opplæring på høsten med over hundre deltakere. Det ble også i år arrangert faglig samling for kommunale demensteam. Invitasjon og oppfordring om bruk av demensteam er adressert til alle kommunene.

Fylkesmannen har videreformidlet resultatet av kartleggingsundersøkelse i regi av Aldring og helse 2010/2011. Fylkesmannen holder seg oppdatert på utviklingen gjennom statistikk, budsjetter og kommunale hjemmesider. Fylkesmannen har videreformidlet utredningsverktøy til kommunene.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har sammenfattet kommunenes planer (rapporterte plantall) for gjennomføring av Kompetanseløftet 2015 for 2012, sendt Helsedirektoratet innen 1.3.2012.

Fylkesmannen har videre sammenfatte kommunenes resultatrapporter for Kompetanseløftet i en rapport til Helsedirektoratet innen 1.3.2012.

Fylkesmannen har også rapport ut fra plan- og resultattall, budsjett- og regnskapstall og tilgjengelig statistikk på de ulike delmålene i Kompetanseløftet 2015 med særlig fokus på målet om økning i andel årsverk med fagutdanning, og sendt denne til Helsedirektoratet innen 1.3.2012. Rapporten for 2011/2012 omfattet 25 av 25 kommuner.

Rapportering på de ulike delmålene i Kompetanseløftet 2015 med særlig fokus på målet om økning i andel årsverk med fagutdanning.

1. 12 000 nye årsverk med relevant fagutdanning frem til 2015

Andelen årsverkvekst er den samme som siste år, ca. 90 årsverk. Noe mindre vekst i gruppen videregående skoles nivå, og desto større i gruppen høyskoleutdannet personell. I forhold til måltallet er dette fortsatt noe lavere enn

befolkningsstørrelsen i fylket skulle tilsi.

2. Heve det formelle utdanningsnivået i omsorgstjenestene

Formelle opplæringstiltak er fortsatt prioriterte tiltak når kompetanseløft-midlene skal fordeles av denne fylkesmannen. Tallene viser en jevn økning hvert år, men prosessen er avhengig av både avgang av personell uten formell kompetanse, og tilførsel av personell med formell utdanning. Tendensen er at tallene peker i riktig retning, og det er en jevn økning av personell med formell utdanning, tallene sett over år. Likevel vet vi at det ansettes flere uten, enn med formell utdanning i tjenestene. Av den grunn blir bedriftsinterne opplæringstiltak (Livsgledeskolen og ABC-ene) viktige kompetansehevende tiltak for arbeidet i hverdagen.

3. Sikre bruttotilgang på 4 500 helsefagarbeidere per år

Tallet her har stabilisert seg på 240-260 læreplasser i kommunene, og bruttotilgangen er jevn, selv om den er noe lavere enn ønskelig. Dette kan igjen ha sammenheng med situasjonen kommentert under pkt. 2, ovenfor.

4. Skape større faglig bredde

Muligheten for lokale utdanningstilbud i fylket er økt gjennom de desentraliserte utdanningene innen vernpleie og sykepleie. Det satses også på utdanningstilbud som helsefagarbeider for minoritetsspråklige flere steder i fylket. For høgskoleutdannede synes tyngden av behovet for tiden å være innen ledelse, psykiatri, kreftomsorg og demens/eldreomsorg. For utdanningsgruppene på videregående skoles nivå synes behovet å være mer variert, selv om hovedvekten synes å være tilsvarende.

5. Styrke veiledning, internopplæring og videreutdanning

Det er fortsatt en rimelig interesse for opplæringstiltak i veiledning, i begge utdanningsgruppene. Antallet deltakere i tiltak basert på internopplæring (eks.vis ABC-opplæringene) er fortsatt relativt høyt, og tiltagende.

Arbeidet med Kompetanseløftet 2015 er også omtalt i årsrapport for resultatområde 86.1 Omsorgsplan 2015.

Vi vil likevel trekke frem enkelte tiltakstyper som Fylkesmannen i 2012 har sett som viktige å kunne støtte. Prosjektet Livsglede for eldre, med Livsgledeskolen, er et fremtidsrettet supplement til tjenestene for alternativ tiltaksutvikling. Livsgledeskolen er utarbeidet i samarbeid med Høgskolen i Sør-Trøndelag, og er et kvalitativt godt tilbud som fungerer bedriftsinternt.

Nasjonalforeningen for folkehelsen har med støtte iverksatt opplæring til kommunale og private aktører lokalt for etablering og drift av pårørendeskoler. Tiltaket er viktig for å aktualisere og bedre den private innsatsen og arbeidet med aktiv omsorg i lokalmiljøet.

Når høgskole og ressursentre (i videregående skoler) tilrettelegger for desentraliserte opplæring i lokalmiljøene, finnes ikke ressurser til dette innenfor utdanningenes egne budsjetter. Vi finner det derfor riktig å gå inn med støtte slik at det i lokalmiljøene skal være muligheter for både unge og voksne til å utdanne seg der de bor og sannsynligvis også skal ha sin fremtidige arbeidsplass. Dette er ressurskrevende tiltak, men er nødvendige for at kommuner utenfor de største byene skal ta del i kompetanseutviklingen.

Vi ser på denne økende differensieringen i tiltakstyper som nødvendige for at helse- og omsorgstjenestene ikke skal tape i konkurransen om arbeidskraften når og og fremtiden. Det fører imidlertid til at vi må forventes å skulle bidra til mer verdiskaping for de samme tiltaksmidlene. Det fører bare til strengere prioriteringer mellom ulike nødvendige tiltakstyper, og for denne fylkesmannen ser det ut til at midler til videre- og etterutdanningene for begge personellgrupper må bli skadelidende. Dette i en tid der Samhandlingsreformen fører til store behov for nettopp etter- og videreutdanning.

Vi er derfor av den formening at vi, sammen med kommunene og utdanningsinstitusjonene, kunne fått til mye mer med noe større bevilgninger, enn det som er mulig i dag.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem

Fylkesmannen har i 2011 fortløpende gitt tilbakemelding til Husbanken på tilsendte investeringsøknader. Videre har fylkesmannen deltatt på temadag for kommunene om investeringsstilskuddet i regi av Husbanken, om framtidige utfordringer for kommunene.

Fylkesmannen har fulgt med i utviklingen i kommunenes driftsvolum gjennom datagjennomgang i forbindelse med kommunedialogen. samt ved gjennomgang av insendte årsregnskaper.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Det skal repporeres iht resultatkravene. Disse er:

1. Ha veiledet aktuelle kommuner i forhold til å styrke arbeidet med kvalitetssystem, herunder internkontroll.
2. Ha gitt tilbud til kommuner i fylket om kurs eller annen veiledning vedrørende nytteverdien av å bruke kvalitetsindikatorer/IPLOS i kommunenes planlegging og utforming av tjenestetilbudet.
3. Ha oversikt over hvordan kommunene har fulgt opp normeringen av legetjenester i sykehjem.
4. Ha informert om tilgjengelig opplæringsmaterieill om etisk kompetanseheving.
5. Ha bidratt til at faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring blir kjent blant ansatte og ledere i pleie- og omsorgstjenesten, samt ha gjort "Kosthåndboka" kjent for kommunene når denne er ferdigstilt våren 2012.

I forhold til krav 1, om å ha veiledet aktuelle kommuner i forhold til å styrke arbeidet med kvalitetssystem, herunder internkontroll, vises til rapportering på oppdrag 76.3.

Når det gjelder krav 2, om IPLOS vises til rapportering under pkt 86.10. Forøvrig driver Fylkesmannens kommunal- og samordningsstab aktiv informasjons- og opplæringsaktivitet mot kommunenes samtlige virksomhetsområder, der bruken av statistisk materiale og styringsdata er naturlige temaer. Dette omfatter også helse- og omsorgsdata slik den fremkommer eksemplvis i KOSTRA- og IPLOSdata.

Når det gjelder krav 3, å ha oppfølging av legedekningen i sykehjem, er dette et av de områder som tas opp med kommunene når Fylkesmannen har dialogmøter med den enkelte kommune med regelmessige mellomrom. I tillegg blir mulig behov for oppjustering av legedekningen i sykehjem presisert i alle søknader om nye legehjemler hvor Fylkesmannen gir innstilling til Nasjonalt Råd. Legedekningen i sykehjem blir også vurdert i hendelsesbaserte tilsynssaker og ved systemrevisjoner der dette er aktuelt.

Når det gjelder krav 4, om etisk veiledning i kommunene, gjennomførte Fylkesmannen sammen med Prosjekt Etisk kompetanseheving i kommunene, en konferanse i januar, der de fleste kommunene i fylket deltok. Videre veiledning er fulgt opp gjennom prosjektet og delvis gjennom Kompetanseløftet.

Til krav 5, å ha bidratt til at faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring blir kjent blant ansatte og ledere i pleie- og omsorgstjenesten, er dette gjennomført ved informasjon om retningslinjene og Kosthåndboka på våre nettsider, og informert i ulike fora der Fylkesmannen møter lederne og medarbeiderne i helse- og omsorgstjenestene, helsestasjons- og skolehelsetjenestene.

86.6 Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen har i 2012 deltatt på styringsmøtene for utviklingssentrene for hjemmetjenester i Åfjord kommune og for sykehjem i Trondheim kommune.

I tillegg er det tett kontakt med utviklingssentrene ved at deres kompetanse blir etterspurt på møter og konferanser der omsorg er tema. Lederne for utviklingssentrene deltar på nettverkssamlingene for ledere i omsorgssektoren.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har i 2012 hatt flere møter med KS og Samhandlingsrefomens "Fylkesgrep", der forvaltningskompetasen i kommunene har vært tema. Erkjennelsen er at forvaltningskompetansen ikke er god nok, og det må gjøres noen grep utover de kursene som tidligere har blitt tilbydt kommunene. Kvaliteten på kursene har vært bra, men kompetansen sprer seg ikke i kommunene slik som ønsket. Året har derfor gått med til å planegge andre tiltak som kan bidra til økt forvaltningskompetanse i kommunene. Det ble bestemt at Fylkesmannen skal sette av skjønnsmidler for å sikre økonomisk støtte til de kommunene som sender sine saksbehandlere på høgskoleutdanning i saksbehandling. I tillegg settes det av midler til å drifte et nettverkt rundt de som starter på studiet for å sikre at de har kompetente personer å diskutere forvaltning med under og etter utdanningsløpet.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Fylkesmannens Sosial- og helseavdeling og landbruksavdeling har i 2012 hatt et samarbeid om Grønn omsorg- Inn på Tunet. Det er gjennomført studietur til Vestfold der tilbyderne av Inn på tunet-tiltak og ledere i omsorgssektoren så på to tiltak i Vestfold.

Menn i Helse-prosjektet og Livsglede for eldre gjennomfører også forskjellige tiltak gjennom Grønn omsorg.

Fylkesmannen samarbeider om flere tiltak der blandt annet eldre hjemmeboende får delta på Inn-På -Tunet i stede for tradisjonelle dagsentertilbud.

Samarbeidet med Nasjonalforeningen for Folkehelse om drift av pårørendeskoler fortsatte i 2012.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Se pkt. 8.29 Andre oppdrag.

Det er ikke holdt konferanse for kommunene slik som tidligere år. Dette har bl.a. sammenheng med økonomiske forhold da dette området ikke har egne midler.

Fylkesmannen gir løpende råd og veiledning pr. telefon eller pr. e-post til botiltak og kommuner. Fylkesmannen har også løpende kontakt med Habiliterings-tjenesten for voksne og Habiliteringstjenesten for barn.

Alle meldinger om skadeavvergende tiltak blir gjennomgått og registrert i NESTOR. Fylkesmannen gir skriftlig tilbakemelding der det er behov for det, særlig gjelder dette meldinger i nye saker og hvor det mangler dokumentasjon f.eks. på diagnose psykisk utviklingshemning.

Fylkesmannen har deltatt på møte i regi av Kriminalomsorg Region Nord ang. bruk av kap. 9 som reguleringsbestemmelse for utskrivningsklare fanger som har spesielle reguleringsbehov i de kommunale tjenester. Deltagere var bl.a. Trondheim kommune og Statsadvokaten.

Helsedirektoratet har ikke kommet med egne oppdrag i å utrede rettssikkerhet, brukerstyring, organisering og kvalitet i tjenestetilbudet til personer med psykisk utviklingshemning.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

IPLOS er i drift i alle kommuner i fylket. Alle kommunene bruker kommersielle datasystemer for pleie- og omsorgsformål som oppfyller kravspesifikasjonene i IPLOS.

IPLOS er tatt opp som eget punkt i kommunedialogen og IPLOS etterspørres systematisk i alle klagesaker på pleie- og omsorgsområdet

Fylkesmannen deltar i IPLOS-nettverk som er etablert i fylkets kommuner.

Fylkesmannen har arrangert IPLOS-temadag sammen med direktoratet i 2012.

Det er ikke identifisert særskilte utfordringer som har gitt grunnlag for umiddelbar melding til direktoratet.

Resultatområde 87 Psykisk helse

Det vises til rapport på de enkelte underpunktene.

87.1 Tvungen undersøkelse

Det kom ikke inn klagesaker etter denne bestemmelsen i 2012.

87.2 Behandling uten eget samtykke

Det er avgjort 82 klagesaker i 2012 med fortløpende tilbakemelding til klager og helsetjeneste.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Det er ikke meldt om privat forpleining i vårt fylke.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Ingen søknader i 2012.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen saker i 2012.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

De fire eksisterende kontrollkomisjonene i Sør-Trøndelag forvaltes av Fylkesmannen ihht regelverket. Nye kommisjoner er oppnevnt på slutten av året med virkning fra 1. januar 2013.

Det er for øvrig ikke krav om rapportering på området!

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Selv om Opptrappingsplanen for psykisk helse er avsluttet, har Fylkesmannen stort fokus på det psykiske helsearbeidet i kommunene i fylket. Dette er tema i møte med kommunene ved kommunebesøk, via tilsyn og ved gjennomføring av konferanser og fagdager.

Ved hjelp av statistikker og KOSTRA har man innsikt i deler av utviklingen innenfor feltet. Gjennomgang av kommunenes rapporter på området gir også informasjon om status for det psykiske helsearbeidet i kommunene.

Ved samordning av andre satsningsområder som Opptrappingsplan for rusfeltet, folkehelse, helsestasjon og skolehelsetjenesten og Omsorgsplan 2015, er psykisk helse satt på dagsorden intern i embetet og i møtet med kommunene.

Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i Sør-Trøndelag om opptaket til videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Dette for å sikre at flere i en kommune får starte på studiet sammen, og dermed sikre tverrfaglig samarbeid i kommunen. Vurdering og utbetaling av tilskudd til videreutdanning i psykisk helsearbeid og tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge er fortsatt oppgaver som blir prioritert som før.

Fylkesmannen deltar i regelmessige samarbeidsmøter med kommunene og det regionoanle kompetansesenteret (RBUP). Det er også ett tett samarbeid med NAV Sør-Trøndelag blant annet i forhold til kompetansehevede tiltak rettet mot NAVkontorene.

Det er opprettet et samarbeid mellom Fylkesmannen og NAPHA for å bistå kommunene i arbeidet med å holde fokus på det psykiske helsearbeidet.

Høsten 2012 ble det gjennomført en todagers samling der målgruppen var ansatte og ledere i kommunene som har ansvaret for det psykiske helsearbeidet samt rus. NAPHA og KORUS Midt deltok med flere rådgivere som holdt innlegg for deltakerne med fokus på godt rusfaglig- og psykiske helsearbeidet. Samlingen ble planlagt og gjennomført også i samarbeid med brukerorganisasjoner.

I november 2012 ble det gjennomført en todagers samling der målgruppen var ansatte og ledere i kommunene som har ansvaret for omsorgstjenester og det psykiske helsearbeidet. NAPHA deltok også her. Tema var eldre og psykiske lidelser. I tillegg til forelesere fra NAPHA og Fylkesmannen ble det leid inn eksterne forelesere.

NAPHA har utnevnt en kontaktperson som har som oppgave å samarbeide med Fylkesmannen og samarbeidet fungerer utmerket.

I tillegg har Fylkesmannen hatt nært samarbeid med RVTS og andre aktører i oppfølgingen av arbeidet etter 22.7.2011. For å sikre at den psykososiale oppfølging av berørte foregikk som tenkt, bidro vi til nasjonale kartlegginger om oppfølgingsstatus i kommunene, med telefonmøter med Helsedirektoratet, med oppfølgingskontakter med relevante kommuner og andre instanser, samt løsning av konkrete problemstillinger.

I mars bidro vi til den fylkesvise samlingen som Helsedirektoratet organiserte for berørte etter Utøya inklusive pårørende og søsken. En lignende samling organiserte vi igjen i november i samarbeid med Støttegruppen i Sør-Trøndelag, RVTS-Midt, RBUP-Midt og Trondheim kommune.

Rettsaken etter 22.7 ble videooverført til Tinghuset i Trondheim. Både under forberedelsen og løpende under rettsaken bidro vi med råd- og veiledning.

Mht lærepunkter fra håndteringen etter 22.7.2011 så langt, organiserte vi i november i samarbeid med RVTS-Midt et evalueringsmøte med de kommuner i fylket som var direkte berørt etter hendelsene 22.7.2011. Erfaringene av dette møtet ble viderefremidlet dagen etter på en konferanse for alle kommuner om psykososial oppfølging ved ulykker, kriser og katastrofer. Også utarbeidelse av plan for håndtering av Vold i nære relasjoner sto på dagsorden denne dagen.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Det ble i 2012 behandlet én sak. Dispensasjon ble gitt. Kopi av avgørelsen ble sendt Helsedirektoratet.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Godkjenninger behandlet fortløpende med tilbakemelding til søker og HELFO. Beholdningstall for besatte fagstillinger innhentet to ganger i året og meddelt HELFO.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Det har vært gjennomført to hjemhentinger av norske borgere i 2012. Det har ikke vært hjemsendelser til utlandet i året.

Erfaring med ordningen er god. Det er økende kunnskap om ordningen i foretakene etter informasjon og avklaringer. Foretakene responderer i hovedsak kjapt og tjenestevillig på våre vedtak om reiseoppdrag med alvorlig psykisk syke.

Antall saker

Embeter	Antall
FMST	2
Sum	2

Resultatområde 88 Rusområdet

Statlige bevilninger etter alkoholloven

Antall statlige skjenkebevillinger for 2012: Befalsmesser: Luftkrigsskolen i Trondheim og Ørland hovedflystasjon.

Skip: Hurtigbåtene M/S Ladejarl, M/S Mørejarl og reservebåten M/S Agdenes.

Fylkesmannen innvilget til sammen 16 søknader fra befalsmessene om utvidelse av skjenketid og/eller –areal i forbindelse med enkeltarrangementer.

Fylkesmannen fastsatte skjenkegebyr for 2012 for de som har statlig skjenkebevilling.

Vi har i 2012 ikke gjennomført kontroller som gjelder statlige skjenkebevillinger.

88.1 Alkoholloven

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 3 klagesaker etter alkoholoven. Vi har drevet mye veiledning på området og avholdt et endagsseminar for kommune med 23 deltakere. Vi har pr dato 7 ubehandlede klagesaker.

Antall saker

Embeter	Antall
FMST	3
Sum	3

88.2 Rusmiddelarbeid

Opptrappingsplanen for rusfeltets siste år.

Opplæringstiltak:

Det har vært fokus på kjennskap til rusproblematikk og tverrfaglig spesialisert behandling for rusproblematikk i 2012. Det har også vært fokus på bruk av tvang i forhold til rusproblematikk og de nye ROP rettingslinjene. Stortingsmeldin nr. 30 "Se meg" har også blitt presentert for Fylkets kommuner. Det har vært planleggingsmøter og konkrete arrangement i samarbeid med spesialisthelsetjenesten, Kompetansesenter Rus Midt-Norge, Rusmisbrukernes interesseorganisasjon RIO, Rusbehandling Midt-Norge HF, Napha og NAV arbeidsrådgivning. Mental helse har vært invitert til disse arbeidsmøtene men har ikke møtte. Kontakten med den enkelte kommune har vært gjennom telefonsamtaler, besøk og nettverksamlinger. Som et resultat av dette har kommuner vært i kontakt med hverandre for å utveksle erfaringer.

Kommunene har drevet med erfaringsutveksling og befaringer innenfor fagfeltet på eget initiativ. Det er dannet nettverk blandt fylkets kommuner med sammenfallende problematikk.

Oppfølging av tilskuddskommuner:

Kommuner som har søkt og fått tilskudd til tiltak innenfor rusområdet etter Statsbudsjettet kap. 0763 post 61, er blitt fulgt opp i noe ulik grad, avhengig av behovet for bistand. Noen har hatt jevnlig oppfølging med råd og veiledning, mens andre kommuner har informert om utviklingen i sine tiltak på egne møter med Fylkesmannen, eller på samlinger som har vært avholdt i regi av Fylkesmannen. Det har blitt videreformidlet informasjon om at det ikke vil være øremerkede tilskudd i 2013, men at tilskuddene vil komme i kommunens rammetildeling. Dette har skjedd pr. brev og i våre nettverkssamlinger. Den årlige nettverkssamlingen i forhold til neste års søknadsprosess ble ikke arrangert, men vi tok inn informasjon om boligsosiale tilskudd og søknader når det gjelder barnefattigdom i et rusfaglig forum.

Midlene til boligsosiale tiltak og til ulike rustiltak har i stor grad blitt sett i sammenheng både ved tildeling av midler og ved oppfølging av tiltakene.

Det har blitt avholdt en 2-dagers erfaringskonferanse om boligsosialt arbeid og rusproblematikk hvor vi samarbeidet med Fylkesmennene i Hedmark, Oppland og Nord-Trøndelag. RIO og Husbanken har vært med på å arrangere erfaringskonferansen. Ved å ha et så stort nedslagsfelt ble erfaringene mange og nytteeffekten stor. Dette tiltaket overføres også til 2013. Ut i fra evalueringene inviteres alle kommunene til denne samlingen i 2013 også. Grunnen til dette er at kommuner som trenger råd og bistand kommer i kontakt med kommuner som har erfaring med denne typen arbeide.

Det er nå flere interkommunale prosjekter som i 2012 har gått sammen om å søke tilskuddsmidler. Dette er Ørland og Bjugn, Røros og Holtålen, Oppdal og Rennebu.

Nettverkssamlinger:

Det har vært avholdt 4 samlinger for ansatte i kommunene som jobber spesielt på rusområdet. På disse samlingene har det vært spesiell fokus på Opptrappingsplanen for rusfeltet, kvalifiseringsprogrammet, individuell plan og informasjon om Rusbehandling Midt-Norges tilbud. Rusbehandling Midt-Norge har ansatt samhandlingskoordinatorer på alle sine institusjoner. Disse koordinatorene er invitert inn i nettverket sammen med Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon (RIO). RIO er også med i planleggingen av fylkets rusfaglige fora. Det har vært avholdt møte mellom disse og kommunene for å etablere nettverk om rusproblematikk. Det er også foretatt besøk og kontaktetablering mellom aktører i kommunene og spesialisthelsetjenesten. Det har vært arrangert en samling for fylkets rusfaglige forum og psykiatrinettverket som ble etablert etter opptrappingsplan for psykisk helse. Dette ble veldig godt mottatt og vil bli videreført.

Stortingsmelding 30 "Se meg" kom i 2012, Her var doping tatt med. Antdoping Norge har blitt invitert til en av

våre konferanser for å informere. Samarbeidet med Antidoping blir videreført. Det planlegges felles aktivitet i 2013.

Stortingsmeldingen og de nye ROP retningslinjene har vært gjennomgående tema ved våre tiltak i 2012.

Ressursrapportering

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger til eksterne, i hovedsak til Kontrollkommisjonen. De eksterne honorarutbetalingene utgjør ca 51,6% av de totale lønnsutgiftene som fremkommer på fagdepartement.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj.loven	kr 6 448 221,66	kr 1 068 124,12
83 Folkehelsearbeid	kr 536 090,96	kr 113 531,10
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 904 010,13	kr 1 518 173,47
85 Spesialhelsetjenesten	kr 0,00	kr 0,00
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 1 082 655,14	kr 118 952,66
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 662 603,42	kr 4 360 774,85
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 2 690 128,60	kr 194 519,13
Andre oppgaver under HOD	kr 29 374,20	kr 311 887,12
Sum:	kr 12 353 084,00	kr 7 685 962,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Ingen klagesaker etter veglova i 2012.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 3 saker vedrørende søknad om godkjenning/konesjon til anlegg og drift av taubaner.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Fylkesmannen har gitt 2509 apostiller i 2012.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Fylkesmannen behandlet i 2012 4 saker angående nye honorære konsuler i Sør-Trøndelag

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen har i 2012 utbetalt statstilskudd til tros- og livssynssamfunn med til sammen kr 6.727.812, herav kr 5.263.312,- til registrerte og kr 1.464.500,- til uregistrerte tros- og livssynssamfunn.

Fylkesmannen har mottatt 2 søknader om registrering av nye trossamfunn i 2012. Den ene søknaden ble innvilget. Den andre er ennå under behandling i 2013.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Oppdrag på det samiske området

Vi viser til teksten under de enkelte resultatområdene.

93.1 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og Sametinget

Fylkesmannen har ikke deltatt i konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget i 2012.

Det er kommet inn en begjæring om mekling mellom grunneiere og reindriften i løpet av 2012, jf. resultatområde 27 under LMDs område.

Fylkesmannen deltar som fast medlem i Rådgivende utvalg for samiske saker, etablert av fylkeskommunen.

Fylkesmannen vil for øvrig vise til arbeidet som er utført for å ivareta naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse, jf. plan og bygningsloven §3-1 i kap. 12. Fylkesmannen avsluttet i 2009 *Dialogprosjekt for felles politikk i fjellområdene - bedre dialog mellom kommunene og reindriftnæringen/forvaltningen*, men viderefører årlige konferanser om temaet. I 2012 har vi tatt initiativ til å få aktuelle kommuner i Rørosregionen til å gå sammen om en interkommunal plan for å kunne vurdere bruken av utmarka samtidig som hensynet til reindrifta ivaretas. Fylkesmannen har gitt skjønnsmidler for å bidra til finansieringen til dette. Arbeidet er nå i oppstartfasen. Sør-Trøndelag fylkeskommune er i tillegg i gang med å utarbeide felles retningslinjer for forvaltning av fjellområdene i en regional plan.

Fylkesmannen har også flere ganger etterspurt oppfølging av kommunale vedtak om igangsetting av tilsvarende plan for Trollheimen, og også tatt opp saken med reindriftsjefen og LMD for å få avklart nødvendige forutsetninger for en slik plan.

Fylkesmannen deltar for øvrig aktivt i kommunale og regionale planprosesser for å ivareta landbrukets og reindriftnæringens interesser, og sikre en levedyktig reindrift i fylket ved å legge vekt på økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i næringa.

93.2 Samiske språk

Fylkesmannen har fulgt opp Handlingsplan for samiske språk på flere områder. Siden 2009 har vi samarbeidet

med fylkesmennene i Nordland og Nord-Trøndelag om gjennomføring av kursrekker for personale i barnehager med samiske barn i sørsamisk område. Det er i 2012 avholdt 6 kursdager, med svært god evaluering fra deltakerne. I tillegg arbeides det med aktiv informasjon og veiledning av aktuelle målgrupper på området, blant annet gjennom Fylkesmannens nettsider. Vi er pådrivere for lokalt nettverksarbeid i barnehagesektoren, og vi ser at dette har økt kunnskapen og fokuset på samiske barns rettigheter. I 2012 har vi tatt initiativ ift. samisk språkopplæring i grunn- og videregående opplæring, men dette arbeidet er ennå helt i startfasen.

Fylkesmannen er for øvrig svært fornøyd med at hjemmesidene for de berørte embetene nå også ligger ute på sørsamisk.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Fylkesmannen har i 2012 mottatt 41 søknader om askespredning.

Resultatområde 97 Lov om helligdager

Fylkesmannen håndterte i 2012 5 søknader om søndagsåpne butikker (dispensasjonssaker).

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

Vi viser til tekst under de enkelte resultatområdene.

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

2012 har vært preget av en rekke prosesser og initiativ som alle har vært ledd i utviklingen av helhetlige og strategiske ledelsesgrep i embetet. Det har vært utarbeidet årshjul for virksomheten som helhet. Risikopolicy er laget, og risikovurdering pr høsten 2012 er gjennomført. Gjennom en prosess som har involvert alle medarbeidere, er det utarbeidet en strategisk plan, denne skal rulleres årlig slik at embetet til enhver tid befinner seg i første år av en fireårig strategisk plan.

I daglig arbeid skal strategisk plan legges til grunn i prioriteringen av oppgaver og måten de løses på. Alle avdelinger har ansvar for gjennomføringen av tiltakene i planen. Intensjonen er at tiltakene skal styrke embetets oppdragsløsning, i form av økt kvalitet og/eller bedre effektivitet. For å sikre oppfølgingen av strategisk plan samt styrke samhandlingen internt i embetet er det utarbeidet følgende mal for avdelingenes virksomhetsplaner:

- 1) Innledning med en henvisning til målene embetet skal oppnå og relevante punkter i embetets strategiske plan, som del av premissgrunnlaget.
- 2) Strategisk del med beskrivelse av målene avdelingen skal oppnå:
 - 2 a) Hvilke deler av strategisk plan og årets embetsoppdrag har avdelingen hovedansvar for?
 - 2 b) Hvordan kan avdelingen alene eller i samarbeid med resten av embetet nå målene knyttet til pkt 2.a?
 - 2 c) Hvordan kan avdelingen bidra til at embetet når målene i de øvrige delene av embetsoppdraget og strategisk plan?
- 3) Tiltaksdel med ansvarsfordeling og estimert ressursbruk, detaljering tilpasses rapporteringskrav og avdelingens behov.

Pkt 2.b) og særlig pkt 2.c) har ført til en stor interesse blant embetets avdelinger for å øke kunnskapen om hverandres oppdrag og mål. Dette gjøres nå gjennom ulike tiltak såvel bilateralt som multilateralt.

Det er etablert en budsjettgruppe med deltakelse fra samtlige avdelinger for å sikre helhetlig budsjettstyring, og det er avholdt opplæring i tilskuddsforvaltning og prosjektstyring for berørte medarbeidere i embetet. Budsjettprosessen er lagt om for å sikre en enkel og åpen tilnærming. Flere partssammensatte utvalg har arbeidet

med ulike tema, som stillingskategorier og lønn samt felles praksis mht tidsregistrering mellom avdelingene. Det er gjennomført en prosess for å få embetet godkjent som miljøfyrtårn (dette er nå i avslutningsfasen). Det helhetlige styringsarbeidet er planlagt oppfulgt i 2013 med revisjon av bl.a. HMS og kvalitetssikringssystem.

Etiske og holdningsskapende problemstillinger

Som det fremgår ovenfor, har embetet i 2012 igangsatt en omfattende gjennomgang av rutiner og praksis. Størstedelen av gjennomgangen er avsluttet, men noen tema gjenstår ennå. Dette gjelder utvikling av egne etiske retningslinjer samt ny overordnet personal- og lønnspolitikk, prosesser som vi bli igangsatt ved et oppstartmøtet i mars 2013. Miljøfyrtårn-sertifiseringen og revisjon av HMS-rutinene er også videreført inn i 2013. Imidlertid har prosessene i 2012 inneholdt flere problemstillinger av etisk og holdningsskapende karakter, som forholdet mellom fleksibilitet som et aktivum ved organisasjonen og behovet for å følge et detaljert regelverk, forholdet mellom handlingsrom for fagavdelingene og behovet for en felles praksis som oppleves rettferdig for medarbeiderne, samt lojalitet mot det enkelte fagdepartement versus helhetstenkning og samordningsoppdrag. Slike og liknende tema har vært tatt bredt opp i partssammensatte utvalg, i møter med tillitsvalgte og i ledermøtene, i tillegg til at de er en del av den daglige samtalen. Sentrale dilemmaer presenteres også i introduksjonskurset for nytilsatte ved embetet. Ledergruppa har for øvrig hatt en egen samling der blant annet tillit utad og innad var satt opp som fordypningstema.

Statens etiske retningslinjene er for øvrig på nytt sendt ut til samtlige medarbeidere i 2012.

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

For en mer detaljert redegjørelse vises det til Personalrapport 2012 for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, sendt departementet i egen sending.

1. Diverse statistikk knyttet til antall ansatte

Antall ansatte etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2012

Tilsatte	I alt ¹⁾	Heltid ²⁾	Deltid ³⁾	Faste	Midlertidig
Totalt	151	126	25	131	20
Kvinner	95	81	14	81	14
Menn	56	45	11	50	6

¹⁾ De som ved årsskiftet var i 100 % permisjon uten lønn for å jobbe i annen virksomhet er ikke medregnet (2 kvinner og 2 menn).

²⁾ Ansatte som er ute i fødselspermisjon er medregnet som heltid.

³⁾ Ansatte med delvis AFP eller delvis permisjon (omsorg, studie, etter AML § 10-2, fjerde ledd) er medregnet som deltid

Antall årsverk totalt i embetet var 140,3.

Sykefravær 2012

	Totalt	Legemeldt	Egenmeldt
Totalt	4,9 %	4,0 %	1 %
Kvinner	5,3 %	4,3 %	1,1 %
Menn	4,1 %	3,4 %	0,8 %

Turnover 2012

I løpet av 2012 var det 6 ansatte som sluttet og som ble erstattet ved nytilsetting. Dersom turnover beregnes som tilsatte som slutter og erstattes dividert på gj.snittlig tilsatte, gir det en turnover på 4 % i 2012.

Tilsvarende tall i 2011 var 7,2 %, i 2010 var den 4,3 %, i 2009 var den 6,2 % og i 2008 7,5 %.

Korrigert for naturlig avgang hadde vi en turnover i 2012 på 2,7 %.

Vi hadde ikke problemer med å få godt kvalifiserte søkere til de fleste stillingene som ble kunngjort ledige i 2012. Det var stor turnover blant juristene. Ledige stillinger som kunngjøres eksternt er i hovedsak saksbehandler II-stillinger. I 2012 ble det kunngjort 2 lederstillinger eksternt.

Ansatte med innvandrerbakgrunn 2012

Antall og prosentandel ansatte (faste og midlertidige) med innvandrerbakgrunn pr. 01.01.2012 og 31.12.2012 (medarbeidere i arbeidspraksis er ikke medregnet):

- Pr. 01.01.2012: 6 ansatte med innvandrerbakgrunn, dvs. **4,2 %** (2,8 % kvinner og 1,4 % menn). 4 av dem var fast ansatt.
- Pr. 31.12.2012: 8 ansatte med innvandrerbakgrunn, dvs. **5,2 %** (3,2 % kvinner og 1,9 % menn). 6 av dem var fast ansatt.

Vi forholder oss til det sentrale målet om at 5 % av de ansatte bør ha innvandrerbakgrunn.

Ansatte med fødsel/omsorgspermisjon etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig oppsummert pr. 31.12.2012.

Type perm	Heltid/deltid	Fast/Midlert.	Totalt	Kvinner	Menn
Fødsel	H	F	8	6	2
Fødsel	D	F	2	0	2
Omsorg	H	F/M*	6	4	2
Omsorg	D	F	0	0	0

*5 personer er fast, 1 person er midlertidig

Merk: Antall fødsel og omsorgspermisjoner er oppsummert for hele 2012. Inkludert i omsorgspermisjon er 3 kvinner som er fast ansatt, og har redusert arbeidstid etter AML § 10-2, fjerde ledd.

Ansatte som gikk av med pensjon i 2012

2 ansatte gikk av med pensjon i løpet av 2012 (1 kvinne på 62 år og 1 mann på 66 år). Gjennomsnittsalderen var 64 år som er lik vår målsetting.

Integrering av personer med nedsatt funksjonsevne

Vi har etablert en varig vernet arbeidsplass for person med nedsatt funksjonsevne i samarbeid med NAV.

For øvrig har vi jevnlig medarbeidere som kommer i en situasjon med midlertidig eller varig nedsatt funksjonsevne. Individuell tilrettelegging av arbeidsplassen og oppgavene tas opp i samarbeid med den enkelte og NAV med sikte på raskere tilbakevending til arbeid eller videreføring i delstilling.

Vi har over tid hatt et godt samarbeid med NAV og på forespørsel har vi etablert praksisplasser for personer med ulike behov.

2. Lokal IA-avtale for Sør-Trøndelag fylkesmannsembete

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag inngikk samarbeidsavtale med Trygdeetaten 17.02.02 og embetet var operativt som IA-bedrift fra 01.03.03. Med utgangspunkt i den nye sentrale IA-avtalen ble partene ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete i forhandlinger 31.05.2010 enige om følgende mål og tiltak for IA-arbeidet i virksomheten:

I. Mål

1. Sykefraværet

Kvartalsvis sykefravær skal til vanlig ikke overstige 5,6 % og gjennomsnittlig sykefravær på årsbasis skal til

vanlig ikke overstige 4 %.

2. Sysselsetting av personer med redusert funksjonsevne

I samarbeid med NAV skal vi tilby ulike typer tiltaksplasser for opplæring, praksis og utprøving. Medarbeidere på tiltak skal også kunne søke stillinger som kunngjøres internt.

3. Gjennomsnittlig yrkesaktivitet etter fylte 50 år skal forlenges med 6 md.

Gjennomsnittlig reell pensjonsalder skal være minst 64 år.

For øvrig vises det til embetets personalpolitikk på de ulike områdene.

Vi har igangsatt flere tiltak, bl.a. anledning til 1 time/uke trim i arbeidstiden. Vårt mål med dette er å bidra til å senke terskelen til fysisk aktivitet for dem som trenger ekstra motivasjon.

Høsten 2012 startet vi en prosess for å bli miljøsertifisert gjennom systemet Miljøfyrtårn. Denne prosessen omfatter også en oppdatering av HMS-systemet vårt og fullføres våren 2013.

Sykefravær

I 2012 med et gjennomsnitt for året på 4,9 % sykefravær, nådde vi heller ikke målsettingen om at sykefraværet ikke skal overstige 4 % på årsbasis, men vi hadde en nedgang fra 2011 på 11 %. Med unntak av 1. kvartal nådde vi allikevel de kvartalsvise målene.

Det var særlig i 1. kvartal sykefraværet var høyt, både for kvinner og menn, en fortsettelse av høyt sykefravær i 4. kvartal 2011. Sammenlignet med året før hadde kvinner en nedgang i sykefraværet fra 6,5 % til 5,3 % på årsbasis mens menn hadde en oppgang fra 3,9 % til 4,1 %. På grunn av at antallet ansatte totalt er relativt lavt, vil et høyt langtids sykefravær påvirke disse tallene i stor grad. Vi følger opp sykemeldte i tråd med NAVs krav og setter i verk tiltak og tilpasninger for at sykemeldte skal kunne vende tilbake til arbeid så snart det er mulig og for å forebygge arbeidsrelatert sykdom. Våre ordninger med muligheter for fleksibel arbeidstid og -sted virker i positiv retning.

Det er særlig legemeldt langtidssykefravær som har økt. Vi følger opp sykefraværet i samarbeid med de tillitsvalgte og vernetjenesten i embetet. Medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i februar 2012 gav ingen klare signaler på om noe av sykefraværet var arbeidsrelatert.

3. Tidsregistrering og arbeidstidsordninger

Vi hadde også en gjennomgang av arbeidstidsbestemmelsene og vår praksis knyttet til dem i løpet av 2012 med bakgrunn i følgende:

- I tilknytning til skifte av fylkesmann høsten 2011 og årsavslutning 2011, gav ny fylkesmann instruksjon om at avtalen om fleksibel arbeidstid skulle følges også med hensyn til stryking av opparbeidet plusstid ut over 45 timer ved avregningsperiodens slutt. På forespørsel til FAD mottok vi også en del presiseringer knyttet til avtalen om fleksibel arbeidstid i staten.
- Over tid hadde det utviklet seg en praksis i de fleste avdelingene som innebar at plusstid ikke ble strøket. En organisasjon påpekte at plusstid som er opparbeidet iht. Hovedtariffavtalens fellesbestemmelser § 8 Kompensasjon for reiser innenlands, ikke skal strykes men utbetales dersom de ikke kan avspaseres. Det var ikke tatt hensyn til det siste behovet i vårt tidsregistreringssystem.
- Det ble derfor bestemt at så lenge det ikke var mulig å skille mellom plusstid som følge av fleksitidsavtalen og plusstid etter § 8, skulle stryking ved avregningsperiodens slutt ikke iverksettes.

Våren 2012 ble det nedsatt et partssammensatt utvalg som fikk følgende mandat:

- Sette opp en oversikt over praktiseringen av regelverket i de ulike avdelingene, skilt på ulike former for mertid som overtid, plusstid, overtid ved reise, beredskapsvakt, studieturer etc.
- Beskrive sammenhengen mellom arbeidstid og de ulike oppgavetyper i embetet.
- Synliggjøre konsekvensene av en streng overholdelse av regelverket om stryking av plusstid, uttak av ferier mv., som grunnlag for en diskusjon om oppgaveløsning og ressursbruk i embetet.
- Komme med innspill til eventuelle lokale særavtaler på enkeltområder.

Utvalget la frem sine beskrivelser og forslag 12.11.2012. Det vises til rapporten fra utvalget og oppfølging av den.

4. Inkluderende arbeidslivsbedrift og reduksjon av sykefraværet

Vi har over flere år hatt høyere sykefravær blant kvinner enn blant menn. Våren 2003 ble vi IA-bedrift – hovedmålet er å redusere sykefraværet. Vi har vært tilknyttet bedriftshelsetjeneste fra samme tidspunkt bl.a. for bedre å kunne ivareta HMS-arbeidet ved embetet og følge opp medarbeidere som har behov for det samt iverksette tiltak som forebygger arbeidsrelaterede sykdommer.

Coperio BHT utførte følgende tjenester for FMST i 2012:

Innholdet i tjenesten skal dekke de behov virksomheten har for fast HMS-oppfølging gjennom tilknytning til bedriftshelsetjeneste i følge Arbeidsmiljølovens § 3-3, og skal ved avslutningen av hvert oppfølgingsår revideres og evalueres. Arbeidet baseres på jevnlig kontakt og koordinering av hvilken innsats som er nødvendig for å bistå FMST med kompetanse og kapasitet innen fagområdene tilhørende helse, miljø og sikkerhet. Det følgende er en oppsummering av de tjenester Coperio BHT har bistått virksomheten med gjennom i 2012.

Avtalen mellom virksomheten og Coperio BHT er en rammeavtale som innebærer at oppdrag blir igangsatt per bestilling. Coperio har mottatt totalt 27 slike bestillinger samt AMU, og har utført oppdrag tilsvarende 77 timer innen samarbeidsavtalen perioden 1.1.12 – 31.12.12.

5. Aldersfordeling i embetet 2012 og seniorpolitikk

I 2012 var gjennomsnittsalderen for ansatte ved embetet 48,2 år – 46,4 år for kvinner og 51,2 år for menn (beregnet ut fra ansatte ved årsskiftet 2012/2013 og den alderen de nådde i løpet av 2012). Det var en liten økning siden 2011.

I løpet av våren 2007 ferdigstilte og iverksatte vi en omforent lokal seniorpolitikk. Den innebærer bl.a. én time trim i arbeidstiden for alle (valg mellom ulike fellesaktiviteter eller tilpasset opplegg).

Alle seniormedarbeidere får tilbud om å delta på eksternt seniorkurs/forberedelse til pensjonsalderen, og vi anbefaler at man deltar på dette før fylte 60 år.

Lokal særavtale om tjenestefrie dager for medarbeidere over 62 år ble reforhandlet i 2009 slik at alle får totalt 14 tjenestefrie dager pr. kalenderår når vi regner med den sentrale avtalen som gir åtte dager. Tjenestefrie dager som ikke avvikles kan tas ut som lønn.

Det var 21 medarbeidere (12 kvinner og 9 menn) som hadde rett til totalt 279 seniordager i 2012. Av disse ble 188 dager avviklet som arbeidsfrie dager mens 91 dager ble utbetalt. 2 av medarbeiderne gikk av med pensjon i løpet av året.

Noen kommentarer:

- Gjennomsnittsalderen varierer relativt mye avdelingene imellom.
- Embetet sett under ett så har kvinner lavere gjennomsnittsalder enn menn. Dette gjelder stort sett også på avdelingsnivå (unntatt for KOS og OUA).
- Det er verdt å nevne at turnover på MVA de siste årene har ført til at avdelingen nå har den laveste gjennomsnittsalder i embetet både for kvinner og menn.
- Ved årsskiftet (desember 2012) hadde vi 9 medarbeidere som var yngre enn 30 år; 7 kvinner og 2 menn.
- Det var totalt 50 medarbeidere som var 55 år eller mer; 22 kvinner og 28 menn.

6. Hjemmebasert fjernarbeid (hjemmekontor):

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vil stimulere til bruk av fleksible arbeidsformer, herunder løsninger med hjemmekontor. Avtale om hjemmekontor inngås mellom avdelingsleder og den enkelte medarbeider. Ved årsskiftet 2012/2013 hadde alle medarbeidere i utgangspunktet mulighet til å benytte ordningen. Noen benytter kun muligheten til å lese e-post sporadisk, men 9 medarbeidere hadde skriftlig avtale om hjemmekontorordning, og en medarbeider jobbet i fjernkontor. I løpet av året var det totalt 115 medarbeidere som benyttet muligheten til å jobbe i hjemmekontor. Hensikten med ordningen er å

- øke arbeidstakernes kreativitet, produktivitet og arbeidsglede
- tilpasse organisasjonen til nye arbeidsprosesser og samarbeidsformer
- imøtekomme behov hos arbeidstakere som sitter i kontorlandskap/felles kontor
- beholde og rekruttere arbeidstakere med spisskompetanse, tilnærmet uavhengig av bosted
- lette arbeidssituasjonen for arbeidstakere med f. eks. omsorgsansvar/gradert sykemelding

- profilere embetet som en fremtidsrettet og attraktiv arbeidsplass
- etablere gode ordninger i forhold til administrative rammer (lover, forskrifter, belønningssystemer, kontorlokaler) og aktuelle tekniske løsninger

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2011	% 2011	2012	% 2012
FMST	6	4,2	8	5,2
Sum	6	0	8	0

98.2 Risikostyring

Strategi (policy) for helhetlig risikostyring ble sluttbehandlet i embetets ledermøte 01.10.2012. Risikostyringen inngår i det styringssystemet embetet allerede har etablert. Oppfølgingen synliggjøres i årshjulet. Risikostyring ved embetet skal benyttes på alle nivå i virksomheten. På overordnet nivå styres det på risiko i forhold til overordnede mål og samfunnsoppdrag. Tilsvarende brytes dette ned på lavere nivå i virksomheten og integreres i virksomhetsplanleggingen. Overordnet risikovurdering pr desember 2012 ble sluttbehandlet i ledermøtet 17.12.2012. Ny strategisk plan for embetet ble vedtatt i november 2012.

Det er i tillegg gjennomført ROS-analyse relatert til en rekke enkeltområder, herunder alle områder innenfor administrasjonsstabens virkefelt, samt økonomiske virkemidler (tilskudds- og erstatningsordninger) i landbruket. I 2011 var omfanget av disse virkemidlene vel 818 millioner kroner for Sør-Trøndelag. Analysen omfatter system og ordninger innen jord, skog og BU. Analysen har munnet ut i konkrete prioriterte tiltak som vil bli fulgt opp for å redusere risikoen. ROS-analyse som omfatter de juridiske virkemidlene vil bli gjennomført i 2013.

I embetets helhetlige risikovurdering for 2012 ble følgende tema valgt ut:

Strategisk mål 1: Med respekt for lokaldemokratiet arbeider vi for gode og helhetlige samfunnsmessige løsninger innenfor den nasjonale politikken.

ROS-analysert tema: Samordning.

Avbøtende tiltak: Styrke ledergruppa som samordningsarena, videreutvikle fora for ulike samordningstema, utforme mandat for planforum, økt analysekompetanse.

Strategisk mål 2: Vi skal ha kompetanse slik at vi kan løse våre oppgaver på en måte som gir tillit i samfunnet og bidrar til å utvikle Sør-Trøndelag.

ROS-analyserte tema: IKT, klager etter plan- og bygningsloven, klager etter barnehageloven, nøkkelpersonell slutter, rekruttering, sykefravær, kvalitet i saksbehandlingen.

Avbøtende tiltak: Økt kapasitet, opplæring av kommunene, oppgradering og vedlikehold av kompetanse, sikre at flere kan håndtere alle oppgaver.

Strategisk mål 3: Gjennom godt kommunikasjonsarbeid skal vi bli en tydelig samfunnsaktør og skape gode interne prosesser.

ROS-analysert tema: Redaktørgruppa.

Avbøtende tiltak: Opplæring i nye verktøy, styrking av kompetanse.

Strategisk mål 4: Vi skal ha en fleksibel og tilpassningsdyktig organisasjon som lett tilpasses endringer i samfunn, oppdrag og roller.

ROS-analyserte tema: IKT, rekruttering.

Avbøtende tiltak: Ny IKT-medarbeider, samarbeid med nabofylke(r), avtale med konsulent, sikre komplementær kompetanse samt mellomromskompetanse.

Strategisk mål 5: Vi skal ha en virksomhetsplanprosess som synliggjør samhandlingsbehov og muligheter.

ROS-analyserte tema: Sammenheng i VP-prosessene.

Avbøtende tiltak: Rutiner for sammenheng mellom VP og strategiplan samt samarbeid mellom avdelingene.

Risikotema A: Risiko for svikt i infrastruktur og administrative støttefunksjoner.

ROS-analyserte tema: Økonomioppfølging, journalføring, årsavslutning, IKT.

Avbøtende tiltak: Overtid eller ekstra bemanning, tertialvis kontroll, løpende kvalitetssikring, min. 2 pers. med oversikt over totalbildet, tett dialog mellom AST og fagavdelingene, egen budsjettgruppe for å sikre sammenheng, opplæring av avdelingene, bl.a. i innkjøpsreglementet.

Risikotema B: Risiko for svikt i tilskuddsforvaltning.

ROS-analyserte tema: Jordbruk, skogbruk, bygdeutviklingsmidler, erstatning rovvilt, tilskuddsforvaltning (eks. OUA).

Avbøtende tiltak: Kurs om bedre rutiner i kommunene, kvalitetssikre egne rutiner, omfordele oppgaver, søke hjelp hos andre fylker, avklare backup, trekke med fagpersoner, tilføring av ressurser og kompetanse.

Risikotema C: Risiko for misligheter.

ROS-analyserte tema: Årsavslutning, tilskuddsforvaltning, kvalitet i saksbehandlingen.

Avbøtende tiltak: Bred kompetanse om habilitet, skriftlige prosedyrer, gode kontrollrutiner, sikre at flere deltar i vurderingene.

Risikotema D: Risiko for uønskede hendelser i henhold til embetets HMS-rutiner.

ROS-analysert tema: Sykefravær.

Avbøtende tiltak: Aktiv praktisering av HMS-rutinene, regelmessig gjennomgang av ansattes arbeidsbelastning og mulighet for fritid.

Risikotema E: Risiko for svikt i forhold til rettssikkerhet.

ROS-analyserte tema: Journalføring, klager etter plan- og bygningsloven, klager etter barnehageloven, tilsyn etter opplæringsloven, kvalitet i saksbehandlingen, klager på tvangsprotokoll, nye oppgaver uten økte ressurser (f.eks. førerkort og tilsyn etter introduksjonsloven).

Avbøtende tiltak: Tilstrekkelig bemanning, backup på viktige saksområder, kvalitetssikring av utgående dokumenter, prioritering av oppgavene fremfor andre oppdrag.

Vi viser for øvrig til fullstendig materiale oversendt FAD pr e-post 18.12.2012.

98.3 Medvirkning

Også i 2012 informerte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ledere, tillitsvalgte og ansatte jevnlig/så snart som mulig når det skjedde noe av betydning for Fylkesmannens oppgaver og ansvar, for eksempel i tilknytning til overføring av ansvaret for vergemålsloven og reindriftsforvaltningen. Den interne organisasjonsgjennomgangen som startet i 2010, ble avsluttet ultimo 2011. Men organisering av de kommunerettede samordningsoppgavene ble først endelig besluttet høsten 2012.

Vi hadde disse møteplassene for medvirkning i 2012:

- Møter med tillitsvalgte etter hovedavtalen på virksomhetsnivå (13 møter avholdt). I tillegg jevnlig møter på driftsenhetsnivåene.
- Møter i AMU (fire møter avholdt). To IA-møter avholdt.
- Møter for ledergruppen og embetsledelsen (22 møter samt tre ledersamlinger avholdt). Embetsledelsen hadde i tillegg avdelingsvise ledermøter hver tredje uke.
- Allmøter for ansatte ved embetet ca. hver 6. uke.
- De tilsatte er videre representert i Tilsettingsrådet med to av fem representanter.
- Intranettet Vårres, e-post og avdelingsmøter er de viktigste kanalene for å gi ansatte daglig informasjon om interne forhold i embetet.

Seminar for ledere og tillitsvalgte ble avholdt i mars. Hovedtema var personal- og likestillingsrapporten, mandat for de partssammensatte utvalgene (lønn og arbeidstid) samt rekruteringsrutiner.

I oktober 2012 gjennomførte vi ordinære lokale lønnsforhandlinger iht. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.3. I forkant ble det avholdt forberedende møte mellom partene.

I juni og november gjennomførte vi som vanlig lokale forhandlinger på særskilt grunnlag iht. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.4. I tillegg gjennomførte vi pga. spesielle behov noen 2.3.4.2-forhandlinger utenom de to hovedrundene.

“I de tilfeller hvor det nedsettes prosjektgrupper o.l. bør om mulig begge kjønn være representert, helst tilnærmet likt.” (fra vår tilpasningsavtale).

Arbeidsgiver og hovedsammenslutningene samt ev. vernetjenesten var representert i de partssammensatte utvalgene som ble etablert:

- Partssammensatt utvalg for vurdering av stillingskategorier og visse lønsspørsmål. Tre kvinner og fem menn, kvinnelig leder og sekretær.
- Partssammensatt utvalg tidsregistrering og arbeidstidsordninger. Seks kvinner og to menn, kvinnelig leder og sekretær.
- Partssammensatt utvalg for å anbefale felles praksis for gjennomføring av avdelingenes studieturer.
- Partssammensatt utvalg for vurdering av kontorløsninger.
- Partssammensatt utvalg for etablering av system for miljøledelse. Tre kvinner og fire menn, mannlig leder.

Medbestemmelse og innflytelse kan man også oppnå ved å delta på de arenaer hvor beslutninger fattes i fellesskap eller som bygger på konsensus. I det følgende er derfor deltagelse på beslutningsarenaer samt faste råd og utvalg listet opp:

- De ukentlige avdelingssjefsmøtene er i enkelte saker rådgivende i for beslutninger embetsledelsen fatter. På disse møtene deltok ved årsskiftet 2012/2013 normalt to kvinner og syv menn. I tillegg deltok Fylkesmannens sekretariat på møtene – én kvinne og én mann.
- Av totalt syv representanter i Arbeidsmiljøutvalget var det tre kvinner (én arbeidsgiver- og to tjenestemannsrepresentanter). Det var to kvinnelige og to mannlige verneombud. Hovedverneombudet var mann.
- Av de fem tjenestemannsorganisasjonene som møter på informasjons- og drøftingsmøter på virksomhetsnivå (etter hovedavtalen), var det to organisasjoner som hadde kvinnelig tillitsvalgt. Hovedverneombudet (mann) møtte i tillegg som observatør.
- Det er vanligvis de tillitsvalgte som møter som forhandlingsledere i lønnsforhandlinger (etter tjenestetvistloven/hovedtariffavtalen). Av de 16 organisasjonene som har forhandlingsrett var det fire som hadde kvinnelig tillitsvalgt. Forhandlingsleder for arbeidsgiver var kvinne.
- I tilsettingsrådet var begge tjenestemannsrepresentantene kvinner (fire vararepresentanter i tillegg – tre kvinner og en mann), mens de tre arbeidsgiverrepresentantene vanligvis alle var menn (unntatt ved tilsettinger i KOBA).

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag leder det regionale nettverket for samarbeidskompetanse og medbestemmelse i Midt-Norge. I 2012 har aktiviteten bestått i avslutning av regnskapet for konferansen som ble holdt høsten 2011, rapportering om alle faser av arbeidet til FAD samt forberedelse av fase 7 med ny konferanse som er tidfestet til januar 2014. Nettverket har i 2012 deltatt i to sentrale samlinger i regi av FAD.

98.4 Likestilling og likeverd

For en mer detaljert redegjørelse vises det til Personalrapport 2012 for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, sendt departementet i egen sending.

Ved årsskiftet 2012/2013 (01.12.2012) var kjønnsfordelingen etter antall ansatte ved embetet 62,9 % kvinner og 37,1 % menn. Totalt antall ansatte i embetet har ikke endrer seg vesentlig fra år til år tidligere, men vi hadde 6 % økning fra 2011 til 2012.

Helt siden 1995 har vi hatt en jevnt økende kvinneandel blant ansatte i embetet.

Integrasjonen av Statens utdanningskontor og Fylkeslegen i Fylkesmannsembetet pr. 01.01.03 førte ikke til vesentlige endringer i kjønnsfordelingen i embetet, og etter at det så ut til at fordelingen var i ferd med å

stabilisere seg, har vi hatt en jevn økning av kvinneandelen.

1. Kjønnfordeling i stillingskoder og -kategorier

I følge likestillingsloven skal vi tilstrebe å ha en jevn kjønnsfordeling på alle nivåer i embetet.

Fordeling av arbeidsoppgaver.

“Embetsledelsen og avdelingsledere har ansvar for at arbeidsoppgavene blir fordelt slik at kvinner og menn får like store muligheter for utvikling. Gjennom sin ledelse skal de sørge for at likestillingsperspektivet blir ivaretatt.” (Tilpasningsavtalen til § 21).

Innplassering i stillingskode og dermed stillingsgruppe signaliserer til en viss grad hvilke typer arbeidsoppgaver og ansvar som er tillagt stillingen.

Fra integrasjonen av Fylkeslegen og Utdanningsdirektøren i Fylkesmannsembetet i 2003 og frem til 2012 grupperte vi stillingene som var i bruk ved embetet i de fem gruppene som fremkommer nedenfor. Denne inndelingen var fastsatt i vår tilpasningsavtale til hovedavtalen og ble brukt i våre personalpolitiske dokumenter og i fremstilling av personalstatistikk til og med 2011.

1. Lederstillinger
2. Saksbehandlerstillinger II (seniorrådgiver, rådgiver, prosjektleder, senior- og overingeniør, fylkesagronom, fylkesskogmester)
3. Saksbehandlerstillinger I (øvrige saksbehandlerstillinger)
4. Kontorstillinger II (kontorleder, seniorsekretær)
5. Kontorstillinger I (sekretær, førstefullmektig)

Bruk av stillingskodene har endret seg mye siden 2003 – vi bruker omtrent ikke kontorkoder lenger fordi stillingene er omgjort til konsulentstillinger, rådgivere er blitt den dominerende stillingskoden og antallet mellomledere har økt. I tillegg er det kommet mer spesifikke krav til rapportering fra overordnede myndigheter. Det partssammensatte utvalget mente derfor det er behov for å dele inn stillingene på en mer tidsriktig måte og foreslo ny inndeling slik:

1. Lederstillinger I (fylkesmann, ass.fylkesmann, fylkeslege, direktører, administrasjonssjef)
2. Lederstillinger II (kontorsjef, underdirektør, arkivleder, evt. andre lederstillinger, ass. fylkeslege)
3. Saksbehandlerstillinger I (seniorrådgiver, senioringeniør)
4. Saksbehandlerstillinger II (rådgiver, fylkesagronom, fylkesskogmester, overingeniør, prosjektleder)
5. Saksbehandlerstillinger III (kontorleder, seniorkonsulent, førstekonsulent, konsulent, førstesekretær)

Ny inndeling ble tatt i bruk fra og med 2012 og er i tråd med FADs anbefaling i tilknytning til rapportering på likestillingsområdet. Vi starter derfor med ny beskrivelse av utvikling over tid fra og med denne rapporten. Tilpasningsavtalen og rapportering justeres i samsvar med ny inndeling.

I tabellen under fremkommer kjønnsfordelingen i de fem stillingsgruppene ved embetet pr. 31.12.2012 - antall og %:

Stillingsgruppe	kvinner	menn	totalt
Lederstillinger I	2 (22 %)	7 (78 %)	9
Lederstillinger II	9 (47 %)	10 (53 %)	19
Saksbehandler I	25 (63 %)	15 (38 %)	40
Saksbehandler II	38 (66 %)	20 (34 %)	58
Saksbehandler III	21 (84 %)	4 (16 %)	25

Enigheten om å begrense bruken av stillingskodene seniorrådgiver og senioringeniør ble i utgangspunktet videreført i 2012. Men flere rådgiverstillinger ble allikevel omgjort til senior-stillinger enn tidligere, noe som fremkommer i tabellen under.

2. Rekruttering

Tilpasningsavtalen til § 20 Rekruttering:

”Det skal legges til rette for mangfold blant de ansatte ved embetet, særlig i forhold til kjønn (herunder kvinner til ledelse), etnisitet, funksjonsevne og alder. Spørsmålet om en gruppe er underrepresentert blant de ansatte vurderes på virksomhetsnivå, driftsenhetsnivå og innad i stillingsgruppene.

Spesielt om kunngjøringstekster:

- *Ved kunngjøring av lederstillinger skal kvinner oppfordres til å søke.*
- *Ved kunngjøring av kontorstillinger og saksbehandler I-stillinger skal menn oppfordres til å søke.”*
(Etter endret inndeling i stillingsgrupper må dette forstås som saksbehandler III-stillinger.)

Lederstillinger

Det er fortsatt en utfordring sammenlignet med sentralt statlig mål at kvinner er underrepresentert i lederstillinger I.

Lederstillinger II: Alle avdelingene ledes av en direktør og har nestleder med stillingskode lederstilling (4 ass. direktører, 1 økonomisjef, 1 ass. fylkeslege). I tillegg er det en del faglige lederstillinger som er innplassert med lederkode.

Generelt legger vi vekt på å ta likestillingshensyn ved utforming av de kravene som stilles i kunngjøringstekstene. Kvinner blir oppfordret til å søke stillinger på områder hvor de er underrepresentert, men det er allikevel relativt få kvinnelige søkere til de lederstillingene som lyses ut. Aktuelle kvinnelige kandidater innkalles til intervju.

Stillingene som direktører for Justis- og beredskapsavdelingen og Kommunal- og samordningsstaben (i 2012 hhv. Kommunal- og beredskapsavdelingen og Enhet for kommuneretta samordning) ble lyst ledig i 2012. Kvinne ble tilsatt i JUBA (erstatter kvinne) og mann ble tilsatt for KOS i februar 2012 (nyopprettet stilling).

Ved permisjon fra stilling som ass. direktør (mann) i en avdeling, fungerer en kvinnelig underdirektør som ass. direktør og en kvinnelig saksbehandler fungerer som underdirektør.

Vi har trukket frem mulighet til å fungere i lederstilling som et positivt element som kan bidra til at vi får flere kvinnelige lederkandidater.

Til dette er å bemerke at det vanligvis er nestleder i avdelingen som fungerer ved avdelingsleders fravær. I 2012 var det kvinnelig nestleder i tre av syv avdelinger (to faste og en fungering).

Saksbehandlerstillinger

Ved kunngjøring av saksbehandlerstillinger blir menn oppfordret til å søke dersom det er snakk om saksbehandler III-stilling.

Vi har ikke problemer med å få godt kvalifiserte søkere til saksbehandler II-stillingene, men det bør vurderes om menn bør oppfordres til å søke ved kunngjøring av rådgiverstillinger i de avdelingene der det er aktuelt.

Kvinner er fortsatt overrepresentert blant konsulentene. Det er normalt lite turnover i disse stillingene annet enn ved naturlig avgang. I 2012 var det to kvinner som ble tilsatt etter kunngjøring.

3. Lønnsutviklingen i 2012

Ansattes lønn kan endres ved følgende anledninger:

- Ansiennitetsopptrykk, individuell dato.
- Opptrykk som følge av hovedtariffoppgjør pr. 01.05.
- Opptrykk som følge av sentralt just./norm.oppgjør. Virkningstidspunkt varierer vanligvis mellom 01.05 og 01.10.
- Opptrykk som følge av lokale 2.3.3-forhandlinger. Virkningstidspunkt varierer vanligvis mellom 01.08 og 01.10.
- Opptrykk som følge av lokale 2.3.4-forhandlinger på særskilt grunnlag. Virkningstidspunkt fastsettes i forhandlingene.
- Endring av stilling og lønn via tilsetting. Virkningstidspunktet er tiltredelsesdato.
- HTA pkt. 2.3.8: Arbeidsgiver kan inntil 12 måneder etter tilsetting, og ved overgang fra midlertidig til fast tilsetting, vurdere arbeidstakerens lønsplassering på ny innenfor stillingens lønnsalternativer.

Hovedårsaken til den relativt store forskjellen i gjennomsnittslønnen mellom kvinner og menn har vært tolket til at vi har en tradisjonell kjønnsfordeling mellom stillingsgruppene med stort sett kun kvinner i saksbehandler III-stillingene og et stort mannlige flertall blant ledere. For å bidra til å fjerne utilsiktede lønnsforskjeller har kvinner, i tråd med sentrale føringer, blitt prioritert i de fleste ordinære lokale lønnsforhandlinger ved at de har fått en større andel av lønspotten enn en proratafordeling tilsier. Vi har også hatt et fokus på om det ev. har oppstått utilsiktede lønnsforskjeller i embetet gjennom den lønnsutviklingen som skjer i løpet av året.

Vi gjennomførte både 2.3.3-forhandlinger og 2.3.4-forhandlinger for ansatte ved embetet i 2012.

I forbindelse med lokale lønnsforhandlinger har de sentrale avtalepartene i de senere årene kommet med en tilråding om fordeling. Inntil 2012 ble det gitt en føring om at kvinner skulle få en større andel av avsetningen i de lokale forhandlinger enn fordelingen av antall årsverk mellom kvinner og menn tilsa. Det skulle legges spesiell vekt på å vurdere forholdet mellom kvinners og menns innplassering i stillingskoder ut fra kvalifikasjoner, oppgaver og ansvar. I hovedavtalen 2012 – 2014 er føringen i pkt. 2.3.3, 3. ledd endret til: ”Likelønn skal prioriteres”.

Målene i den omforente lokale lønnspolitikken skal prioriteres. Arbeidstakere som har permisjon med lønn omfattes også av forhandlingene og skal vurderes lønsmessig. Dette gjelder også midlertidig ansatte og arbeidstakere som har gjeninntrådt etter foreldrepermisjon uten lønn, jf. arbeidsmiljøloven § 12-5, eller omsorgspermisjon uten lønn, jf. fellesbestemmelsene § 20 nr. 6.

Ellers vises det til Likestillingsloven § 5 første ledd: ”Kvinner og menn i samme virksomhet skal ha lik lønn for arbeid av lik verdi.” og henvendelser til Likestillingsombudet med spørsmål om det er rom for positiv særbehandling av det ene kjønn etter § 3 (Forskjellsbehandling av kvinner og menn er ikke tillatt).

Ved årsskiftet 2011/2012 ble det igjen nedsatt et partssammensatt utvalg som fikk i oppdrag å

1. vurdere hvorvidt vi bør endre inndelingen i stillingsgrupper ved embetet.
2. fremskaffe en oversikt over forholdet mellom lønnsnivået i embetet og nivået i offentlig sektor ellers i fylket.
3. drøfte fordeler og ulemper ved å skape handlingsrom gjennom på ulike måter å hente inn midler som kan omsettes til lønnsmidler.

Utvalget la frem sine vurderinger på seminaret for tillitsvalgte og ledere 23.03.2012. Det vises til utvalgets rapport samt oppfølging av den.

Arbeidsgruppens tilråding om å heve lønnsnivået for ledere ble forsøkt fulgt opp og vi brukte relativt mye midler fra eget driftsbudsjett

Totalt sett er kvinner i stor grad prioritert i lokale 2.3.3-forhandlinger hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Dette har vært i tråd med den sentrale føringen om forfordeling t.o.m. 2011.

2.3.3-forhandlingene høsten 2012

- Ramme fastsatt sentralt: 690 010
- Arbeidsgiver tilførte lokale midler: 165 550
- Kvinneandel oppgitt sentralt pr. 01.03.2012: 65,5 % av antall årsverk
- Totalt resultat i kr: 855 560
- Kvinners andel av potten: 65 % av årsverkene og 58,6 % av potten.

2.3.4-forhandlinger i 2012

I 2012 ble det ført 2.3.4-forhandlinger i to hovedrunder som vanlig – i juni og november.

Det er fortsatt grunn til å vurdere i hvilken grad tillegg gitt i 2.3.4-forhandlinger bidrar til å jevne ut lønnsforskjellene mellom kvinner og menn. Dette må også sees i sammenheng med kvinners andel av lønspotten i 2.3.3-forhandlinger. Det vises til tabellen over fordeling av midler i 2.3.3-forhandlinger i punktet over. Tabellene under angir totalt resultat i for alle 2.3.4-forhandlinger i 2012.

- Total sum fordelt: 772 610 fordelt på kvinner og menn
- 45 % av summen fordelt til kvinner og 55 % til menn

Kommentarer til lønnsutviklingen totalt:

- I 2012 fikk alle medarbeidere lønnsøkning pr. 01.05 etter hovedtariff-forhandlingene og tillegg på A-tabellen. Det ble gitt en kombinasjon av kronetillegg og prosentvist tillegg.
- Resultatet av sentrale justeringer: Konsulenter, førstekonsulenter og ansatte i begynnertrinn i spenn fikk 1 – 3 ltr. (26 ansatte – 43 ltr.)
- Vi hadde en gjennomsnittlig årslønnsvekst på 6,5 % fra utgangen av 2011 til utgangen av 2012.
- Vi skjøt inn midler fra eget driftsbudsjett til 2.3.3-forhandlingene. I tillegg ble det lagt inn midler via 2.3.4-forhandlingene.
 - Sentralt tildelt: kr 690 010
 - Midler fra eget driftsbudsjett totalt: kr 938 160
- Vi gjennomførte evalueringsmøte med tjenestemannsorganisasjonene 03.12, jf. referat fra møtet.

Lik lønn for arbeid av lik verdi = likelønn

Utdyping av begrepet – hentet fra NOU 2008 – 6: Kjønn og lønn (kap. 7): Med likelønnsprinsippet menes kravet om lik lønn mellom kvinner og menn for samme arbeid og arbeid av lik verdi i samme virksomhet. Arbeidets verdi knyttes til en objektiv vurdering av innholdet og vanskelighetsgraden i det arbeidet som skal utføres. De sentrale kriteriene som skal vurderes er kompetanse, anstrengelse, ansvar og arbeidsforhold. Forhold som knyttes til den individuelle arbeidstaker som ansiennitet, utførelse av arbeidet, markedsverdi osv., skal ikke inngå i vurderingen av arbeidets verdi. Slike forhold kan etter omstendighetene lovlig begrunne ulik lønn til tross for at arbeidet har lik verdi, så fremt dette i seg selv ikke er direkte eller indirekte diskriminerende.

Tabellen under viser gjennomsnittlig lønsplassering (lønnstrinn) ved årsskiftet 2012/2013 for kvinner og menn i de ulike stillingskategoriene samlet for embetet:

Stillingskategori	Kvinner	Menn	Totalt
Lederstillinger I*	84,0	79,3	80,5
Lederstillinger II	66,6	71,6	69,2
Saksbehandler I	62,8	63,9	63,2
Saksbehandler II	57,4	57,2	57,3
Saksbehandler III	45,6	48,5	46,1
Totalt	56,9	63,4	59,3

* Fylkesmannen har kontraktlønn og er ikke medregnet.

Det er verdt å nevne at det over tid har skjedd en ikke ubetydelig endring av gjennomsnittslønnen i stillingsgruppene ved at tidligere kontorstillinger I er omgjort til saksbehandlerstillinger III og saksbehandlerstillinger II og III er omgjort til hhv. saksbehandlerstillinger I og II i lokale forhandlinger. Utvalget er derfor ikke det samme fra år til år, og omgjøringen bidrar til at snittet i gruppene blir lavere. Turnover i stillingsgruppene fører også til at utvalget endrer seg. Det gir derfor ikke et helt riktig bilde dersom man kun undersøker gjennomsnittslønnen for en gruppe fra år til år fordi nevnte endringer bidrar til å trekke gjennomsnittslønnen for gruppene ned.

Utviklingstrekk – lønn og stillingsgrupper

I og med at vi har lagt om inndelingen i stillingsgrupper, er det ikke relevant å vise utvikling over flere år. Dette vil først bli gjort i neste års rapport. Men det partssammensatte utvalget som vurderte stillingsgrupper og visse lønsspørsmål foretok noen beregninger med den nye inndelingen som gjør at lønnsnivået ved inngange og utgangen av 2012 kan sammenlignes på stillingsgruppenivå.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Totalt i virksomheten	2012	37	63	151	100	88,9
	2011	37	63	142	100	89
Embetsledelse/direktør	2012	78	22	9	100	109
	2011	89	11	9	100	131

	2012	53	47	19	100	92
Seksjonssjef/ass. direktør	2011	65	35	17	100	99
Saksbehandler I	2012	38	62	39	100	99
	2011	52	48	27	100	100
Saksbehandler II	2012	34	66	59	100	99
	2011	29	71	52	100	101
Kontorstillinger	2012	16	66	25	100	96
	2011	13	71	30	100	100
Fagarbeiderstillinger	2012	0	0	0	100	0
	2011	0	0	0	100	0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2012	0	0	0	100	0
	2011	0	0	0	100	0

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2012	19,6	14,7	10,7	14,7	40	60	3,4	4,3
	2011	9,4	5,6	3,8	12,8	54	46	1,2	3,3

Ansatte

2012	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMST	50	50	18	35,3	64,7	133	100	87,6

98.5 Føringer på IKT-området

Vi har gjennom arbeid i eget sikkerhetsutvalg og som medlem av prosjektgruppa for "Ensoneprojektet" i regi av Fad, også i år revidert sikkerhetspolicyen med tilhørende maler samt oppdatert risiko- og sårbarhetsanalysen.

Lisensrapportering på Microsoft-avtalen gjorde vi via rapporteringssiden på FM-nett innen oppsatt frist.

Gis strategien

3.5 g) Det gode samarbeidet mellom embetene på GIS- og geodatarelevante arbeidsoppgaver gir nye felles datamodeller, script, symbolfiler og lettere tilgjengelighet til nye og oppdaterte data. Dette har ført til en effektivisering av databasehåndteringen for Geografiske data her ved embetet.

3.5 h) FMST sitter i gruppen som er opprettet for å utarbeide en ny GIS-strategi for Fylkesmennene, sammen med en representant fra FMBU og FMTE. GIS-strategien er nesten ferdig og mangler bare forordet som FAD skal skrive. Den nye GIS strategien skal tas i bruk i 2013.

FMST jobber aktivt med å følge opp GIS-strategien. Geovekstdata og data fra "Norge digitalt" brukes i stor utstrekning i hele embetet, fremfor alt gjennom bruk av vår kartportal GisLink (www.gislink.no). Med Geovekst og "Norge digitalt" har vi ansvaret for at alle nivå av forvaltningen har tilgang til oppdatert geografisk informasjon. Embetet er aktivt i Norge digitalt innenfor fylket, samarbeidet med Statens Kartverk er bredt og vi deltar på alle nivåer i fylket. ArcGIS-lisenser i den felles kartpoolen er en suksess og en stor styrke i GIS-arbeidet. Vi har også en god dialog med kommunene gjennom ulike prosjekt og generell rådgivning.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fylkesmannen har i 2012 utbetalt statstilskudd til politiske partier i henhold til delegerte fullmakter.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 336 050,16	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlig virk.	kr 141 877,80	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 30 798 675,80	kr 0,00
Sum:	kr 31 276 603,00	kr 0,00